

SISEKAITSEAKADEEMIA

Sisejulgeoleku Instituut

Hendrika Koroleva

**EESTI KODANIKE JA VÄLISMAALASTE SÜÜTEGUDE
VÕRDLUS AASTATEL 2014-2019 EESTIS KASVAVA
SISSERÄNDE KONTEKSTIS**

Magistritöö

Juhendaja: Helina Maasing, MA

TALLINN 2021

ANNOTATSIOON

Sisejulgeoleku instituut	Kaitsmine: 2021
<p>Töö pealkiri eesti keeles: Eesti kodanike ja välismaalaste süütegude võrdlus aastatel 2014-2019 Eestis kasvava sisserände kontekstis.</p> <p>Töö pealkiri võõrkeeles: A Comparison of Committed Offences by Estonian Citizens and Forigners During 2014-2019 in Estonia in the Context of Increasing Immigration.</p> <p>Magistritöö on kirjutatud eesti keeles ja sisaldab ingliskeelset resümeed. Andmete illustreerimiseks on kasutatud 9 tabelit ja 8 joonist. Tööl on 22 lisa.</p> <p>Magistritöö autori eesmärk oli välja selgitada Eesti kodanike, määratlemata kodakondsusega isikute, kolmandate riikide kodanike ja Euroopa Majanduspiirkonna kodanike süütegude toimepanijate hulga erinevused süütegude liigiti 2014-2019 aastatel Eestis ning kõrvutada tulemused 2014-2019 aastatel tähtajalise elamisloa saanud ja registreeritud lühiajaliselt töötavate välisriikide kodanike arvudega nägemaks, kas sisserändajate hulga kasvu ajal on kasvanud ka registreeritud kuritegusid toime pannud isikute hulga kasv ning esitada järeldusi tulenevalt teooriatest ja uurimistulemustest ning teha ettepanekuid võimalikeks edasisteks uurimisteemadeks, andmete kogumiseks ja kasutamiseks. Eesmärk saavutati kolme uurimisülesande abil.</p> <p>Magistritöös püstitatud eesmärgi saavutamiseks ning hüpoteesi kontrollimiseks teostati kvantitatiivne uuring. Uurimuse strateegiaks on ülevaateuuring ning uurimismeetodiks on valmisandmestike kasutamine ja statistiline meetod. Andmete analüüsi puhul järgiti ühe- ja mitmemõõtmelist analüüsi.</p> <p>Magistritöös püstitati hüpotees: tähtajalise elamisloa saanute ja registreeritud lühiajaliselt töötavate isikute hulga kasv ja süütegusid toime pannud isikute hulk on seotud. Uurimuse tulemusena sai hüpotees ümber lükatud. Registreeritud lühiajaliste töötajate ja tähtajalise elamisloa saanute hulk kasvab ning samal ajal süütegusid toimepannute koguhulk väheneb. Erandiks on 2019. aasta, mil süütegude hulk kasvas võrreldes eelmiste vaadeldavate aastatega, kuid seetõttu, et kasvas Eesti kodanike, EMP kodanike ja määratlemata kodakondsusega isikute süütegusid toimepannute hulgad.</p> <p>Käesolevat magistritööd saab edasi rakendada kui sisendit edasiste uuringute läbi viimiseks. Selleks tegi autor 9 ettepanekut võimalike andmete kogumiseks, avaldamiseks ning võimalike uurimisteemade kohta.</p>	
Lisad (nt CD, DVD jms): ei ole	
Võtmesõnad: sisseränne, süütegu, kodanikud, välismaalased	
Võõrkeelsed võtmesõnad: immigration, offence, citizens, forigners	
Säilitamise koht:	
<p>Töö autor: Hendrika Koroleva</p> <p>Olen koostanud lõputöö iseseisvalt. Kõik magistritöö koostamisel kasutatud teiste tööde autorite tööd, seisukohad, kirjalikest allikatest ja teistest allikatest saadud info on nõuetekohaselt viidatud. Olen nõus oma magistritöö avaldamisega elektroonilises keskkonnas.</p>	
Allkiri /digiallkirjastatud/	
Vastab magistritöö nõuetele.	Allkiri /digiallkirjastatud/
Juhendaja: Helina Maasing, MA	Allkiri /digiallkirjastatud/
Kaitsmisele lubatud	
Sisejulgeoleku instituudi juhataja ülesannetes	
Anne Valk	Allkiri /digiallkirjastatud/

Sisukord

SISEKAITSEAKADEEMIA MAGISTRITÖÖ ANNOTATSIOON	2
Sisukord	3
MÕISTED JA DEFINITSIOONID.....	5
SISSEJUHATUS	7
1 SISSRÄNNE JA SELLE SEOS KURITEGEVUSEGA	12
1.1 Sisserände ja kuritegevuse seose teooriad	12
1.2 Sisserändajate ja välismaalaste kuritegevus Euroopas ja Eestis	27
1.3 Sisseränne riigi julgeolekuküsimusena	37
2 EESTI KODANIKEST JA VÄLISMAALASTEST SÜÜTEGUDE TOIMEPANIJATE VÕRDLUS AASTATEL 2014-2019 EESTIS	48
2.1 Metoodika ja valim	48
2.2 Analüüs	51
2.2.1 Eestis elavad ja viibivad isikud kodakondsuse ja viibimisaluse lõikes	51
2.2.2 Süütegusid toime pannud isikute kodakondsused, hulgad ja süütegude liigid	54
2.2.3 Püstitatud hüpoteesi kontrollimine	64
2.2.4 Analüüsi kokkuvõte	68
2.3 Järeldused ja ettepanekud.....	70
KOKKUVÕTE.....	75
SUMMARY	76
KASUTATUD ALLIKAD.....	78
TABELITE JA JOONISTE LOETELU.....	85
LISAD	87
LISA 1 Eesti rahvastik.....	87
LISA 2 Tähtajalise elamisloa saanud isikud kodakondsuse lõikes	88
LISA 3 Registreeritud lühiajalised töötajad kodakondsuse lõikes	90
LISA 4 Eestis elavad/viibivad välismaalased- grupid.....	92

LISA 5 Euroopa Majanduspiirkonna riigid.....	93
LISA 6 Väär- ja kuritegusid toimepannud isikute hulk kodakondsusgruppide järgi	94
LISA 7 Välismaalastest kuritegude toime pannud isikute hulk kodakondsuse järgi.....	95
Lisa 8 Välismaalaste kuritegevus KarS § järgi.....	98
LISA 9 Välismaalaste kuritegevus KarS peatüki järgi	103
LISA 10 Välismaalaste kuritegevuse struktuur	104
LISA 11 Välismaalastest väärtegusid toime pannud isikute hulk kodakondsuse järgi	105
LISA 12 Välismaalaste väärteod seaduste järgi	110
LISA 13 Eesti kodanike kuritegevus KarS § järgi.....	111
LISA 14 Eesti kodanike kuritegevus KarS peatüki järgi.....	118
LISA 15 Eesti kodanike kuritegevuse struktuur	119
LISA 16 Eesti kodanikest väärtegude toimepanijate hulgad seaduste lõikes.....	120
LISA 17 Osakaal - Tähtajalise elamisloa saanud kodakondsused	121
LISA 18 Kasv - Tähtajalise elamisloa saanud	123
LISA 19 Osakaal -Registreeritud lühiajaliselt töötajad.....	125
LISA 20 Kasv -Registreeritud lühiajalised töötajad.....	127
LISA 21 Kehtivad alalised elamisõigused.....	129
LISA 22 Kehtivad pikaajalise elaniku elamisload.....	131

MÕISTED JA DEFINITSIOONID

Välismaalane- Välismaalaste seaduse paragrahv 3 järgi isik, kes ei ole Eesti kodanik (Välismaalaste seadus, 2009). Käesoleva magistritöö uuringus lähtutakse sellest definitsioonist, see hõlmab endas määratlemata kodakondsusega isikuid ning kõiki Eestis viibivaid või elavaid isikuid, kellel on mingi teise riigi kodakondsus.

Sisserändaja- Eestis elamislubadega ja elamisõigustega elavaid ja lühiajaliselt registreeritult töötavad välisriikide kodanikud. Magistritöös ei ole Eesti kontekstis sisserändajate alla liigitatud määratlemata kodakondsusega isikuid, kuigi nad on andmeanalüüsi tarbeks (ja tulenevalt välismaalaste seadusest) liigitatud välismaalaste alla. Käesoleva magistritöö uuringus käsitletakse sisserändajatena 2014-2019 aastatel tähtajalise elamisloa saanud ja registreeritud lühiajaliselt töötavaid välisriikide kodanikke.

Kolmanda riigi kodanik - Kolmanda riigi kodanik on välismaalane, kes on muu riigi kui Euroopa Liidu liikmesriigi, Euroopa Majanduspiirkonna liikmesriigi või Šveitsi Konföderatsiooni kodanik (Välismaalasele rahvusvahelise kaitse andmise seadus, 2005).

Kolmandad riigid- Kõik riigid, mis ei kuulu Euroopa Liitu ega Euroopa Vabakaubanduspiirkonna hulka ning mille kodanikele ei laiene EL-i vaba liikumise õigus (Anniste, 2018, p. 4).

Tähtajaline elamisluba- Välismaalaste seaduses sätestatud nõuete täitmisel välismaalasele antav luba Eestisse elama asumiseks ja töötamiseks. Tähtajaline elamisluba väljastatakse kuni 5 aastaks ja pikendatakse kuni 10 aastaks. (Välismaalaste seadus, 2009).

Pikaajalise elaniku elamisluba- Pikaajalise elaniku elamisluba on välismaalasele antav luba Eestisse saabumiseks ja tähtajatult Eestis elamiseks kui ta on elanud Eestis elamisloa alusel püsivalt vähemalt 5 aastat ja ta on täitnud integratsiooninõude (Välismaalaste seadus, 2009).

Elamisõigus- Euroopa Liidu, Euroopa Liidu Majanduspiirkonna liikmesriigi ja Šveitsi Konföderatsiooni kodanikul on õigus Eestis viibida kehtiva reisidokumendi või isikutunnistuse alusel kuni 3 kuud elamisõigust registreerimata. Need isikud omandavad elamisõiguse kui nad registreerivad enda Eestis oleva elukoha Eesti rahvastikuregistris ning **alalist elamisõigust** on neil võimalik registreerida kui nad on elanud Eestis tähtajalise elamisõiguse alusel vähemalt 5 aastat. (Politsei- ja Piirivalveamet, 2021)

Registreeritud töötamine- Välismaalaste seaduse järgi võib lühiajaliselt Eestis töötada välismaalane, kellel on seaduslik alus Eestis ajutiseks viibimiseks ning kelle töötamine on enne tööle asumist registreeritud Politsei- ja Piirivalveametis. Lühiajaline Eestis töötamine on lubatud kuni 365 päeva 455 järjestikuse päeva jooksul. (Välismaalaste seadus, 2009)

Süütegu- Karistusseadustikus (edaspidi KarS) paragrahv 3 järgi kuritegu ja väärtegu, mis on karistatav (Karistusseadustik, 2001).

Kuritegu- KarS paragrahv 3 järgi sätestatud süütegu, mille eest on füüsilisele isikule põhikaristusena ette nähtud rahaline karistus või vangistus ja juriidilisele isikule rahaline karistus või sundlõpetamine (Karistusseadustik, 2001).

Väärtegu- KarS paragrahv 3 järgi süütegu, mille eest on põhikaristusena ette nähtud rahatrahv või arest (Karistusseadustik, 2001).

EMP- Euroopa Majanduspiirkonna kodanik(ud). Need on Euroopa Liidu liikmesriikide kodanikud ning lisaks Vatikani, Liechtensteini, Norra, Islandi ja Šveitsi kodanikud ning alates 31.01.2020 (Euroopa Liidust lahkumine; käesoleva töö kirjutamise ajal on riik üleminekuperioodil) ka Suurbritannia kodanikud. Kõikide nende riikide vahel kehtib vaba liikumise põhimõte.

KRK- kolmanda riigi kodanik(ud).

PPA- Politsei- ja Piirivalveamet

SISSEJUHATUS

Rände tähendus Euroopa ühiskondade jaoks on Teisele maailmasõjale järgnenud ajal oluliselt muutunud. Paljudes Euroopa riikides on sisseränne muutunud peamiseks rahvastikukasvu alalhoidvaks teguriks: 2015. aastal loeti 85% Euroopa Liidu rahvaarvu kasvust rände otsemõju arvele ning kaudse mõjuna on sisseränne Euroopa Liidu rahvastikukadu vältiv tegur. Seda olukorda võib seletada kui Euroopa ühiskondade demograafilist rändesõltuvust. (Puur, 2018, p. 23) Reguleeritud rändepoliitika otstarve on soodustada välismaalaste Eestisse elama asumist ning seejuures vältida olukorda, kus riiki saabuvad isikud, kes võivad mingil moel olla ohuks Eesti julgeolekule või avalikule korrale (Siseministerium, 2019).

Eesti rändetrendide analüüsist nähtus, et 2015. aastal ületas sisseränne Eestisse esmakordselt väljarännet ehk igal aastal saabub Eestisse elama rohkem inimesi (nende hulgas suur osa Eestisse tagasi rändajad), kui siit lahkub. Lisaks on viimaste aastate jooksul kasvanud ka lühiajaline ränne Eestisse, tööränne raames. Suur nõudlus välistöötajate järele on kaasa toonud Eestisse tähtajalise elamisloa, viisa või viisavabaduse alusel riiki asujate ning lühiajalise töötamise registreerimise kasvu. (Kaldur, et al., 2019, pp. 6-11) Eestis kolmandate riikide kodanikele väljastatud tähtajaliste elamislubade ja registreeritud lühiajaliste töötajate arv on alates 2014. aastast järjepidevalt kasvanud ning suurima osa nendest moodustavad Ukraina ja Venemaa kodanikud. 2017. aastal väljastati Eestis 4380 esmast elamisluba ning seega esmakordselt anti välja elamislubasid rohkem töötamiseks kui perede taasühinemiseks, mis on varasemalt olnud arvukaim põhjus. (Siseministerium, 2019) 2019. aasta alguses oli Eesti rahvaarv 1 324 820 inimest (Statistikaamet, 2019), nende hulgas 199 158 välismaalast ehk inimest, kellel pole Eesti kodakondsust. (Eurostat, 2021) ehk 15% Eesti rahvaarvust on välismaalased ning see on väikse riigi kohta erakordne näitaja.

Magistritöö **aktuaalsus** tuleneb siseturvalisuse arengukavadest 2015-2020 ja 2020-2030, millest esimeses on kirjeldatud, et nii sisse- kui ka väljaränne muudab mingil määral riigi rahvastiku ja kodanikkonna koosseisu ning need muutused võivad kaasa tuua positiivset mõju- näiteks majandusarengu ja erinevate valdkondade rahvusvahelistumise näol, kui ka julgeolekuga seotud ebakindluse. Ränne on otseselt seotud ka julgeolekuga läbi ebaseadusliku rände tõkestamise ning elamislubade ja viisade väärkasutamise ärahoidmise ning oluline on tagada turvalisus, avalik kord ja riigi julgeolek. Eesti sisserändepoliitika eesmärk on kindlustada, et Eestisse tuleks välismaalased, kes annavad ühiskonnale

lisandväärtust ning ei lähe vastuollu Eesti avalike huvidega. (Siseministeerium, 2015) 2020-2030 aastate arengukava eelnõus tuuakse välja, et inimeste ränne, välismaalaste sisseränne Eestisse „ning sellest tulenev Eesti ühiskonna mõningane muutumine heterogeensemaks toob kaasa uued ohud, mis võivad pärssida ühest küljest Eesti arengut soodustava ning teisalt avalikku korda ja riigi julgeolekut tagava kodakondsus ja rändepoliitika elluviimist“. Euroopa lähiümbruses suurenev ebastabiilsus võib tuua kaasa kaitse taotlejate ja saajate arvu suurenemise ning väljakutseks võib saada uussisserändajate profiilide mitmekesisustumine. Arengukavas on soovitavaks eesmärgiks toodud olukord, kus rändepoliitikas arvestatakse Eesti arenguvajadustega ning on suunatud rahvusriigi kestmisele ning avaliku korra ja riigi julgeoleku tagamisele. (Siseministeerium, 2021, pp. 34-36) Lisaks toetab aktuaalsust fakt, et Statistikaameti andmetel on Eesti rahvaarv mitu aastat järjest kasvanud tänu sisserände (Statistikaamet, 2020). Aastad 2014-2019 on käesolevas magistritöös valitud, lisaks eelmainitud faktidele, tulenevalt sellest, et 2015. aastal tabas Euroopa Liitu rändekriis, mil Euroopa Liitu saabus üle miljoni põgeniku (Berend, 2016, p. 64) ning see ajendas ühiskonda palju spekuleerima immigratsiooni ohutuse üle. Siseministeeriumi tellimisel 2015. aastal läbiviidud uuringus hindasid sisejulgeoleku ja rahvusvahelise kaitse valdkonna eksperdid, milline on nende arvates väljatoodud ohtude realiseerumise tõenäosus Eestis. Hinnangud järjestati alates esimesest (1.) ehk kõige tõenäolisemast ohust liikudes järjest vähemtõenäoliste (9.) ohtudeni ning käesoleva töö kontekstis on eriti aktuaalne teine punkt:

1. Isiku tuvastamine ja vastuvõtukriteeriumitele vastamine
2. Oht avalikule korrale ja kuritegevusele
3. Koorem sotsiaalkaitseüsteemile
4. Sotsiaalse sidususe ja pagulaste segregatsiooni oht
5. Äärmusluse kasv
6. Oht tööturule ja majandusele
7. Oht riigiidentiteedile ja kultuurile
8. Terrorismi oht
9. Oht riigi poliitilise stabiilsusele. (Asari, et al., 2015, pp. 6-9)

Käesoleva magistritöö **uudsus** seisneb väärtegusid ja kuritegusid toimepannud isikute hulkade võrdlemises perioodil 2014-2019 Eestis seaduslikul alusel viibivate kolmandate riikide kodanike ja Euroopa Majanduspiirkonna kodanike ning Eesti kodanike ja määratlemata kodakondsusega isikute seas nägemaks, kas sisserändajate seas esineb rohkem süütegusid toimepannud isikuid kui Eesti kodanike seas ning kas sisserändajate

hulga kasvuga samal ajal kasvab ka süütegude toimepannute hulk. Autori teada välismaalaste ja Eesti kodanike süütegude võrdlust seni sellises kontekstis uuritud ei ole. Varasemalt on sissrände teemal Sisekaitseakadeemias kaitstud magistritöö “Kõrgharidusränne kolmandatest riikidest sisejulgeoleku vaates” (Ratasepp, 2014), mille eesmärgiks on välja selgitada võimalikud sisejulgeolekuohud seoses kolmandatest riikidest pärit välisüliõpilaste rändega Eestisse ja saadud tulemuste põhjal teha ettepanekuid erinevate osapoolte vahelise koostöö toimimiseks ja elamislubade järelkontrolli meetmete tõhustamiseks ja “Eestis seadusliku aluseta viibiva välismaalase suhtes järelvalvemeetmete kohaldamine” (Luik, 2017), mille eesmärgiks on välja selgitada migratsioonijärelevalvega tegelevate ametnike poolt koostatud vabatahtliku lahkumisettekirjutusega kaasnevate järelevalvemeetmete kohaldamise, rakendamise põhimõtted ja kitsaskohad ning esitada rakenduslikke parandusettepanekuid. Lisaks väärrib mainimist Politsei- ja Piirivalvekolledžis 2020. aastal kaitstud Liivi Tsukanova lõputöö „Välismaalaste poolt 01.01.2015-31.12.2019 Eestis enim toime pandud väärteod ja nende menetlemine Põhja Prefektuuri näitel“, mille eesmärk oli „välja selgitada, millised on välismaalaste poolt enim toime pandud väärteodude võimalikud menetluslikud kitsaskohad või probleemid Põhja prefektuuris ning esitada võimalused menetluse tõhustamiseks“ (Tsukanova, 2020).

Magistritöö keskne **probleem** on sõnastatud küsimusena: kas ja millised erinevused ilmnevad välisriikide kodanike (EMP ja KRK), määratlemata kodakondsusega isikute ja Eesti kodanike registreeritud süütegude osas aastatel 2014-2019? Probleemi püstitus sai alge Euroopa Sotsiaaluuringute arvamusuuringutest, mis näitavad kodanike arvamust ja taju sissrände suhtes. Kõige sagedamini hindasid eestimaalased kahjulikuks sissrände mõju kuritegevusele (Ainsaar & Beilmann, 2016, p. 41). Koos kasvanud nõudlusega välistööjõu järele Eestis on suurenenud ka ebaseadusliku töötamise rikkumise hulk, erinevad skeemid ja maksudest kõrvalehoidmine. Kõige levinumaks rikkumiseks on töötamise tingimuste mittetäitmine. Samal ajal seadusliku aluseta Eestis viibivate isikute palkamise või palgakriteeriumi mittetäitmisega seonduvad rikkumised on langustrendis. (Jakobson, 2018, p. 38) Eestis välismaalaste süütegusid puudutavate avalike andmete puuduse tõttu on probleemi püstitamisel kasutatud Soome statistikat: Soome riiklik politseiamet (*The National Police Board*) avaldas 2020. aasta alguses 2019. aastal toime pandud kuritegude statistika, mis näitas, et välismaalaste poolt toime pandud kuritegude arv kasvas ning seda eriti röövimiste ja kelmuste osas. Välismaalastest kuriteos kahtlustatavate hulk kasvas 4%. Röövimistes ja kelmustes kahtlustatavate välismaalaste proportsioon kasvas suuresti: röövimiste puhul kasvas see 50% ja kelmuste puhul 40%. Välismaalased panid toime 4.9% liiklusrikkumistest. (PolStat, 2020)

Kuigi Eesti ja teiste Euroopa Liidu liikmesriikide kodanike meelest on immigratsioon ohtlik ja probleemne (European Commission, 2018, p. 37; 53), siis seevastu on mitmed uuringud näidanud, et sisserände ja kuritegevuse vaheline seos on nõrk või puudub üldse (Dai, et al., 2013, pp. 157-158). Eesti elanike ja välismaalaste võrdlus tuleneb eelmainitud eestlaste hinnangust sisserände suhtes. Lähtuvalt eelnevast on oluline uurida ja võrrelda sisserändajate ja Eesti elanike seas süütegude toimepanemise võimalikke erinevusi, et saada teada kas Eesti kontekstis peab paika teoreetiline leid, et sisserände ja kuritegevuse vaheline seos on nõrk või olematu. Eesti elanike ja välismaalaste võrdlus annab teabe nende gruppide tegelikest erinevusest ning kinnitab või lükkab ümber ühiskondlikku arvamust sisserändajatest. Võrdlus annab võimaluse tuvastada võimalikke probleemkohti, mis annab võimalikke sisendeid edaspidisteks uurimusteks- näiteks gruppide erisuse põhjused ja tagajärjed- ja andmete kogumiseks.

Magistritöö autori **eesmärk** on välja selgitada Eesti kodanike, määratlemata kodakondsusega isikute, kolmandate riikide kodanike ja Euroopa Majanduspiirkonna kodanike süütegude toimepanijate hulga erinevused süütegude liigiti 2014-2019. aastatel Eestis ning võrrelda tulemusi 2014-2019 aastatel tähtajalise elamisloa saanud ja registreeritud lühiajaliselt töötavate välisriikide kodanike arvudega nägemaks, kas nende hulga kasvuga samal ajal on kasvanud ka registreeritud süütegusid toimepannute hulga kasv ning esitada järeldusi tulenevalt teooriatest ja uurimistulemustest ning teha ettepanekuid võimalikeks edasisteks uurimisteemadeks, andmete kogumiseks ja kasutamiseks.

Lähtudes eelnevast on magistritöös püstitatud järgnev **hüpotees**: tähtajalise elamisloa saanute ja registreeritud lühiajaliselt töötavate isikute hulga kasv ja süütegusid toime pannud isikute hulk on seotud.

Eesmärgi saavutamiseks ja hüpoteesi kontrollimiseks on püstitatud **uurimisülesanded**:

1. Analüüsida sisserände ja kuritegevuse omavaheliste võimalike seoste teooriaid ning rännet kui riigi julgeolekuküsimust.
2. Võrrelda 2014-2019 aastatel Eestis viibivate kolmandate riikide kodanike ja Euroopa Majanduspiirkonna kodanike ning Eesti kodanike ja määratlemata kodakondsusega isikute süütegude toimepanekut süütegude liigiti ning diferentseeritult kodakondsusgruppide alusel.
3. Teooriate ja empiirilise uuringu tulemuste põhjal esitada järeldused ning ettepanekud edasisteks võimalikeks uurimisteemadeks andmete kogumiseks ja kasutamiseks.

Magistritöös püstitatud eesmärgi saavutamiseks ning hüpoteesi kontrollimiseks viis autor läbi **kvantitatiivse** uuringu. Uurimuse **strateegiaks** on ülevaateuuring ning **uurimismeetodiks** on valmisandmestike kasutamine (*existing data method*) ehk **sekundaarne uuring** (*secondary analysis*) kuna kasutatakse varasemalt kellegi teise poolt kogutud andmeid uuel eesmärgil ja statistiline meetod. Ülevaateuuring sobib süütegude toimepanekute kohta statistika moodustamiseks ning objektide ja tunnuste võrdlemiseks. Ülevaateuuringu varal nähtub, kes, mida ja millises mahus teeb, kuid ei näita nende taga olevaid kausaalseid seoseid. (Babbie, 2010, p. 344; 467)

Andmete **analüüsi** puhul kasutatakse ühe- ja mitmemõõtmelist analüüsi. Ühemõõtmeline analüüs annab teabe ühe muutuja distributsiooni kohta ning ühemõõtmelise analüüsi tulemused esitatakse absoluutarvudena. Ühemõõtmeline analüüs on eelduseks ja sissejuhatuseks mitmemõõtmelisele analüüsile, mille varal vaadeldakse objektide omavahelisi seoseid ja korrelatsiooni. (Lagerspetz, 2017, pp. 238-239)

Valim on mittetõenäosuslik eesmärgipärane valim (ka strateegiline valim) (*non-random purposive/ nonprobability purposive sampling*). Uuritavad jagatakse teema seisukohalt oluliste tunnuste alusel gruppidesse. Antud valim on otstarbekas, kuna käsitletakse spetsiifilist teemat ning on kindlaks tehtud grupid, mis teemaga eriomasel viisil seotud on. Valik tehakse uurija veendumusel konkreetse valimi sobivuses. (Lagerspetz, 2017, p. 175) Käesoleva uurimuse valimiks on välisriikide kodanikud, määratlemata kodakondsusega isikud ja Eesti kodanikud, kes on toime pannud süütegusid Eestis aastatel 2014-2019 ning neil aastatel Eestis tähtajalise elamisloa saanud ja registreeritud lühiajaliselt töötavad välisriikide kodanikud.

Magistritöö koosneb kahest peatükist, millest esimeses käsitletakse sisserände ja kuritegevuse seoseid, välismaalaste kuritegevust Euroopas ja Eestis ning sisserännet kui riigi julgeolekuküsimust. Teises peatükis esitatakse uuringu analüüs, mille põhjal kontrollitakse töös püstitatud hüpoteesi ning esitatakse teooria ja uuringutulemuste põhjal järeldused ning ettepanekud.

Käesolev magistritöö on stipendeeritud PPA poolt.

1 SISSRÄNNE JA SELLE SEOS KURITEGEVUSEGA

1.1 Sisserände ja kuritegevuse seose teooriad

Esimeses alapeatükis analüüsitakse teooriaid ja uuringuid sisserände ja kuritegevuse võimalike seoste kohta nägemaks milliste järeldesteni ja põhjusteni on jõudnud teema kohta erinevad teadlased ning kuidas on rände ja kuritegevuse seosed uuritud.

Immigratsiooni mõju üle on sihtriikides palju debateeritud ning laialdaselt ollakse arvamusel, et immigrandid tõstavad kuritegevuse taset kuna neil on halvemad tingimused tööturul. Siiski konsensust sel teemal ei ole. Ühelt poolt näitavad uurijad, et immigratsioonil on kas positiivne (kuritegevust vähendav) või mitteoluline mõju kuritegevusele. Teised uurijad aga leiavad, et immigratsioon halvendab tööturu võimalusi põliselanike jaoks ning tõukab neid kuritegelikule teele. Osad uurijad aga jõuavad nende tulemuste seguni: immigratsioonil ei ole kuritegevusele suures plaanis mõju, kuid on mõju mõnele kindlale kuritegevuse liigile. (Dai, et al., 2013, pp. 157-158)

Teoreetiliselt on võimalik, et suur immigrantide populatsioon ühiskonnas soodustab faktoreid, mis võivad viia kuritegevuse kasvuni – näiteks on võimalus, et sisserändajad võtavad üle tööturul madalalpalgalised töökohad ja n-õ jätavad kodanikud töötuks. Kuid teisest küljest on suurel sisserändajate kogukonnal võimekus taaselustada alasid, kus on tekkimas majanduslik stagnatsioon ning see viib struktuursete muutusteni, mis hoopis aitavad kuritegevust nendes piirkondades vähendada. Mõned sotsioloogilised teooriad 20. sajandist aga toetavad lähenemist, et rändel on kuritegevusega positiivne suhe mis tuleneb sotsiaalsest nihkest ja majanduslikest puudujääkidest, mis rändega kaasuvad. Ränne ei ole aga homogeenne protsess ning sellest tulenevalt olenevad selle mõjud tingimustest ja kontekstist. Taoline lähenemine toetab selle alaseid juhtumiuuringuid, mis võtavad arvesse konteksti eripärasusi. (Reid, et al., 2005, pp. 758-759)

Oluliseks võtmeteguriks on õnnestunud integratsioon, mis loob soodsa pinnase sisserändajate kasuliku ja turvalise eksistentsini uues kogukonnas. Sisserände negatiivset mõju kuritegevuse kasvule viitavad teooriad toetuvad eeldusele, et sisserändajate kalduvus kuritegevuseks sõltub nende võimaluste piiratusest ning võimalikust halvast majanduslikust seisundist. Kui sisserändajatel on raske või võimatu tööturule siseneda, siis ei ole neil eeldust legaalselt saavutada majanduslikku heaolu ning see suurendab riski pöördumaks illegaalsete viiside poole. (Reid, et al., 2005, p. 760)

Majanduskriminaalteooria eeldab, et vähemate võimalustega isikutel on suurem kalduvus kuritegevusele. Madal haridustase, madalad palgad, kõrgem töötuse tase ning probleemid lõimumisega on täheldatud tõukama immigrante väär- ja kuritegudele. Seda enam, kui immigrandid on suures osas meessoost vanuses 15-35 ning senised uuringud on näidanud, et just see ühiskonnagrupp on kõige tõenäolisemalt kuritegevusega seotud. (Spenkuch, 2013, p. 6)Ka mitmed sotsioloogiateooriad väidavad, et kõrge immigratsioonitase mingisse piirkonda võib tõsta kuritegude arvu ning seda toetas ka Reid, et al. (2005) uurimuslik artikkel. Kuritegude arvu suurenemist seletatakse sellega, et immigratsiooni järel tõuseb ühiskonnas kuritegevusele vastuvõtlikum demograafiakiht- teismelised ja noored täiskasvanud kuna nemad moodustavad suurema osa rändajatest. Veel üks argument, mis pärineb sotsiaalsest teoriast, väidab, et immigratsioon on jõuline muutus ühiskonnas ja häirib ühiskonnas sotsiaalset kontrolli kuritegevuse üle. Seda eriti siis, kui sisserändajad on erinevatest etnilistest gruppidest- see toidab ühiskonnas ebastabiilsust ja muudab populatsiooni vähem heterogeenseks. Stabiilsus ja heterogeensus on ühiskonna sidususe ja jagatud väärtuste aluseks ning need on olulised faktorid kuritegevuse mitteformaalseks ühiskondlikuks kontrolliks. (Ousey & Kurbin, 2009, pp. 448-449)

Samas on kaalukaid argumente, mis näitavad, et immigratsioon võib hoopis vähendada kuritegevuse taset. Üheks argumendiks peetakse fakti, et immigratsiooni protsess on vaevaline ning immigrandid on väga valiv inimrühm, näitavad suurt initsiatiivi ja on saavutustele orienteeritud ning on vähese kuritegeliku kalduvusega. Samuti mõned immigrantide rühmad omavad kõrget haridustaset ning professionaalseid, oskuslikke tööalaseid kogemusi. Seega immigratsioon võib toimida pigem kuritegevust vähendava faktorina kui suurendava. (Butcher & Morrison Piehl, 2005, p. 21) (Tonry, 1997, p. 2)

Eeltoodud uurijate seletuste põhjal nähtub, et olulised faktorid sisserändajate kuritegevuse ennetamiseks ja vähendamiseks on hea integratsioon ja võimalused tööturul. Head võimalused vähendavad vajadust pöörduda illegaalsete tegevuste poole.

Teine teooria immigratsiooni ja kuritegevuse vähenemise positiivse suhte kohta argumenteerib, et immigratsioon taaselustab kohalikke kogukondi ning see omakorda aitab kaasa kuritegevuse vähenemisele. Selle teooria toimeloogika pole lõpuni lahti mõtestatud ja mõistetud, kuid eksisteerib mitu võimalust. Esiteks- immigrandid toovad kogukondadesse äriettevõtlust mis loob töökohti ja panustab kohalikku majandusse. Seega selmet suurendada majanduslikke raskusi ja puudujääke, nad vähendavad neid ning sellel on oluline roll kuritegevuse vähendamises. Teiseks- immigratsioon parandab kogukonnas informaalset sotsiaalset kontrolli võimekust. Näiteks võib immigratsioon toetada mõlema vanemaga

perekonnamudelit ning seeläbi tugevdada norme, mis väärtustavad vanemlikku autoriteeti ja reeglite järgimist. Lisaks tuuakse näiteks, kuidas immigratsioon aitab kogukonda taas elustada läbi elukohtade mahajäetuse vähenemise. Seda seetõttu, kuna mahajäetud eluasemed on märk korratusest, lagunemisest ja seda peetakse kuritegevust soodustavaks teguriks. (Lee T. & Martinez Jr., 2002, p. 376) (Sampson, 2017, p. 18)

Lisaks on põhjust argumenteerida, et sisserännanud inimestel on illegaalsete tegevustega vahele jäämise korral rohkem kaotada. Lisaks tavalistele karistustele kuritegude toimepanemise eest, on neil lisaks ka oht saada riigist välja saadetud ning see on üks oluline faktor, mis võib neid hoida kõrvale kuritegude toimepanemisest. (Spenkuch, 2013, p. 2) Lisaks juba välja toodud võimalikele seostele immigratsiooni ja kuritegevuse vahel, on kõrvalmõjusid veelgi. Isegi kui immigrandid ise panevad toime vähem süütegusid kui sarnases demograafiagrupis olevad põliselanikud, siis immigrandid tõstavad kuritegevuse taset ainuüksi seeläbi kui nad vähendavad põliselanike võimalusi tööturul, mis omakorda tõukab neid kuritegevusele. Samal ajal aga on immigratsiooni ka positiivseid kõrvalmõjusid. Näiteks seeläbi, kui immigrandid kolides mõnda piirkonda elama, toovad sinna juurde sotsiaalset kapitali, mis seal varem puudus. On olemas rohkelt kirjandust immigratsiooni majandusteaduse ja kriminaalmajandusteaduse kohta, aga sellegipoolest on vähe teada immigratsiooni mõjust kuritegevusele. Siiani olemasolevad tõendid põhinevad suuresti kinnipeetavate osakaalul populatsioonis, aga see ei ole järjepidev. (Dai, et al., 2013, pp. 157-159)

Sotsioloogiline kuritegevusteooria ei paku konkreetset argumenti, miks immigrandid vähem seaduskuulekad oleksid kui põliselanikud, lihtsalt nende kasude ja kahjude faktorid on erinevad. Üheks argumendiks on see, et tööturu raskuste ja majanduslike võimaluste ebapiisavuse tõttu on illegaalselt saadud kasum immigrantide seas suurem kui põliselanike seas. Teisisõnu immigrantide jaoks kaaluvad seadusrikkumise kasud kahjud üle. See argument põhineb küll isiku sissetuleku ja töötuse staatusel ning sellel ei ole kindlat seost sellega, kas isik on immigrant või mitte vaid sellel, et immigrantidel on rohkem majanduslikke probleeme ja vähem võimalusi tööturul. (Spenkuch, 2013, pp. 6-8) Teine argument vaatab kuritegusid, mis põhinevad koostööl ja milleks on vaja usaldusväärset võrgustikku ja koordineerimist. Sotsioloogiline kirjandus on vaadelnud kuidas organiseeritud kuritegevus võib luua kontrolli ja kvaliteedi kindluse mehhanisme ja etniline homogeensus on identifitseeritud väga mõjuka mehhanismina garanteerimaks kriminaalse organisatsiooni edu. Etnilised ja perekondlikud sidemed vähendavad oportunisti ja tõrkeid kuritegevuslikus võrgustikus ja seeläbi saavutab vajaliku usaldustaseme ja tulutoova

kriminaalse ettevõtte. Selles kontekstis homogeensed ja suletud immigrantide kogukonnad võivad olla selliste tegevuste jaoks soodsad. Seega pole midagi ennenägematut, et kriminaalsed ärid või grupid mis on keskendunud prostitutsioonile, narkootikumidele, rahapesule, relvade ning inimeste vahendamisele on domineeritud immigrantide poolt. (Wortley, 2009, p. 351)

Moehlingi ja Piehli uuring (2009) kinnipeetavate määra kohta immigrantide ja põliselanike seas 20. sajandi esimesel poolel leidis, et nende kahe grupi vahel on väga väike erinevus.. Sellegipoolest ebaproportsionaalselt palju on esindatud immigrantid just narkootikumidega seotud süütegudes (Moehling & Morrison Piehl, 2009, pp. 160-161). Borjas et al. (2010) väidavad, et immigratsioon põhjustas töötust ja palkade langust mustanahaliste meeste seas Ühendriikides, seega sai mõjutatud selle grupi kinnipeetavate osakaal populatsioonis (Borjas, et al., 2010, pp. 255-282).

On erinevaid mehhanisme, mismoodi immigrantide arvu kasv võib mõjutada kuritegevust. Üks võimalus on näiteks puht mehaaniline populatsiooni kasv läbi sisserände. Ehk kuritegevuste arv kasvab seetõttu, et populatsioon kasvab. Süütegude arv võib olla mõjutatud ka sellest, et immigrantid on suuremas enamuses meessoost ja vanuses 15-35, ning just see on kuritegevuse riskigrupp. Seega võib pidada loogiliseks järeldust, et sisseränne tõstab kuritegude arvu. Vaadeldes Ameerika Ühendriikide statistikat kümnendite kaupa aastast 1980 kuni 2000, toodi välja empiirilised tõendid süstemaatilise ja majanduslikult olulisest immigratsiooni mõjust kuritegevusele. 10% immigrantide osakaalu kasv kogukonnas tõstab varavastast kuritegevust 1.2%, aga vägivallakuritegude määr jääb muutumatuks. (Dai, et al., 2013, p. 158) Immigratsiooni mõju kuritegevusele läbi majandusliku teooria on kooskõlas väitega, et kuritegevus on mõjutatud soovist majandusliku kasu järele- rõõvimised ja mootorsõidukite vargused, aga ei esine vägivallakuritegusid nagu seksuaalkuriteod ja kallaletungid. (Spenkuch, 2013, p. 4)

Kuritegevuse, selle ohvriks langemise ja immigratsiooni kontekstis Ameerika Ühendriikides nähakse immigrantides ohtu, sest arvatakse, et immigrantid on ohuks nende turvalisusele ning panevad toime vägivaldseid ja varavastaseid süütegusid, olenemata sellest, et pole uuringuid mis näitaks sisserände ja kuritegevuse positiivsed põhjuslikku seost eriti vägivaldsete ja varavastaste süütegude näol. Kui dokumenteerimata immigrant arreteeritakse seaduse rikkumise eest, siis on see tavaliselt väärteo eest. Sisserändajad, kellele on sotsiaalteenused kättesaadavad, panevad väiksema tõenäosusega toime süütegusid kui need, kes elavad kogukondades, kus nende teenustele juurdepääs puudub.

Samuti kontsentreeritud immigrantidega kogukondades on vähe kuritegevust kuna need kogukonnad saavad taaselustatud läbi sisserände. (Bernat, 2019, p. 1)

Majanduslik kriminaalmudel põhineb kuriteo toimepanemise kasude ja kahjude ratsionaalsel võrdlusel. Seaduserikkumist esineb siis, kui seaduste järgimine pole kasumlikum. Kasud tähendavad illegaalselt omandatud kasumit ning kahjud tähendavad karistuse rakust ja tõenäosust. Sotsiaalse kriminaalteooria lähenemise hüpotees on, et kõik isikud on potentsiaalses kurjategijad, aga vaid väike hulk isikuid paneb neid reaalselt toime. (Polinsky & Shavell, 2000, p. 48)

Taas tõuseb eelnevate uurijate järeldustes esile kuritegevuse majanduslik aspekt- tööturu võimaluste puhul ei ole vajadust illegaalselt vara hankimiseks ning see kehtib nii sisserändajate kui ka põliselanike kohta. Seda kinnitab nähtus, et sisserändajate seas on domineerivaks süüteoühikuks varavastased süüteod ning vähem on vägivaldseid isikuvastaseid süütegusid. Lisaks on sisserändajatel vahele jäämise puhul suuremad riskid näiteks riigist välja saatmise näol ning seetõttu võivad nad rohkem hoiduda kuritegevusest kui põliselanikud. Lisaks toodi välja, et immigratsioon võib hoopis vähendada kuritegevust kuna taaselustatakse mingid regioonid või kogukonnad ning luuakse uusi ettevõtteid ja töökohti.

Konkreetne sisserände ja kuritegevuse analüüs kümne aasta vaates Hispaania kohta näitas huvitavaid tulemusi. Aastatel 1999-2009 jõudis Hispaaniasse suur sisserändajate laine maailma eri paikadest. Samal ajal kasvas kuritegude arv. Siiski võrreldes teiste Euroopa riikidega, kes võtsid vastu sarnaselt palju sisserändajaid, kuritegude arv Hispaanias kasvas vähim. Euroopa Liidu kontekstis Hispaania ei ole kõrge kuritegevustasemega riik. Hispaaniat puudutava uuringu jooksul 1999-2009 tõusis kuritegevuse tase küll sama tempoga kui immigratsiooni tase, aga siiski vähem kui teistes riikides. 2012. aastal koostatud uuringus hüpoteesitakse, et sellist käitumist saab seletada immigrantide individuaalsete omaduste põhjal, kes sinna saabusid. Uuringu koostajad väidavad, et immigrantide arv ei ole see, mis tekitab seost immigrantide ja kuritegevuse vahel, vaid mingid kindlad omadused. Siinkohal tuleb ka vaadata kultuurilist sobivust ja haridust. Immigrandid mingitest inimgruppidest nagu näiteks hispaania keelt emakeelena rääkivad, koosnevad suuresti inimestest, kellel on vähemalt keskharidus ning sellise ühiskonnagrupi seas on kuritegevuse tase väiksem. Samuti on sellele efektil positiivne korrelatsioon ka inimese sooga. (Alonso-Borrego, et al., 2012, p. 166)

Uuringus jõuti järeldusele, et immigratsioon Ladina-Ameerikast on tõenäoliselt peatanud kuritegevuse potentsiaalset kasvu Hispaanias. See tulemus on kooskõlas ka tõenditega Ameerika Ühendriikidest, kus Mehhiko immigrandid (Latiino Paradoks) hoopis vähendasid kuritegevuse taset mõningates piirkondades. Teised immigrantide grupid, madalama haridustasemega, panustasid kuritegevuse taseme kasvu. Siin tuleb ka märkida, et Hispaaniasse jõudes oli kuritegevuse tase selles grupis kõrgem kui Hispaanlaste seas, aga ühtlustus kui grupi suurus ja koosseis muutus. See iseloomustab Rumeenia päritolu immigrantide gruppi, mis on nüüd Hispaanias suurim. Kuigi see grupp alustas kõrge kuritegevuse tasemega, siis nüüdseks on selle grupi kuritegevuse tase madalam 20-50 aastaste seas kui samas vanusegrupis Hispaanlaste seas. (Alonso-Borrego, et al., 2012, pp. 165-191)

Uuringu läbiviijad täheldasid veel, et majanduskasv vähendas kuritegevust ning et elanikkonna tihedus soodustab kuritegevust, kuna siis on raskem kurjategijaid jälgida ja identifitseerida. Uurijad jõudsid veel järeldusele, et kuritegevust esineb kõige enam noorte meeste ja vähese haridusega inimeste seas. Immigratsioon ei ole lihtne homogeenne fenomen ning seda ei tohiks nii ka käsitleda. Kohalikud valitsejad peaksid tegutsema vastavalt relevantsetele omadustele. (Alonso-Borrego, et al., 2012, pp. 165-191)

Bircan ja Hooghe (2011) vaatlesid kuritegevuse ja sisserände seoseid Belgias aastatel 2001-2006. Nende analüüsist nähtus, et mingit märkimisväärset suhet kuritegevuse taseme ja sisserände suuruse vahel ei ole ning muutusi varavastastes ja vägivaldetes kuritegudes ei olnud. Uurijad tõid välja, et töötuse määr on kõige olulisem faktor, mis mõjutab neid kuriteoliike. Nad vaatlesid kahte suurimat vähemuste kogukonda Belgias- türklased ja marokolased ning nad ei leidnud märkimisväärset seost nende gruppide ja kuritegevuse vahel. Nad testisid oma hüpoteesi kogukonna tasandil võttes arvesse immigratsiooni statistikat, majanduslikke näitajaid nagu töötuse määr ja palgatase, populatsiooni näitajad ja kuritegevuse statistika. Uurijad tõid ka välja, et indiviidi tasandil Belgia kontekstis andmed puuduvad nii kuriteo toimepanijate kohta kui ka ohvrite kohta seega nende analüüs ei saa teha sellel tasandil järeldusi teha ning seega ei ole teada individuaalsed kausaalsed seosed. Sellegipoolest uurijate kasutatud mudelid viitasid, et töötus ühel või teisel moel on seotud kuritegevuse kausaalse põhjusega. Uurijad nentisid, et taolised uuringud on olulised poliitikakujundajatele kuna Belgias mõned poliitilised osapooled on väitnud, et etniline mitmekesisus ja kuritegevuse tase on kausaalses seoses linnapiirkondades. Tegelikult näitavad uuringud seost majandusliku järje ja töötuse ning kuritegevuse taseme vahel ja etniline taust seejuures rolli ei mängi. (Bircan & Hooghe, 2011, pp. 209-210)

Ühendkuningriikides uuriti kahte suurt immigratsioonilainet- 1990date lõpp/2000 algusaastate asüülitaotlejad ja alates 2004. aastast sisserändajad uutest Euroopa Liidu liikmesriikidest. Esimene grupp põhjustas varavastaste kuritegevuste kasvu, teise grupi mõju oli väike. Vägivallakuritegude taset need grupid ei mõjutanud. Uuringu tulemused on kooskõlas ka arusaamaga, et erinevused võimalustes tööturul erinevate immigrantide gruppide seas mõjutab nende potentsiaali mõjutada kuritegevuse taset. (Bell, et al., 2013, pp. 1289-1290)

Uuring Hispaania, Ühendkuningriikide ja Belgia kohta taaskord kinnitavad majanduse ja integratsiooni ja kuritegevuse seost- majanduskasvuga kaasnes kuritegevuse langus, samuti integratsiooniga kuna ajaga immigrantide grupp ja põliselanikud ühtlustusid ning lõpuks immigrantide grupi kuritegevus langes põliselanike omast hoopis madalamale. Lisaks jõuti järeldusele, et kuritegude toimepanek on seotud nende inimeste hariduse, soo ja vanusega ning ka need faktorid ei kehti ainult immigrantide, vaid ka põliselanike kohta. Töötus on põhiline faktor, mis mängib kuritegevuse tasemes rolli kuid mitte inimese etniline taust.

On olemas ka häid majanduslikke põhjuseid, miks immigrandid pigem ei vii täide mingeid kuriteoliike. Üks tõenäolisemaid põhjuseid tuleneb võimalustest- esiteks teenimise võimalused võivad olla immigrantide jaoks hoopis kõrgemad, seega võimalus läbi kuritegevuse illegaalselt teenitu kaotada hoiab kuritegevusest eemale. Teiseks, immigrandid on tihipeale koondunud majanduslikult halvemal järjel piirkondadesse ning seetõttu on varavastaste kuritegevuste elluviimise võimalused väiksemad. Kolmandaks- isegi kui majanduslik heaolu määrab, kas immigrandid viivad tõenäolisemalt ellu teatud varavastaseid kuritegusid, siis sellegipoolest tõenäoliselt sellist liiki kuritegude elluviimiseks on vaja spetsiifilist inimkapitali taset ja tehnoloogiat ning selle tulemusena viiakse selliseid kuritegusid ellu vähem. (Spenkuch, 2013, pp. 6-7)

Üheks vaatenurgaks võib olla veel, et immigrandidel võivad olla mingid kindlad iseloomulikud omadused, mis muudavad nad võimuesindajatele lihtsamini ligipääsetavateks ning seetõttu kardavad immigrandid raskemaid karistusi ja see hoiab neid kuritegevusest eemale. Lisaks sellele on oluline hirm riigist välja saatmise ees. Peale selle võib juhtuda, et kui neil on vähesed teadmised kohalike seaduste kohta, siis on nad pigem rohkem seadusekuulekad, kuna eeldavad rikkumistele tegelikkusest karmimaid karistusi. Lühidalt- ei ole kuriteoteooriat, mis kindlalt toetaks hüpoteesi, et immigratsiooni ja kuritegevuse vahel on tugev seos. Argumendid kuritegevuse ja immigrantide seose vahel võrreldes põliselanikega on erinevaid. Lisaks sellele kuritegevuse ja immigratsiooni seos on veel erinev erinevate kuritegude liikide lõikes. Kui ongi olemas seos immigratsiooni ja

mingi konkreetse kuriteoliigi vahel, siis see on paremini seletatav läbi stiimulite, mis võtavad arvesse oportunisti, kui läbi mingi konkreetse immigrandi kogukonna omaduse. (Spenkuch, 2013, pp. 24-25)

Integratsiooni olulisust ilmestab autori arvates järgnev Ousey ja Kurbin (2009) tehtud järeldus. Immigrantide kogukonna ühtehoidvus tekitab usaldusliku ja vajaliku silla siirde- ja sihtriigi vahel. See efekt väheneb kui immigrantide kogukond lõimub paremini kohaliku riigi ellu ning suureneb. On tõsi, et suuremad linnad hõlbustavad kontaktide otsimist laiendamaks illegaalset tegevust. Siiski integreeritud ja suured immigrantide kogukonnad kaotavad homogeensuse ja ühtsuse, mis on organiseeritud kuritegevusele atraktiivne. Lühidalt- illegaalseks tegevuseks, milleks on vaja koordineerimist ja usaldust, võime leida ebaproportsionaalse immigrantide kogukondade esindatuse. Üks argument põhineb seadusrikkumise väärtusest. Juriidilise taustaga sotsiaalteoreetikud on täheldanud, et seadusekuulekust on lihtsam saavutada kui see tuleneb psühholoogilisest reaktsioonist, mis ilmneb ühiskonnas, kus ei toetata kriminaalset oportunisti (sest inimesed on sotsialiseerunud kultuuriruumis, mis sisendab juba lapsepõlvest, et teatud tegevused on lihtsalt valed). (Ousey & Kurbin, 2009, p. 452)

Kuigi uute immigrantide sissevoolu jälgimine USAs on oluline poliitika jaoks, siis immigrantid võivad tegelikkuses ajaga muutuda rohkem ameeriklasteks. Tuleb välja, et uute immigrantide seas on kuritegevus madalam kui nad on alles riiki tulnud. On võimalik, et ajaga, mis nad riigis veedavad, nad assimileeruvad illegaalsesse sektorisse samamoodi nagu legaalsesse. Seetõttu Butcheri ja Piehli (1998) uuringu tulemused uute immigrantide kohta ei peegelda pikaajast immigratsiooni mõju kuritegevusele. Teoreetilisest perspektiivist assimilatsiooni mõju ei ole selge. Üks vaade on see, et immigrantid assimileeruvad Ameerikas kõigesse, kaasa arvatud illegaalsesse ja legaalsesse tegevusse. Teine vaade on see, et suhe legaalsesse ja illegaalsesse tegevustesse assimileerumisel on oluline. On ka võimalik, et igasugune immigratsiooni kahjulik mõju kuritegevusele kahaneb riigis viibitud ajaga. Kui aeg legaalses sektoris on aseaineks ajale illegaalses sektoris ja immigrantid assimileeruvad kiiremini illegaalsesse sektorisse, aga aeganõudvam on oskuste arendamine, et võistelda kohalikega legaalses sektoris, siis immigrantide suhteline kriminaalsus peaks langema riigis viibitud ajaga, mitte kasvama. (Butcher & Piehl, 1998, p. 479)

Eelnevalt ilmnis peale majanduslike põhjuste veel puhtalt mehhaanilised põhjused miks pöördutakse või just ei pöörduta kuritegevuse poole. Esiteks lihtsalt kasumlike kuritegelike võimaluste puudumine, teiseks hea hariduse tase ning sellest tulenevad kõrgepalgalised

töökohad ning taaskord olulisena välja toodud sisserändajate integratsiooni sihtriigi ühiskonda. Lisaks on oluline roll integreerumisel ning sellel, kuidas millise ühiskonnagrupiga sisserändajad integreeruvad.

Nunziata (2015) leidis, et väärarusaam sisserändajate ja kuritegevuse seosest tuleneb inimeste negatiivsest hoiakust sisserändajate suhtes. Avalik arusaam immigratsiooni mõjust kuritegevusele võib olla osati kallutatud avalikkusele kättesaadavate pealiskaudsete empiiriliste tõestuste tõttu. Kohalikud loevad sellest välja, et piirkonnad, kus on rohkem sisserändajaid, on kõrgema kuritegevuse tasemega seejuures arvestamata selle korrelatsiooni vaadeldamatuid kolmandaid faktoreid ja eristamata korelatsiooni põhjuslikku seost. Kuigi ristlõikeline korrelatsioon sisserände ja kuritegevuse vahel on väike, eeldades, et teised kirjanduses varasemalt uuritud faktorid võivad tekitada sellist eelarvamust sisserände suhtes; kaasa arvatud meedia poolt valesti esitatud või kallutatud ülevaated ja poliitiline oportunist. Nunziata (2015) soovib Lääne-Euroopas läbi viia paremaid avalikke uurimusi immigratsiooni fenomeni kohta, eriti selle seosest kuritegevusega. See aitaks parendada diskussiooni sihtriikides immigratsiooni kasude ja kahjude üle. (Nunziata, 2015, pp. 727-729)

Sahlgrenska Universitetssjukhuset Gothenburgis viis läbi uuringu registreeritud kuritegude kohta aastatel 1973-2004 ning sellest nähtus, et 96% populatsioonist puudus üldse registreeritud vägivaldakuritegude registrist. Kõik vägivaldakuriteod on toime pandud väikse grupi indiviidide poolt. Mõned grupid- näiteks mehed, alaealised ja migrandid- on altimad toime panema vägivaldseid süütegusi kui teised populatsiooni grupid, aga sellegipoolest suurem enamus nendes gruppides ei pane üldse kuritegusi toime. Seda on tähtis silmas pidada eriti siis, kui kõne all on kuritegude statistika mingi grupi kohta kuna populistlikud liialdused on kerged tekkima. Üldiselt kuritegevuse ja migrantide seose teema on delikaatne ning tuleks hoiduda üldistamistest ning lihtsustamistest. Tänapäeval on Euroopas suur võimalus, et grupid, kes on kuritegevuses ülesindatud, saavad gruppina stigmatiseeritud ja diskrimineeritud. Etnilised grupid ei pane toime kuritegusi, indiviidid panevad. Migrantide kuritegevust on tihtipeale põhjendatud vaesusega või muude sotsiaalmajanduslike teguritega. Rahvusvahelistest uuringutest nähtub, et on keeruline öelda kas migrandid on altimad toime panema kuritegusi kui pärismaalased. Ameerika Ühendriikide teadlaste töö järeldusena sisserändajad on pigem vähem kriminaalsed kui pärismaalased. Samas situatsioon Euroopas ja Põhjamaades on pigem vastupidine. (Adamson, 2020, pp. 9-21)

Üldiselt olemasolev kirjandus Ameerika Ühendriikide ja valitud Euroopa riikide kohta ei ole jõudnud lõplikule järeldusele sissetuleku ja kuritegevuse seose osas. Mitmed kriminoloogia uuringud on keskendunud kuritegevuse hirmule ehk hirm sattuda kuriteo ohvriks võrreldes reaalse võimalusega olla kuriteo ohver. Sellest on järeldatud, et näiteks Saksimaal hirm kuriteo ohvriks langemise ees mõjutab inimeste suhtumist sissetulekujärgsesse. Selle hirmu põhjused võivad tuleneda hoopis kultuurilistest faktoritest või immigratsiooni fenomeni kujutamisest poliitikute ja meedia poolt. (Nunziata, 2015, p. 272) Immigratsiooni avalikku diskursust, avalikku arvamust ja poliitika kujundamist ning julgeolekustamist avab ja analüüsib autor alapeatükis 1.3.

Kuna immigratsioon on geograafiliselt kontsentreeritud, siis avalik arutelu immigratsiooni kohta on raamistatud kulude kontekstis ehk kes katab immigrantidele suunatud teenuste kulud. Sama kehtib ka immigratsiooni mõju kohta kriminaalõigusele. Ühiskond ei muretse ainult kuriteo ohvriks langemise pärast, vaid ka kulude pärast, mis on seotud kuritegude karistuste ja jõustumistega. Kui immigrantidel on kahjulik mõju kohtukuludele, siis selleks on neli võimalikku moodust. Esiteks: immigrantid võivad suurema tõenäosusega toime panna kuritegusid kui kohalikud elanikud või toime panna tegusid, mis on ühiskonnale kulukamad. Teiseks: immigrantide negatiivne mõju võib tuleneda sellest, et nad tõrjuvad õigussektorist välja põliselanikud. Kui immigrantid mõjutavad ebasoodsalt kohalike legaalseid alternatiive, võttes üle nende töökohad või koormates hoolekandesüsteemi, siis madala kvalifikatsiooniga kohalikud võivad tõsta oma osakaalu kriminaalsetes tegevustes. Need mõlemad tegurid eeldavad, et kuritegevuse tase on kõrgem piirkonnades, kus on suur immigrantide kontsentratsioon ning muud aspektid on võrdsed. Kolmandaks: immigrantidel on suurem tõenäosus saada kinni peetud või süüdi mõistetud kui kohalikel. See võib juhtuda sel juhul, kui immigrantide teadmine õigussüsteemist ei ole sama, mis kohalikel või nad on õigussüsteemis immigratsiooniga seotud väärtegade tõttu. Neljandaks: immigrantide karistuse kandmise aeg võib olla pikem kui kohalikel, sest neile kas antakse pikemaajalised karistused või tõenäosus saada tingimisi vanglakaristus on väike. (Butcher & Piehl, 1998, p. 459)

Butcher ja Piehl (1998) leidsid oma uuringu põhjal, et immigratsioonivood korreleerusid positiivselt kuritegevuse tasemega, aga see ei mõjuta aastast toimuvate muutustega seoses kuritegevuse määra. See oleneb, kas uuringusse kaasata teisi keskkonnaga seotud muutujaod nagu demograafia ja tööturunäitajad. Oma uuringus testide tulemusel leidsid nad, et immigrantid ei assimileeru kuritegevusse, sest pikaajaliste muutuste analüüs jõuab samale nulltulemusele. Individuaaltasandi andmed näitasid, et immigrantid hoopis vähem

tõenäolisemalt panevad toime kuritegusid kui kohalikud. Kui need hinnangud kohandada demograafiliste karakteristikutega, siis erinevus immigrantide ja kohalike seas tõuseb. (Butcher & Piehl, 1998, p. 460) Teine võimalik seletus sellele tulemile peitub palkade ebavõrdsuse ja palgataseme suhtes. Tulemusena palga hajuvuse muutuja võib lihtsalt viidata, et tegemist on kiiresti kasvava piirkonnaga, kus palga ülempiiri jaotus suureneb kiiremini kui alammäära oma. See viitab sellele, et kuritegevuse määr on madalam piirkondades, kus on suurem palga hajutatus rohkete seaduslike tööturu võimaluste tõttu. (Butcher & Piehl, 1998, p. 475)

Kuigi kõrge immigrantide kooslusega piirkondades on ka kõrge kuritegevuse määr, siis ei leitud suhet muutustes kuritegevuses ja muutustes immigratsioonis vahel. Noored immigrantid panevad toime vähema tõenäosusega kuritegusid kui kohalikud. Need tulemused ei põhine hinnangutel, mis kaasavad demograafilisi karakteristikuid. Seega ei tule välja, et uute immigrantide arvu vähendamine viiks kuritegevuse määra mõõtetavate muutusteni. Individuaaltasandi tulemuste hinnang kinnitab, et nooremad ja vähema haridusega mehed panevad suurema tõenäosusega toime kuritegusid ja see kehtib nii immigrantide kui ka kohalike kohta. (Butcher & Piehl, 1998, p. 486)

Usutakse, et immigratsioon tekitab juurde kuritegevust ja vägivalda. See tähendab, et kas individuaalne immigrant on altim kuritegelikule tegevusele või välismaalaste sissevool häirib juba eksisteerivaid mehhanisme ja sotsiaalseid regulatsioone. Kuna selline arvamus on avalikkuse seas tugev, on aja jooksul kogunenud uurimustes testitud ideed, et välismaalased riigis ja nende järeltulijad, on rohkem seotud kuritegeliku tegevusega kui kohalikud. Uurimuste leiud lähevad avaliku arvamuselga tihipeale vastuollu. Paljudes töödes on jõutud järelduseni, et esimese generatsiooni immigrantid tegelevad vähem kuritegevusega kui kohalikud. Kontrastiks nendele selgetele leidudele on individuaalse tasandi uuringud, kus on palju ebaselgust makrotasandi mõjust immigratsioonile ja kuritegevusele. Traditsiooniliselt kontseptualiseeritud sotsiaalse lagunemise teooria loogika on ammu pakkunud teaduslikku alust eeldusele, et immigratsioon põhjustab kuritegevust, aga selle hüpoteesi empiirilised hinnangud, nagu ka teised teooriad immigratsiooni ja kuritegevuse suhte kohta, on limiteeritud. Vaatamata immigratsiooni ja kuritegevuse seose uurimuste kasvule alates 2000. aastatest, on empiiriline töö selles osas siiski vähene ja on tootnud ebahühtlasi tulemusi. Peale selle palju teooriat põhineb immigratsiooni ja kuritegevuse suhte makrotasandile ja on rajatud arusaamale, et immigratsioon on muutuste protsess- peaaegu kõik senised empiirilised tulemused põhinevad ristlõike analüüsidel, mis ei mõõda ajas muutuvaid aspekte immigratsioonis, kuritegevuses ja teistes olulistes

sotsiaalsetes faktorites. Seega Ousey ja Kurbin (2009) uurisid erinevate alternatiivsete teooriate mõjusust seoses immigratsiooni ja kuritegevuse suhtega- demograafiline struktuur, majanduslik mahajäämus, tööturg, illegaalsete narkootikumide turg, politsei jõu ulatus ja perestruktuur. Uurijate sõnul on need aspektid, mida peaks kuritegevuse ja immigratsiooni suhte longituudiuurimusesse kaasama. Nende analüüs jõudis mitme olulise tulemini. Esiteks: vastupidiselt pikaajalisele uskumusele, et immigratsioon on suur faktor kõrges kuritegevuse määras, leidsid nad vastupidist. Nende regressioonimudelite järgi linnasisene muutus immigratsiooni osas omab olulist negatiivset assotsiatsiooni linnasisese vägivallakuritegude muutuses. Teisisõnu linnad, milles immigratsioon kasvas aastatel 1980-2000, vähenes vägivallakuritegude määr. Teiseks: nende uurimus näitas illegaalsete narkoturgude seost kuritegevuse määra muutustes. See konstantne tulemuse muster ei kordu seoses teiste muutujatega nagu demograafilised muutused, majanduslik mahajäämus ja tööturu struktuur või formaalne sotsiaalne kontroll. Küll aga neid argumente peegeldavate muutujate seas leiti, et ainult tööhõive protsent näitab pidevat assotsiatsiooni linnasiseses muutustes vägivallakuritegude määras. Kolmandaks: nende analüüs viitab, et linnasisene longituudiline immigratsiooni ja kuritegevuse suhe ei ole seletatav demograafiliste muutustega, majandusliku mahajäämusega, narkoturuga või formaalse sotsiaalse kontrolliga. Nad leidsid jätkuvalt tõestust, et linnasisese immigratsiooni ja kuritegevuse suhtes on mõõdukas negatiivne suhe. Sellegipoolest nende analüüs näitab, et perestruktuur/sotsiaalse kapitali teooria pakub olulist vihjet longituudilise immigratsiooni ja kuritegevuse suhtele. Nad leidsid, et muutused perestruktuuris on oluline faktor, mis on seotud vägivallakuritegudega. Koos individuaaltasandi järeldusega, et immigrandid on vähem kuriteoaltimad kui kohalikud, leidsid uurijad oma töös, et immigratsiooni makrotasandi protsess võib omada märkimisväärseid kaitsvaid mõjusid kuritegevuse osas. Veel üks järeldus on, et immigratsioonil võib olla kasulik mõju tähtsatele sotsiaalsetele institutsioonidele. (Ousey & Kubrin, 2009, pp. 465-467)

Stowell ja Martinez (2009) nendivad, et vaatamata populaarsetele arvamustele näitavad empiirilised tõendid aina enam, et rohkem immigratsiooni ei tähenda kindlasti rohkem kuritegevust. Veel enam, kaasaegsed ülevaated ja analüüsid ajaloolistest andmetest näitavad, et reaalne side kuritegevuse ja immigratsiooni vahel on raskesti dokumenteeritav. Tulemuste laiemasse konteksti paigutamiseks on teadlased avalikkusele ja poliitikakujundajatele näidanud, et tuleks muuta oma negatiivseid vaateid immigratsiooni ja kuritegevuse seoste osas. Näiteks on toodud, et mitmekesisuse ja immigratsiooni kasv mängisid viimase kahe kümnendi jooksul olulist rolli vägivallakuritegude languses. Sellest

tulenevalt võib väita, et on tugevad empiirilised tõendid selle kohta, et immigratsioon hoopis vähendab kuritegevuse taset. (Stowell & Martinez, 2009, p. 315)

Scot Wortley (2009) on analüüsinud immigratsiooni ja kuritegevuse vahelisi võimalikke seoseid läbi järgnevate mudelite. Esiteks importimise mudel (*The Importation Model*), mis otseselt keskendub migratsiooni ja kuritegevuse suhtele. Mudel käsitleb nähtust, mil mõned indiviidid otsustavad rännata konkreetse eesmärgiga sihtriigis tegeleda mõne illegaalse tegevusega. Läbi selle mudeli seletatakse tihti rahvusvahelist kuritegevust ja rahvusvahelisi kuritegelikke organisatsioone. Selle mudeliga on seotud ka poliitilised või seaduslikud protseduurid nagu potentsiaalsete sisserändajate tausta uurimine, rahvusvaheliste kurjategijate parem jälgimine koostöös teiste riikide vastavate organitega, kõrge kuritegevuse tasemega riikidest rändajate riiki sisse laskmise piiramine ning sihtriigis kuritegusid toime pannud ja süüdi mõistetud sisserändaja kiire riigist välja saatmine. See mudel võib olla atraktiivne konservatiivsetele poliitikakujundajatele kuna see vabastab sihtriigi ühiskonda vastutusest seoses immigrantide kuritegevusega kuna mudel eeldab, et sisserändaja on juba sihtriiki tulles kuritegelike motiividega. (Wortley, 2009, p. 352)

Teiseks pingelise mudel (*The Strain Model*). Erinevalt eelmisest mudelist nendib see, et migratsiooni protsess ja ümber asumine on tihti stressirohke ning immigrantide kogemused uues ühiskonnas on need peamised sisserändajate kuritegevuse põhjustajad. Väidetakse, et immigrantid satuvad tihti sotsiaalse, kultuurilise, poliitilise ja majandusliku marginaliseerimise ohvriks. Paljud uuringud on näidanud, et sisserändajate seas on töötus suurem, madalamad palgad ning nad kannatavad tihti diskriminatsiooni ning neil on rohkem takistusi eluaseme, hariduse, karjäärivõimaluste ja poliitilise osaluse osas. Sellest tulenevalt väidetakse, et need kogemused tekitavad puudusi ja ilmajäämist mis võib inimesi tõugata kuritegelikule teele. Üldiselt pingelise mudel on kooskõlas ka paljude teiste klassikaliste kuritegevuse kausaalsuste teooriatega mis seovad otseselt kuritegevust vaesusega, frustratsiooni ja lootusetusega. Lühidalt see mudel võtab ära immigrantilt ja tema päritoluriigilt vastutuse kuritegeliku tegevuse eest ning n-ö vastutus lasub hoopis negatiivsel ümberasumise protsessil, vaesusel jne. See perspektiiv näitab, et sisserändajate kuritegevus väheneb kui väheneb majanduslik ebavõrdsus, diskrimineerimine ning paranevad hariduse ja karjäärivõimalused. (Wortley, 2009, p. 353)

Kolmandaks kultuurilise konflikti mudel (*The Cultural Conflict Model*), mis keskendub immigratsiooni ja kultuuri keerulisele ristumisele. See mudel näeb ette, et enamik sisserändajaid saabuvad sihtriiki absoluutselt omamata kavatsust teha midagi illegaalset. Arutatakse selle üle, et sisserändajad säilitavad oma kultuurilised ja religioossed praktikad

ning need võivad sihtriigis minna seadustega ja tavadega vastuollu. Näiteks mingid koduvägivalla vormid järgimaks rangeid religioosseid ettekirjutusi, mis päritoluriigis võivad olla aktsepteeritavad, aga sihtriigis toovad kaasa kriminaalmenetluse. Sarnaselt ka prostitutsioon ja mõningate narkootiliste ainete tarvitamine. Seega antud mudelist lähtuvad seaduste ja poliitikate kujundajad peaksid keskenduma esiteks potentsiaalsete sisserändajate harimisele kohalike seaduste ja tavade osas enne kui üldse otsustatakse sinna rännata või teiseks inforeerida ja harida uusi sisserändajaid kuidas ja millised kultuurilised ja religioossed praktikad võivad minna kohalike seaduste ja tavadega vastuollu. Seega antud mudel peab olulisemaks uute sisserändajate harimist kui kõrgendatud piiri turvalisust. (Wortley, 2009, p. 354)

Neljandaks kallutatuse mudel (*The Bias Model*), mis on kontrastiks eelnevatele mudelitele. Selle mudeliga väidetakse, et igasugune sisserändajate ja vähemuste üle esindatus kuritegevuse statistikes ei tulene tegelikest erinevustest kuritegevuses, vaid süstemaatilise diskrimineerimisest õigussüsteemi siseselt. Teisisõnu mõned sisserändajate või vähemuste grupid võivad olla statistikas tugevamalt esindatud võrreldes n-ö kohalikega kuna neid jälgitakse politsei poolt palju tugevamalt, neid arreteeritakse suurema tõenäosusega ning süüdi mõistmise korral saavad karmimad karistused. (Wortley, 2009, p. 355)

Lisaks nendib Wortley (2009), et paljud teemakohased olulised küsimused pole empiirilistes uuringutes adekvaatselt veel adresseeritud. Kui neid probleeme hakataks empiiriliselt rohkem uurima, siis peaks arendama ka tugevamat koostööd akadeemiliste uurijate ja õigussüsteemi vahel. Poliitikakujundajad õigussüsteemis saaksid suurt kasu akadeemikute ekspertiisist ja akadeemikud saaksid omakorda kasu paremast juurdepääsust kriminaalõiguse andmetele. Palju rohkem oleks vaja uurida immigratsiooni erinevaid aspekte ja kuidas need seostuvad kuritegevusega. Tema sõnul oleks riikidel mõistlik alustada immigrantide kohta süstemaatiliselt informatsiooni kogumist, et saaks adresseerida immigratsiooni ja kuritegevusega seotud probleeme. Ilma usaldusväärsete andmega läbiviidud uuringuteta jäävad valitsuste poliitikad puhtalt poliitilisteks ja lõhestavateks ning need poliitikad saavad pigem probleemiks kui lahenduseks. (Wortley, 2009, p. 356)

Lisaks ka Bell ja Machin (2013) toovad välja probleemkoha- immigratsiooni ja tööturгу koos on uuritud palju kuid immigratsiooni ja kuritegevuse seosed sellega võrreldes väga vähe kuigi teema on oluline. Selle kohta on ka kirjandust vähe. Belli ja Machini (2013) analüüs teemat puudutava kirjanduse ja uuringute kohta jõudis järeldusele, et kuigi on keeruline leida tõestust immigratsiooni mõju kohta kuritegevusele, siis paljud varasemad

uuringud rõhutavad tööturu võimaluste puudumist erinevate immigrantide gruppide seas- kui tööturul on võimalused väiksed, siis see mõjutab varavastast kuritegevust. Keerulisem on leida seost vägivaldsete kuritegudega. Lisaks kuriteo ohvriks langemist on immigrantide seas vähem. Uurijad nendivad, et teemakohast uurimist oleks vaja kindlasti rohkem näiteks rohkem süvitsi migratsiooni kausaalsest mõjust kuritegevusele rõhutades erinevusi erinevate immigrantide gruppide vahel. Lisaks immigrantide kuritegevuse kõrvalmõjud kohalike kuritegevusele ja leida võimalikke erinevusi selles, kuidas käitutakse õigussüsteemis immigrantidest kurjategijaga ja kuidas kohalikuga. (Bell & Machin, 2013, pp. 169-170)

Üldiselt läbiviidud uuringud, mis on vaadelnud kuritegevuse ja immigratsiooni seost, on näidanud nendevahelist ebaolulist seost, ehk see seos on kaduvväike. Märkimisväärne on ka fakt, et suurem osa statistiliselt olulistest tulemustest on negatiivne ehk immigratsioon hoopis vähendab kuritegevust. Viimased tulemused on 2.5 korda tihemini esinevad kui esimesed. (Ousey & Kubrin, 2018, p. 73)

Avalikul arvamusel on kujunenud negatiivne varjund sisserändajate suhtes olenemata sellest, et uuringud ei ole kinnitanud kriminaalsuse ja rände vahelist seost. Puuduvad makrotasandil läbiviidud uuringud nende kahe nähtuse omavahelistest seostest. Makro- tasandi uuringud on aga vajalikud kui sisserändajad on juba sisenenud olemasolevasse võõrasse sotsioloogilisse ja majanduslikku struktuuri. Uuringud, selgitamaks seost, peavad arvesse võtma rändajate erinevaid mõjutegureid, mis võivad mõjutada kriminaalsuse taset. Indiviidi tasandil tehtud uuringud sisserändajate seostest kriminaalsusega enamasti viitavad sellele, et sisserändajad puutuvad kuritegevusega kokku vähem kui riigi sünnijärgsed kodanikud, makro-tasandi mõjud aga ei ole selged. (Reid, et al., 2005, pp. 775-776)

Immigrantide kuritegevust Soomes ja Norras võrrelnud teadlased nentisid, et immigrantide kuritegevuse kõrgemale tasemele teoreetilise seletuse otsimine on oluline, aga uurijad rõhutavad, et seejuures ei tohiks lähtuda vaid ühest teooriast lõplikuks vastuseks ning arvesse tuleks võtta ka globaalseid rändetrende. Olemasolevad kriminoloogia teooriad kehtivad nii immigrantide kui ka põliselanike kohta, kuid seejuures võib olla faktoreid, mis kehtivad ainult mingi immigrantide grupi kohta. Gruppide vaheline heterogeensus on märgatav ja immigrantide grupid erinevad olulistest aspektides, kaasa arvatud motivatsioonid immigratsiooniks, olukorras nende päritoluriikides ning kuidas nad sihtriigis toime tulevad. Nende variatsioonide seletamine eeldab iga grupi põhjalikumalt uurimist. Võib olla, et faktorid nagu integratsioon, immigrantide majanduslik olukord, diskriminatsioon ja elukohapõhine segregatsioon on oluliseks osaks seletuste leidmisel, kuid selle

tõestamiseks on vaja rohkem detailsemaid uuringuid. Uurijad leidsid, et päritoluriik on aspekt, mida ei tohi ignoreerida uurides immigrandide kuritegevust. (Skardhamar, et al., 2014, p. 18)

Kokkuvõttes on sisserände ja kuritegevuse otsene seos küsitav. On teooriaid ja uuringuid, mis näitavad erinevat tulemust, kuid üldiselt on seos siiski pigem nõrk. Küll võib leida seoseid isikute majandusliku järje ja varavastaste süütegude või narkosüütegude vahel. Süütegude toimepanemist mõjutavaid faktoreid on palju- näiteks töökoha olemasolu, haridustase, vanus, sugu- aga fakt, et isik on sisserändaja, ei pruugi suurendada ega vähendada tõenäosust, et ta paneb toime mõne süüteo. Sisserände ja kuritegevuse seost näevad pigem riigis alaliselt elav ühiskond ning see väljendub kartuses langeda kuriteo ohvriks kuid mitte reaalsel võimalusel ohvriks langeda. Kokkuvõtteks võib veel lisada, et senised empiirilised tulemused viitavad statistiliselt mitteolulisele immigratsiooni mõjule sisserände sihtriikides. Immigratsioon on karakteriseeritud väikse positiivse korrelatsiooniga seoses kuritegevusega kui välja jätta regionaalsed fikseeritud asjaolud lineaarsest tõenäosuslikkuse mudelist. Ehk korrelatsioon immigratsiooni ja kuritegevuse vahel on tõenäoliselt põhjustatud mittevaadeldavatest faktoritest regionaalsel tasemel ja individuaalsetest faktoritest.

Olemasolev kirjandus kuritegevuse ja immigratsiooni seoste kohta individuaalsetel tasanditel toovad välja erinevaid kausaalseid suhteid. Mõned teadlased väidavad, et immigrandid on tihemini seotud kuritegevusega kui n-õ kohalikud, teised väidavad aga vastupidist. Siiski uuringuid, kuidas immigratsioon mõjutab kuritegevuse taset makrotasandil, peaaegu polegi ning vähest uuringute olemasolu toovad probleemina välja mitmed teadlased. Immigrandid sisenevad juba olemasolevasse sotsiaalsesse struktuuri, mistõttu makrotasandi uuringud oleks olulised. Lisaks tuleks vaadelda kuritegude liike kuna immigrante seostatakse pigem varavastaste süütegudega ning kui vaadelda ainult ühte kuriteoliiki teooriate testimiseks, siis võib mingi suhe märkamata jääda.

1.2 Sisserändajate ja välismaalaste kuritegevus Euroopas ja Eestis

Käesolevas alapeatükis toob autor näiteid teistest Euroopa riikidest- kas ja milliseid seoseid on täheldatud sisserändajate kasvu ning kuritegevuse taseme vahel ja kui palju panevad välismaa kodanikud riigis toime erinevaid süütegusid. Eestis on avalikud andmed süüdimõistetud vanglakaristusi kandvate välismaalaste kohta.

Euroopa Liidu ja Schengeni ala liikmesriigina ei saa Eestis tähelepanuta jätta ka teiste EL riikide kodanike toime pandavaid väärtegusid. Kuna liikumine riikide vahel on vaba, ei ole EL kodanikud siin nõ registreeritud, ehk puudub ülevaade kui palju neid siin konkreetsel ajahetkel viibib. Kuigi Eestis ei ole mõistlik tänapäeval siin elavaid määratlemata kodakondsusega isikuid nimetada rände kontekstis sisserändajateks, siis sellegipoolest on nad seaduse järgi välismaalased, kuna neil puudub Eesti kodakondsus. See on Eesti eriline omadus. Seega ei saa arvestades neid asjaolusid rääkida ainult sisserändajate kuritegevusest, vaid tuleb arvestada ka teiste Schengeni ala kodanike kuritegudega teistes riikides. 2019. aasta alguses oli Eesti rahvaarv 1 324 820 inimest (Statistikaamet, 2019), nende hulgas 199 158 välismaalast ehk inimest, kellel pole Eesti kodakondsust. (Eurostat, 2021) ehk 15% Eesti rahvaarvust on välismaalased ning see on väikse riigi kohta erakordne näitaja.

EL-I laienemine tekitas suuremat huvi ja diskussiooni kuritegevuse ja rände seose kohta. Järkjärguline piiride kadumine EL liikmesriikide vahel lõi inimestele võimalusi lihtsamaks liikumiseks ja potentsiaalsetele õigusrikkujatele võimaluse panna toime õigusrikkumisi teistes riikides. Ludwig ja Derek (2017) nentisid, et vähe on uuritud kriminaalset tegevust EL liikmetest migrantide populatsiooni seas. Andmed välismaalaste kuritegevuse kohta teises riigis on kasulik teave kohalikele politsei- ja teistele siseturvalisuse asutustele et luua efektiivsed riikidevahelised infovahetuse võimalused, abiks uurimistehnikatele ja kuritegevuse tõkestamise poliitikate loomiseks. Kui sellist informatsiooni ei koguta ja ei ole avaldatud liikmesriikides, et seda saaks uurida, siis kollektiivne informeeritus ja teadmiste vahetus riikide vahel on keeruline. (Ludwig & Derek, 2017, p. 854)

ELis kuritegelikele organisatsioonidele ei viidata enamasti nimepidi, vaid neid seostatakse sageli konkreetse rahvusega rahvusrühmaga ning see suurendab inimeste umbusku terve kogukonna vastu, kuigi kuritegude toimepanijaks on vaid vähesed isikud nende hulgast. Euroopa Liidus ei ole aktiivsete kuritegelike organisatsioonide ülesehitus peaaegu kunagi üherahvuseline ega rahvuspõhine. Kõige tulusamate kuritegude toimepanijad on hoopis kohalikud organisatsioonid, kes on juba kaua tegutsenud ja kel on põhjalikud teadmised rahapesuvõrgustike või olemasoleva kohaliku, piirkondliku ja isegi riikliku õigussüsteemi kohta. Sellise esitusviisiga rõhutatakse välismaalaste toimepandud kuritegusid, kuid ei valgustata selle seost kohaliku ühiskonnaga. Rahvusvahelist kuritegevust ei saa taandada üksnes välismaalaste tegevuseks ELis. Selliseid võrgustikke loovad riigis kohalikud kurjategijad, kellel on head teadmised kohalikust ühiskonnast ja kes sõlmivad ajutisi liite nõ äritegemise võimaluse tekkimisel. Raske kuritegevus Euroopas on pigem kaootiline kui organiseeritud. Kaardistamisega ei suudeta näidata, kui ebastabiilne, olgugi et raskete

tagajärgedega, kuritegevus tegelikult on. Suurem osa kuritegevusest on seotud kohalike võimalustega. Need ei ole aga stabiilselt püsivad ja tekivad enamasti seadusemuudatuste tõttu, mis võivad tekitada seaduslünki ebaseaduslike turgude ja kauba jaoks. Kuritegevuse raames seaduslikult tehtu ja ebaseaduslikult toimepandu hajus piir ning eelkõige kuritegeliku allilma ja muu maailma seotus on takistuseks katsetele ebaseaduslikku tegevust ette näha enne, kui see toime pannakse, hoolimata selles vallas tehtud jõupingutustest. (Sheptycki, et al., 2011, pp. 3-4)

Saksamaal on andmete põhjal immigrantide ja asüülitaotlejate populatsioon suuresti kasvanud pärast Teist maailmasõda. Samal ajal on suhe immigratsiooni ja kuritegevuse vahel drastiliselt muutunud. 1950. ja 1960. aastate uuringud näitasid tugevat vastastikulist suhet immigrantide ja kuritegevuse vahel. 1968. aasta kuritegevuse ülevaade Euroopa tööandajate seas oli ühemõtteline- immigrantid panid toime vähem kuritegusid kui kohalikud. See kehtis nii Saksamaa kui ka teiste Euroopa riikide kohta. Mitmed varasemad uuringud Saksamaal näitasid, et immigrantid olid vähem kuritegelikud kui kohalikud. 1966. aastal uuriti nelja välistööjõu gruppi: itaallased, kreeklased, hispaanlased ja türklased. Leiti, et kuritegevuse määr kõigis neljas grupis oli madalam kui kohalikel. 1950. ja 1960. aastaid iseloomustas immigrantide väike kuritegevuse määr. Eeldatakse küll, et immigrantid moodustavad sama suurusjärgu kuriteos kahtlustavatest nagu kohalikud, aga tegelikult 1975. aastaks oli välismaalaste arreteerimise määr topelt nende populatsioonitasemest. Aastate 1975 ja 1993 vahel suhe tõusis 2-1 kuni 3-1. Sellest võib tuletada kolm peamist seletust sellele trendile. Esiteks immigrantid võivad olla lihtsalt rohkem kuriteoaltimad kui kohalikud. Teiseks immigrantid võivad olla lihtsalt tõenäolisemalt kahtlusalusena klassifitseeritud ja arreteeritud, isegi kui mõlemad grupid panevad toime samu kuritegusid. Lisaks kuriteo liik ja sellest teatamise tõenäosus on oluline faktor. Vägivallakuritegudest teatatakse kõige tõenäolisemalt ning varavastased ja avaliku rahu vastased on vähem tõenäolisemalt teatatud. (Chapin, 1997, p. 546)

1993. aasta andmed näitasid, et Saksamaal moodustasid 33.6% kahtlusaluste statistikast välismaalased. Kuritegude kategooriates moodustasid välismaalased järgmised protsendid: 30.7% tapmistest ja mõrvadest, 36.9% vägistamistest, 33.7% röövimistest, 33.8% kergematest vargustest, 27.7% raskematest vargustest, 28% kelmustest, 64.8% võltsimistest ja 39.4% illegaalsest narkootikumikäitlemistest. Enamik nendest kuritegudest on kõrge profiiliga ning püüavad rohkem tähelepanu nii meedialt kui politseilt. Meedia tähelepanu suurendab võimalust, et politsei uurib ja tuvastab kahtlustatavad ning arreteerivad nad. Lisaks erinevad jõustamispraktikad võivad oluliselt mõjutada kuritegevuse statistikat.

Näiteks politsei, kes tähtsustab arreteerimist heidutamisevõttena tekitab suurema kuritegevuse määra statistikas kui politsei kes pigem nõustab või kasutab muid praktikaid isikute peal kes muidu oleks arreteeritud. Kui Saksa politsei kasutab viimast võtet pigem kohalike kui immigrantidega, siis see statistiliselt tõstab immigrantide osakaalu keda klassifitseeritakse kui kahtlusaluseid. See andmestik sisaldas kõikide välismaalaste grupe Saksamaal- turistid, illegaalselt riiki asunud isikud, asüülitaotlejad, põgenikud, töörändajad, välisõpilased ja seal ajutiselt viibivad ettevõtjad. Seega on statistikas sees ka asüüliseaduste rikkumised. Nendest tähelepanekutest võib järeldada, et välismaalaste kuritegevus on liialdatud. Näiteks erilist tähelepanu pöörati asüülitaotlejate rollile kuritegevuses. Immigrantide gruppide võrdluses on asüülitaotlejate, kes olid kuriteos kahtlustatavad, protsent eriti kõrge. Nad moodustasid 10% välismaalaste populatsioonist riigis, aga üks kolmest välismaalastest kahtlustatavatest oli asüülitaotleja. Seda võib põhjendada nende tööoskuste puudumisega, majandusliku seisundiga, keeleoskusega ja töövõimaluste piiratudusega. Seega võivad isikud majanduslikust vajadusest tulenevalt pöörduda illegaalsete tegevuste poole. Samuti on võimalik, et kuna nad on enamasti nõ kõige „võõramad“ kõikide immigrantide seas arvestades keelt ja teisi faktoreid, siis on suurem tõenäosus, et politsei neid kinni peab või jälgib. Selge on see, et 90. aastatel välismaalaste osakaal kuriteos kahtlustatavate seas tõusis pidevalt ning asüülitaotlejad panustasid suuresti sellesse fenomeni. (Chapin, 1997, pp. 547-548)

Võõrtöötajate ja asüülitaotlejate võrdlused olid samuti suured erinevused. Esimeste puhul tähendati langust ja teiste puhul tõusu. Lisaks 1984. aastal moodustasid asüülitaotlejad 7.7% kõikidest mittesakslastest kahtlustatavatest, aga moodustasid 37.1% kõigist mittesakslastest kahtlustatavatest aastal 1993. Välismaalaste rahvus ja taust on ka ühed võtmefaktorid. Euroopa Liidust tulnud immigrantide kuritegevuse määr oli väiksem kui liidu välistel immigrantidel. Hispaania ja Portugali päritolu immigrantide kuritegevuse määr oli suhteliselt väike võrreldes kohalike Sakslastega, samal ajal Türgi ja Jugoslaavia päritolu immigrantide kuritegevuse määr oli kaks korda kõrgem kui kohalike Sakslaste oma. Vaesetest EL välistest riikidest pärit immigrantide seas oli kuritegevuse määr kõrge. (Chapin, 1997, p. 550)

Üldiselt 90. aastatel kuritegevuse määr Saksamaal kasvas jõudsasti. 1984-1993 kasvas kuritegevus 34%. Samal ajal kogu populatsioon kasvas vähem kui 10% võrra- kohalik populatsioon 6% ja välismaalaste populatsioon 53%. Asüülitaotlejate osakaal välismaalaste seas tõusis 10 protsendini välismaalastest Saksamaal, aga panid toime 35-40% kõikidest kuritegudest, mis välismaalaste poolt toime pandi. Varasemalt olid Saksamaale

sisserändajad pigem töörandajad ja neil oli olemas mingi majanduslik stabiilsus. Hiljem hakkas saabuma rohkem asüülitaotlejaid ja põgenikke. Nemed koos EL väliste töörandajatega omasid vähem ressursse, vähem oskusi ning seega otsisid majanduslikku kasu illegaalselt rohkem kui EL-ist pärit töötajad. Need faktorid koos kõrge töötuse määraga panustasid ilmselt kõige rohkem kuritegevuse määra kasvu Saksamaal. Sellegipoolest ei tähenda, et kõik immigrandid on kuriteoaltimad ja et rohkem immigrante tähendab kõrgemat kuritegevuse määra. Selle asemel on tõenäoline, et immigrantide grupi tüüp ja kooslus on oluline. Saksamaa kontekstis nihe EL riikide immigrantidelt ja võõrtööjõult asüülitaotlejatele ja pagulastele võib seletada kuritegevuse määra kasvu valdkondades, mis on seotud immigratsiooniga ja immigrantide populatsiooni kasvuga. (Chapin, 1997, pp. 554-555)

Dehos (2017) uuris Saksamaal 2010-2015 aastatel asüülitaotlejate ja riiki vastu võetud põgenike kuritegevust. Ta jõudis kahele peamisele järeldusele. Esiteks asüülitaotlejate arvu kasv ei mõjuta kuidagi kohalikke sakslasi. See tähendab, et uute asüülitaotlejate immigratsioon ei mõjuta põliseid sakslasi negatiivselt majanduslikult ega ka mingit teist moodi ning nende kuritegevuse tase sellest tulenevalt ei kasva. Teiseks asüülitaotlejate mõju kuritegevusele seisneb ainult spetsiifiliselt migratsiooniga seosnevates süütegudes. Parema pinnase võrdluseks andis varguste ja röövimiste võrdlus. Need mõlemad süüteod pannakse toime eesmärgiga saada mingit majanduslikku tulu ning röövimise juurde kuulub ka vägivalda kasutamine või sellega ähvardamine. Dehosi (2017) uuring näitas, et riiki vastu võetud pagulased hoiduvad vägivalda kasutamisest kellegi vara saamiseks. Pigem on nad seotud kelmuste ja narkosüütegudega, mis ei hõlma vägivalda. Kui varasemalt mainitud asüülitaotlejate süüteod olid seotud migratsiooniga, siis vastu võetud pagulaste süüteod koosnevad mittevägivaldsetest varavastastest süütegudest ja neil on mõningane mõju kohaliku kuritegevuse taseme tõusule. Uurija esitab küsimuse, kas hiljutine pagulaste suurehulgaline tulek Euroopasse tõstis kuritegevust ning nendib, et vaatamata põletavatele ühiskondlikele debattidele on seda küsimust reaalselt uuritud väga vähe. (Dehos, 2017, pp. 19-27)

Soome riiklik politseiamet (*The National Police Board*) avaldas 2020. aasta alguses 2019. aastal toimepandud kuritegude statistika, mis näitas, et välismaalaste poolt toime pandud kuritegude arv kasvas ning seda eriti röövimiste ja kelmuste osas. Üldiselt kasvas kuritegevus 2019. aastal 4% selle seas illegaalsete narkootikumidega seotud süüteod, mis kasvasid 14% võrra ning seksuaalkuriteod 15% võrra. Kokku registreeriti Soomes 2019. aastal 334 796 süütegu. Seda on 13 500 süütegu rohkem kui 2018. aastal. Välismaalastest

kuriteos kahtlustatavate hulk kasvas 4%. Kokku panid välismaalased toime umbes 23 672 süütegu mida on üle 1000 rohkem kui 2018. aastal. Röövimistes ja kelmustes kahtlustatavate välismaalaste proportsioon kasvas suuresti: röövimiste puhul kasvas see 50% ja kelmuste puhul 40%. Politseiameti sõnul on varavastased kuriteod seotud tihti professionaalse kuritegevusega. Seksuaalkuritegudes kahtlustatavate välismaalaste arv jäi samale tasemele võrreldes 2018. aastaga. Narkosüütegude seas välismaalastest kahtlustatavate arv langes kuigi statistika järgi on seksuaal- ja narkosüüteod Soomes üldiselt palju kasvanud. Välismaalased panid toime 4.9% liiklusrikkumistest. (PolStat, 2020) Siinkohal tuleb märkida, et nende kurjategijate viibimisalus on teadmata ehk ei ole teada kui paljud neist Soomes alaliselt elasid ning kui paljud olid näiteks turistid.

Adamson (2020) avaldas oma ülevaateuuringu immigrantide kuritegevuse kohta Rootsis aastatel 2002-2017. See on esimene teemakohane ülevaateuuring Rootsis viimase viieteistkümne aasta jooksul. Varasemad uuringud on näidanud, et välismaa taustaga isikud, eriti need, kes on välismaal sündinud, on olnud Rootsi kuriteo statistikates ülesindatud. Samas need, kes on sündinud Rootsis ja kellel on vähemalt üks vanematest välismaal sündinud, on neist mõnevõrra suurema tõenäosusega kuriteos süüdi mõistetud. Uuringus leiti, et esmakordselt on enamik kuritegudes kahtlustatavad välismaal sündinud isikud. Nende osakaal kasvas 18 protsendilt ajavahemikul 1985-1989 kuni 33 protsendini ajavahemikul 2013-2017. Nende kahe ajaintervalli vahel on välismaal sündinud kuritegudes kahtlustatavate proportsioon kasvanud 31 protsendilt 58 protsendini. Vaadates erinevaid kuriteo liike nähtus, et mõrvade ja tapmiste osas kasvas immigrantidest kahtlustatavate proportsioon 42 protsendilt 72 protsendini. Samal ajal aga langes immigrantide statistiline tõenäosus olla kuriteos kahtlustatavad, kuid seda seetõttu, et nende osakaal riigi kogupopulatsioonis kasvas ning see on oluline tähelepanek. Põhjus kasvava trendi taga aga ei tähenda, et individuaalne immigrant on suurema tõenäosusega kurjategija. Üldine risk kogu immigrantide populatsioonis kasvas 1.8lt ajavahemikul 1958-1989 2.0ni ajavahemikul 1997-2001 ning ajavahemikul 2013-2017 muutusi ei toimunud. Samas registreeritud kuriteod nende isikute seas, kes pole riigis registreeritud, kasvas drastiliselt. Kui võrrelda esimest ja teist immigrantide generatsiooni, siis esimese generatsiooni puhul on risk alates 2005 aastast vähenenud ning on tõusnud teise generatsiooni puhul kes on Rootsis sündinud. Samamoodi langes risk ka immigrantide puhul, kes olid tulnud mujalt kui Euroopast. Kasvanud on registreeritud kuritegevus eriti välismaa taustaga alaealiste seas. Kuritegevus on kasvanud erinevate kuriteo liikide osas. Erandiks on vägistamised ja vägistamiskatsed millele puhul on risk langenud märgatavalt. Suur kasv kuritegudes kahtlustatavate osas on grupi seas mis hõlmab riigis mitteregistreeritud isikuid ja nende hulka kuuluvad

dokumenteerimata immigrandid, asüülitaotlejad keda pole veel ametlikult vastu võetud, välismaalastest kuritegelikud grupeeringud ja ajutised riigis viibijad näiteks turistid. Selle grupi osakaal kogu kuritegevusest kasvas 3 protsendilt ajavahemikul 1985-1989 13 protsendini ajavahemikul 2013-2017. Kokkuvõtvalt on üldine risk immigrantide seas langenud, aga erinevate gruppide vahel on suured erinevused (varasemalt mainitud esimene ja teine generatsioon). (Adamson, 2020, pp. 16-21)

Norrat ja Soomet võrdleva uuringu autorid nentisid, et varasemad uuringud on näidanud, et Põhjamaade kuritegevuse statistikates on immigrandid enamasti üle esindatud. Samuti on selge, et suurema osa kuritegudest paneb toime suurim populatsiooni grupp, seega immigrantide kuritegevus ei ole põhiline mure kuritegevuse muistrites üleriigiliselt. Samuti on immigrandid üle esindatud ka kuriteo ohvrite hulgas. Uurides Norra ja Soome erinevusi näitasid tulemused esiteks suurt heterogeensust kuritegevuse tasemetes erinevatest riikidest immigrantide seas kuna on immigrantide grupe nii kõrge kuritegevuse tasemega kui ka madalama tasemega võrreldes populatsiooni enamikuga. Erinevus populatsiooni enamiku ja immigrantide gruppide vahel on mõnevõrra suurem vaadates vägivaldseid kuritegusid. Rahvused, kelle kuritegevuse tase on kõrgem nii vägivaldse kui ka varguste osas nii Norras kui Soomes, on Afganistan, endine Jugoslaavia, Iraan, Iraak, Somaalia ja ülejäänud Aafrika. Lääne-Euroopa, Põhja-Ameerika, Okeania ja Hiina kodanike seas on kuritegevuse tase kõige väiksem. Eranditeks on immigrandid Eestist ja Rootsist, kelle hulgas on kõrgem vägivaldskuritegude ja varguste tase Soomes võrreldes eestlaste ja rootslaste kuritegevuse tasemetega Norras. Soomes on vähe immigrantide grupe, kellel on väiksem kuritegevuse tase kui populatsiooni enamusel, Norras on pigem enamuse kuritegevuse tase kõrgem kui immigrantide gruppide omad. (Skardhamar, et al., 2014, pp. 4; 14-16)

Erinevused võivad tuleneda populatsioonide struktuuridest (vanus ja sugu). Näiteks Somaalia, Afganistani ja Iraagi päritolu immigrandid on suuremas osas noored mehed. Mõlema kuriteoliigi puhul immigrantide grupid kõrgema kuritegevuse riskiga on need, kes on pagulased, kes on tihtipeale kogenud vahetult sõdu ja muid traumeerivaid kriise: Aafrika, Iraak, Afganistan ja endine Jugoslaavia jagavad sama mustrit. Soomes oleval Eesti ja Rootsi immigrandid on erandid. Eestlaste puhul on arvatud, et nende keskmisest kõrgem kuritegevuse tase Soomes tuleneb sellest, et on mingi võrdlemisi väike grupp kurjategijaid kes on läinud Soome otsima paremaid võimalusi kuritegevuseks ning nad võivad olla aktiivsed nii Soomes kui ka Eestis. Vastandiks on eestlased Norras, kuhu nad lähevad juba olemasoleva töölepinguga seaduslikult tööle. Mis puudutab Rootsi päritolu immigrante, siis on leitud, et umbes pooled kahtlustatavatest, soome keelt rääkivatest Rootsi päritolu,

röövimistes ja vargustes, on Soome romad. Siiski on ebaselge, kas niivõrd väike grupp põhjustab kogu Rootsi immigrantide üle esindatuse, eriti kui selles uuringus jäeti välja Rootsi immigrantid, kellel vähemalt üks vanem oli Soomes sündinud (ehk umbes 90% Rootsi immigrantidest Soomes). Igal juhul see erinevus Norra ja Soome vahel indikeerib, et süstemaatiline emigreerujate valik võib olla oluline. Norra ja Soome näitel ilmneb, et immigrantidel Lääne-Euroopast, Põhja-Ameerikast ja Okeaniast tulevad sotsiaalmajanduslikult hästi toime. Nad on enamasti tööturule hästi integreerunud ja kohati läheb neil seal paremini kui populatsiooni enamusel (nt kõrgtehnoloogia professionaalid). Samas immigrantide gruppide Filipiinidelt, Hiinast ja Indiast seas on võrdlemisi väike kuritegevuse tase kuigi neil on keskmisest madalamad sissetulekud. (Skardhamar, et al., 2014, p. 16)

2017. ja 2018. aastateks on Eestis põgenikke puudutav suur ühiskondlik diskursus veidi vaibunud. Selle asemel on päevakorda tõusnud olukord Eesti tööturul, kus napib töötajaid. Fookusesse on tõusnud rahvastiku kahanemine ning millises suunas liigub Euroopa Liidu varjupaigapoliitika. Lisaks välispiiri kaitsemine ning ebaseadusliku rände surve. (Jakobson, 2018, p. 18) Lisaks Euroopa Liidus on Eesti üks suurima kolmandate riikide kodanike protsendiga rahvastikust ning suurema osa moodustavad sellest protsendist määratlemata kodakondsusega või Vene Föderatsiooni kodakondsusega isikud. Lõimumise seire ja uuringute tulemused näitasid, et venekeelse vähemuse lõimumine on olnud tagasihoidlik ning see tekitab see elanikkonnas ettevaatlikust kõikide teiste sisserändajate vastu (Lauristin, et al., 2011, p. 217). Samuti on leitud, et valdavalt on inimestel arusaam, et sisserände ja kuritegevuse vahel on positiivne põhjuslik seos (Ainsaar & Beilmann, 2016, p. 40). Uuringu raportis toodi lisaks välja ka aspekte, mille korral on oht ühiskonnas rändega seotud konfliktide tekkeks. Näiteks erinevate väärtustega ja identiteetidega inimrühmade vahel soodustab konfliktide teket usaldamatus ning teises rühmas enda rühmale ohu tunnetamine. (Ainsaar & Beilmann, 2016, p. 65)

Tööjõuvajaduse seire- ja prognoosisüsteem OSKA uuringu järgi (2017) võib järeldada, töörande mõju on positiivne, eriti kesk- ja kõrgharidusega sisserändajate puhul. (Tööjõuvajaduse seire- ja prognoosisüsteem OSKA, 2017, p. 4) Koos kasvanud nõudlusega välistööjõu järele on suurenenud ka ebaseadusliku töötamise rikkumise hulk, erinevad skeemid ja maksudest kõrvalehoidmine. Kõige levinumaks rikkumiseks on töötamise tingimuste mittetäitmine. Samal ajal seadusliku aluseta Eestis viibivate isikute palkamise või palgakriteeriumi mittetäitmisega seonduvad rikkumised on langustrendis. (Jakobson, 2018, p. 38)

Välismaalase poolt seaduse rikkumine ei pruugi alati olla teadlik otsus kui välismaalane on saabunud Eestisse mõnest välisriigist alles hiljuti või tulnud lühikeseks ajaks. Eestis lühiajaliselt viibival välismaalasel ei pruugi olla piisavalt teadmisi kohalikest seadustest ja seega ei osata hinnata oma tegude seaduslikkust. Nii võib välismaalane lähtudes oma päritoluriigi seadustest toime panna Eestis midagi, mida käsitletakse väärtena. (Krüger, 2016, pp. 142-143) See lähenemine on kooskõlas ka teiste teadlaste avaldustega, mida on analüüsitud töö eelmises alapeatükis.

Välismaalase Eestis ajutine viibimine peab vastama avaliku korra ja riigi julgeoleku kaitse vajadusele ning pikaajalise viisa andmisest keeldumise üheks oluliseks aluseks on välismaalase võimalik oht avalikule korrale; pikaajalise viisa saab tunnistada kehtetuks kui välismaalane on ohuks avalikule korrale. (Välismaalaste seadus, 2009).

Eesti kohta on avalikult olemas andmed vanglakaristust kandvate isikute üldise statistika kohta ning kuritegevust kirjeldavad üldised statistikad, kuid ei ole andmeid eraldi välismaalaste poolt toime pandud süütegude liikide ega mahtude osas- on mõningad andmed riigist välja saatmise kui lisakaristuse kohta.

2014. aastal jätkus langus määratlemata kodakondsusega vangide osakaalus ning kasvas muude riikide kodakondsusega vangide osakaal. Aasta lõpu seisuga oli Eesti vanglates määratlemata kodakondsusega inimesi 30% (889) ja Eesti kodanikke 62% (1808). Muude riikide kodanikke oli 8% (224), neist enim Venemaa (178), Läti (15) ja Leedu (13) kodanikke. (Justiitsministeerium, 2015, p. 72)

2015. aasta lõpul oli Eesti vanglates ja arestimajades 2823 isikut, kellest määratlemata kodakondsusega inimesi oli 31% ja välisriikide kodanikke oli 8% ehk kokku oli vanglates 1100 mitte Eesti kodanikku. Võõrriigi kodanikest on kõige enam Venemaa kodanike (6%). Arvuliselt oli teisi välismaalasi enam Läti (18) ja Leedu (18) kodanike hulgas. Veel olid esindatud Soome, Ukraina, Iraak, Holland, Gambia, Tuneesia, Valgevene, Kreeka ja Nigeeria. 2015. aasta lõpul oli kriminaalhoolduses arvel 4856 süüalust, kellest 75% olid Eesti kodakondsusega, 17% oli määratlemata kodakondsusega. Võõrriigi kodanikest oli Vene kodakondsusega isikuid ligi 6%. Muudest välismaalastest olid arvukamad Läti 15, Leedu 7 ja Ukraina 8 kodanikuga. (Justiitsministeerium, 2016, pp. 82-85)

2016. aastal olulisi muutusi vangide jaotuses kodakondsuse järgi ei täheldatud. Aasta lõpul oli Eesti kodanikke 63% (1 804), määratlemata kodakondsusega inimesi 29% (837) ja Venemaa kodanikke 6% (176). Teistest riikide kodanikest oli vanglates Leedu (22), Läti (20), Ukraina (5), Moldova (2) ja Valgevene (2) kodanikke ning üks kodanik

Aserbaidžaanist, Bangladeshist, Hispaaniast, Kreekast, Nigeeriast, Norrast, Süüriast ja Tuneesiast. (Justiitsministeerium, 2017, p. 96)

2017. aasta lõpul oli vangis viibivate Eesti kodanike osakaal 65% (1727 isikut), määratlemata kodakondsusega 26% (715 isikut) ja Venemaa kodanike osakaal 7% (188 isikut). Teistest välisriikidest oli vanglates Läti (23 isikut), Leedu (18 isikut), Ukraina (3 isikut), Aserbaidžaan (2 isikut), Soome (2 isikut), Poola, Rootsi, Suurbritannia, Süüria, Tuneesia, Usbekistani, Valgevene, Kõrgõzstani, Gruusia, Hispaania ja Kreeka kodanikke kõigi puhul 1 isik. (Justiitsministeerium, 2017, p. 106)

2018. aasta lõpul viibis Eestis vanglates Eesti kodanikke 64% (1662 isikut) kodakondsuseta 26% (677 isikut) Venemaa kodanikke 7% (177 isikut) muu kodakondsusega 3% (68). (Justiitsministeerium, 2019, p. 52) 2019. aasta lõpu seisuga oli Eesti vanglates Eesti kodanikke 67%, määratlemata kodakondsusega inimesi 25% ja Venemaa kodanikke 6%. Vanglates kasvanud on pidevalt Eesti kodanike arv ning vähenenud määratlemata ja Venemaa kodakondsusega isikute arv. (Justiitsministeerium, 2020)

Registreeritud kuritegude arv on olnud langustrendis aastatel 2009–2017, kuid peale seda jäi paariks aastaks samale tasemele. Langus jätkus uuesti 2020. aastal, peamiselt isikuvastaste kuritegude arvu vähenemise tõttu. Lisaks vähenes ka varavastaste kuritegude, narkokuritegude ning majanduskuritegude arv. 2020. aastal viibisid Eesti vanglates Eesti kodanikud 68%, määratlemata kodakondsusega 24% ja Venemaa kodanikud 6%. Vanglates kasvab järjepidevalt Eesti kodanike osakaal ning väheneb määratlemata kodakondsusega isikute osakaal. (Justiitsministeerium, 2021)

Väljasaadetud inimeste arv on 2011-2014 olnud pidevas tõusus, kuid 2015 aastal langenud. Selle peamine põhjus on, et 2015 aastal mõisteti mõne teise välisriigi kodanikke kuritegudes süüdi 60% vähem, kui näiteks 2014 aastal. Sarnaselt 2014. aastale määrati 2015. aastal kõigile süüdlastele, kellele kohaldati lisakaristusena sissesõidukeeldu, karistusena vangistust. Selgelt domineeriv karistuspraktika on, et karistuse mõistmise tagamiseks on välismaalasest süüalune võetud vahi alla ja kohtuotsusega mõistetakse osaline vangistus, mis täielikult või enamuses osas on kantud vahistamisega ning peale lahendi jõustumist isik vabaneb ja saadetakse riigist välja. Väljasaatmisega kaasneb süüdimõistetule automaatselt Eestisse sissesõidukeeld, mille minimaalne kestus on üks kuu ja maksimaalne kestus kümme aastat. Enim on kohus määranud sissesõidukeeldu pikkusega 5 ja 3 aastat. (Tüllinen, 2016, p. 3)

Aastatel 2014-2015 oli lisakaristusena riigist väljasaatmine mõistetud 81 väliskodanikust süüdimõistetule. Võrreldes nendele aastatele eelnevate viie aastaga ei ole see arv palju muutunud. Aastatel 2011-2013 saadeti riigist lisakaristusena välja 110 välisriigi kodanikku. Kuigi Vene kodakondsusega isikute arv oli välisriigi kodanikest süüdimõistetute hulgas kõrgeim, on väljasaadetute hulgas neid proportsionaalselt vähem. Seda seetõttu, et neil on suurem seotus Eestiga ning selle pärast on nende riigist välja saatmine ka keerulisem. Välja saadetakse Eestist kõige rohkem Läti ja Leedu kodanikke. (Tüllinen, 2016, p. 1)

Kokkuvõttes on erinevates riikides erinevad näitajad ning tulemused ning autori arvates mängib selles olulist rolli välismaalaste profiilide erinevus eri riikides, erinevad kogukonnad, erinev seadusandlus ja immigratsioonipoliitikad lisaks erinevad uurimismeetodid. Huvitava teabena täheldab autor Rootsi uuringut millest tuli välja, et erinevate immigrantide generatsioonide vahel (immigrantide järeltulijad, kes on juba Rootsis sündinud, panevad tõenäolisemalt toime süütegusid) on erinevused suured, kuid üldpildis immigratsioon kuritegevust ei ole tõstnud. Eestis on suur määratlemata kodakondsusega isikute ja Venemaa kodanike osakaal vanglakaristust kandvate isikute seas, lisaks on esindatud ka teiste välisriikide kodanikud (esile tõusevad Läti ja Leedu kodanikud), kuid kõikide osakaal on pidevalt vähenenud ning tõusnud on Eesti kodanike osakaal.

1.3 Sisseränne riigi julgeolekuküsimusena

Selleks, et rännet pidada julgeolekuküsimuseks, peab seda julgeolekustama. Käesolevas peatükis analüüsitakse rände julgeolekustamise tähendust ja olulisust. Avalik diskursus on julgeolekustamise üks oluline osa ning julgeolekustamisega ei tegele ainult riigi valitsus ja poliitikud, vaid ka tänapäeva infoühiskonnas on selles oluline roll meedial ning inimestel endil. Kuigi käesolev magistritöö uuring ei vaatle süütegude ega sihtriigi elanike hoiakute taga olevaid kausaalseid põhjuseid, on siiski julgeolekustamine sihtriigis ja elanike hoiakud ja nende võimalik kujundamine oluline taustteamine rändega seotud probleemide uurimisel ja lahendamisel. Sihtriigi ühiskondlik hoiak sisserändajate suhtes on oluline faktor sisserände ja kuritegevuse võimalike seoste vaatlemisel ning ka nende seoste reaalsel tekkimistel.

Ränne ehk migratsioon haakub ka julgeoleku laia käsitluse teooriaga, millest lähtub Euroopa Liit ning ka Eesti. Lai julgeolekukäsitlus tähendab, et indiviidid ja sootsiumid

konstrueerivad riske ja ohte ning julgeolekustavad neid interaktiivselt. Julgeolekustamise tasanditeks on inivid, riik ja riigi valitsemise ssteemid. Lai julgeolekukäsitluse komponendid lisaks poliitilistele ja sõjalistele on veel sotsiaal-kultuurilised, psühholoogilised ja informatsioonilised ning keskkonnaalased. Lihtsustatult tähendab lai julgeolekukäsitus või laiapindne riigikaitse võimet tänapäeva hübriidse iseloomuga julgeolekuohtudele vastu astuda ning selleks on oluline eri valdkondade sidusus ja koostöö.

Rahvusvaheline ränne on üks käsitletumaid teemasid tänapäeva julgeoleku kontekstis. Ülemaailmne rahvastiku plahvatuslik kasv paneb 21. sajandi seaduste loojaid ja täideviijaid raskete ülesannete ette. Rahvusvaheline migratsioon on tituleeritud ka rahvusvahelise kõrgema poliitika tegevusvaldkonnaks ning sellest hakati sisejulgeoleku kontekstis rääkima rahvusvaheliselt juba 1990date aastate alguses. On väidetud, et migratsioon tõstatab modernsetes ühiskondades palju hirme etteootamatuse ning näiliselt kontrollimatu ees. (McGovern, 2007, pp. 217-219)

Turvalisus on heaoluühiskonna üks põhiväärtus ning arenenud ühiskonnas on turvalisus seotud kõigi inimtegevuse tahkude ja hinnangutega oma kaitstusele ja ohutusele. Ühelt poolt ühiskonna institutsioonide ja riigiorganite loodud ja pakutavad majanduslikud, sotsiaalsed, õiguslikud ja poliitilised võimalused ning garantiid on eelduseks inimeste toimetulekuks ühiskonnas, teiselt poolt realiseeruvad ühiskondlik kindlustatus kodaniku jaoks läbi tema elutegevuse, selle võimaluste ja tulemite. Seega kohalik kindlustatus realiseerub läbi majandusliku toimetuleku, sotsiaalse hoolde ja abi näol, tööalastes võimalustes, vägivalda ning kuritegevuse vastases võitluses. Turvatunne võib suuresti olla seotud globaalsete deklaratsioonidega, poliitiliste lubadustega, ideoloogiatega ja rahvusliku julgeoleku ssteemidega, kuid suures osas kujuneb turvatunne inimeses vahetult läbi isikliku elukogemuste ning selle alusel omandatud usust ja veendumusest turvalisuse olemasolu suhtes. Riigi garanteeritu peab saama heakskiidu ühiskonna liikmete poolt, et inimesed usuksid turvalisse ühiskonda ja oma elu turvalisuse tagamise. Turvalisus on kõige üldisemas tähenduses garanteeritud ja tunnetatud heaolu. Vägivalda, kuritegevuse, majandusliku toimetuleku jmt suhtes tekkinud hirme ühiskonna liikmete seas võib pidada ühiskonna heaolukriisiks. (Aimre, 2007, p. 55)

Kopenhaageni koolkonna teoretikute järgi on julgeolek vajalik ellu jäämiseks. Rahvusvahelistes suhetes muutub miski julgeolekuohuks kui seda esitatakse kui eksistentsiaalset ohtu millelegi ja selle ohuga peab tegelema kohe ja erakordseid meetmeid kasutades. Julgeolekustamise peamine argument on, et rahvusvaheliselt mingist probleemist saab julgeoleku probleem mitte sellepärast, et see oht riigile on objektiivne, vaid sellepärast,

et seda on defineeritud subjektiivselt kui eksistentsiaalset ohtu. Seega probleem saab julgeolekuohuks kui see on selleks sildistatud. Kuigi julgeolek on sotsiaalne ja subjektiivne konstruktsioon ei tähenda see, et kõike oleks lihtne julgeolekustada. Selleks, et midagi edukalt julgeolekustada, peab laiem sihtrühm seda omaks võtma. Laiema publiku poolt omaks võetud probleemi saab seejärel liigutada tavapoliitikast prioriteetsemale tasemele lubades eliitidel rikkuda tavalisi protseduure ja reegleid ja kasutusele võtta erakorralised meetmed. Pidevalt muutuv maailmas julgeoleku uurimiseks jagas Kopenhaageni koolkond traditsioonilise julgeoleku viieks erinevaks sektoriks: sõjaline, poliitiline, majanduslik, sotsiaalne ja keskkonnaalne. (Diskaya, 2013, p. 2)

Albert ja Buzan (2011) on jõudnud lisaks eelnevale ka täiendavale arusaamale, et sektorite loetelu peab pidevalt täiendama näiteks õiguse, soo ja religiooni aspektidega kuid sektorite tuvastamine on empiiriline ning need sektorid on esile kerkinud aja jooksul läbi juba toimunud julgeolekustamise. Seega julgeolekusektorite arv ei saa olla piiratud, kuna puuduvad kindlad karakteristikud, millega sektoreid kindlate parameetritega ära defineerida ning seetõttu kujunevad sektorid tegelikkuses välja läbi reaalse kasutuse julgeolekustamise diskursuses. (Albert & Buzan, 2011, p. 415) Sisserände temaatika Euroopas sai julgeolekustatud just selle koolkonna alusel, kuna välismaalaste sisserändes nähti ohtu sotsiaalsele stabiilsusele ja kultuuriidentiteedile ning siseturvalisusele. Kicinger (2004) toob veel välja, et sisseränne võib kujuneda ohuks julgeolekule, kui see on massiline, sest siis võib muutuda see raskesti kontrollitavaks. (Kicinger, 2004, p. 2)

Julgeolekustamise tulemuslikkus sõltub avalikkusest ehk ühiskonnast, kes peab heaks kiitma välja öeldud kõneakti ning seejuures ei ole olulised objektiivsus ega subjektiivsus. Julgeolekustamise protsessi algus on konkreetse julgeoleku ohu välja ütlemine ehk kõneakt. Seejuures julgeolekustajaks on ohu väljendaja, kelleks üldises mõttes on valitsuse esindajad kui riigi ja rahva volitatud eestkostjad. Julgeolekustajateks saavad olla ka rahvusvahelised organisatsioonid, meedia, poliitiline ja ärieliit ning ka sotsiaalsed huvigrupid. Tingimuseks on, et julgeolekustaja oma kõneaktis oleks esindatud nn ohustatud grupi huvi. (Williams, 2003, pp. 513-514)

Euroopa Liidus on sisserände julgeolekustamise sihiks vältida potentsiaalsete ohtude Euroopasse ülekandumist Euroopast väljastpoolt (Merheim-Eyre, 2016, p. 101). 1985. aasta Schengeni lepingut võib pidada Euroopa rändepoliitika ühise raamistiku loomise alguseks ehk rahvusvahelises poliitikas tekkis uus situatsioon- Schengeni lepinguga loodi raamistik Euroopa ühtsele rändepoliitikale, mida hakati juhtima ja kontrollima liidus ühiselt. (Bigo, 2009, p. 580)

1992. aastal vastu võetud Maastrichti lepingu järgselt olid sisserändega seotud ohtudeks algselt peamiselt organiseeritud kuritegevus ja inimkaubandus. 1997. aastal vastu võetud Amsterdami lepinguga muutusid sisserännet puudutavad küsimused valitsuste üleseks: sisserände, varjupaiga ja piirikontrolli küsimused tõusid Euroopa Komisjoni pädevusse. Peamiste sisserändega seotud ohtudena säilisid endiselt piiriülene organiseeritud kuritegevus ning inimkaubandus. 1999. aasta Tampere programmist lähtuvalt kerkis olulise teemana esile ka Euroopa Liidu välispiiri kontroll kuna hakati tajuma välispiiri äärsetest riikidest sisserände survet. (Léonard, 2010, pp. 233-234) Julgeolekuohtude vähendamise eesmärgil on Lääne-Euroopa ühises ränderegulatsioonis tähelepanu pööratud rahvastiku voogude piiramise vajadusele, näiteks Dublini konventsioon piirab riikide võimet varjupaigataotluste otsustamist edasi anda. Selle regulatsiooniga seati kriteeriumid taotlemiseks ja peresidemete asjus, millega määrati riik, kes vastutab varjupaigataotluse menetlusprotsessi eest. (Huysmans, 2000, p. 756)

Tähelepanuta ei saa jätta ka olulist hetke tänapäevase immigratsiooni julgeolekustamise kontekstis- 9/11 terrorirünnakud USAs. Need rünnakud külvasid kõikides Lääne ühiskondades hirmu ja ebakindlustunnet. Hirmu võimendas asjaolu, et rünnaku ohvriks oli maailma suurim jõud. Nendest sündmustest sai immigrantide vastane hirm suure tõuke kuigi see hirm ei põhinenud faktidel ega statistikal vaid lihtsal asjaolul, et ründajad olid välismaalased. Tegelikuses ei olnud immigratsioon iseenesest üldse selle rünnakuga seotud. Hirme hakkasid Lääne ühiskondades dikteerima avalike diskursuste praktikad poliitikute ja meedia poolt ning loodi sotsiaalne konstruktsioon vaenlasest ja immigrantist kui vaenlasest. Seda hirmu süvendasid veel järgnevad terrorirünnakud teistes Lääneriikides (Madriid 2004, London 2005, Belgia ja Prantsusmaa 2015, Saksamaa 2016). Ameerika Ühendriikides ja Ühendkuningriikides taoline diskursus õigustas jõu kasutamist võõrriikides terrorismi vastu võitlemiseks. Euroopas oli olukord veidi erinev. Euroopas toimus nende sündmuste tagajärjel oma kontekstis diskursus ning seeläbi hakati julgeolekustama immigratsiooni ja varjupaigataotlejate vastuvõttu Euroopa Liitu. (Baker-Beall, 2013, p. 190)

Immigratsiooni diskursus ei pruugi kõneleda ainult immigratsioonist kui tegevusest ja selle paljudest aspektidest, vaid see on ka migratsiooni fenomeni üks osa- näiteks lood migrantidest ja valitsuse diskursus immigratsioonipoliitika kujundamisel. Kaasaegne diskursuse vaade rõhutab, et diskursus ei ole ainult kõne kasutamise vorm vaid ka sotsiaalne ja poliitiline tegevus. Seega migratsioon kui sotsiaalne fenomen ei koosne ainult osalejatest, institutsioonidest, mitmetest sotsiaalsetest ja poliitilistest tegevustest vaid ka paljudest

migratsiooni diskursuse liikidest kui sotsiaalsetest ja poliitilistest tegevustest ja seostest. (van Dijk, 2018, p. 230)

Immigrante vastuvõtvates riikides on mitmeid kategoriseeringud, mida kasutatakse sisserändajate lahterdamiseks ja need kategooriad on rände politiseerimise võtmetegurid. Levinumateks kategooriateks on majanduslik ränne ja pereränne. Tihti kasutatakse kategooriana ka „volitamata“ või „illegaalset“ või „ebaregulaarset“ migratsiooni. Enemasti lääneriikides omistatakse kõikidele migrantidele mingi majandusliku staatuse näitaja ning migrant peab oma motivatsiooni tõestama. See segadusttekitav majanduslik motivatsioon tõmbab tähelepanu võimalikele ohtudele, mida migrantid võivad tekitada kohalikule majandusele: immigrandid kas hõivavad kohalike töökohti või jäävad selle riigi sotsiaalsüsteemile koormaks. Humanitaarrändajad (*humanitarian migrants*), pere ühinemiseks rändajad jne, konstrueeritakse kui koormat kohaliku riigi majandusele. Samal ajal majanduslikel põhjustel immigreerunud- tööränne- inimesed on julgeolekustatud kui oht kohalikule tööturule. Selline vastuolulisus diskursuses on laialdaselt levinud. (Szalai & Göbl, 2015, pp. 8-9)

Ameerika Ühendriikides üheks peamiseks müüdiks on olnud, et suveräänne riik on illegaalsete immigrantide invasiooni ohus. See sama müüt on andnud aluse Lääne-Euroopa meedias dokumenteerimata immigrantide väljasaatmise kajastamisele. Meedia kajastus tugevdab ettekujutust illegaalsete immigrantide lainest. See ettekujutus on osutunud ekslikuks. „Kriminaalne immigrant“ on veel üks kõnekujund Lääne-Euroopa diskursuses, mis põhineb mitterepresentatiivsetel meediakajastustel. (Ceyhan & Tsoukala, 2002, p. 22; 34) See kujutamine lahterdab kõik immigrandid, arvesse võtmata isiklike motiive, ohtlikeks kõikidele vastuvõtvatele- ja transiitriikidele. Isegi kui riigi elanike poolt aktsepteeritakse seda, et migrant liigub läbi nende riigi, siis niikaua kuni ta seal riigis on, siis eeldatakse, et ta kujutab endast ikka ohtu. Üks migratsiooni kriminaliseerimise tagajärgedest on see, et kaob vahe tegemine immigrandil ja pagulasel. See väljendub ka Euroopa riikides sarnase diskursusega, kus varjupaiga taotlejate ja pagulaste kvoote langetati. Kui migrante kriminaliseeritakse, siis nad kõik satuvad vastuvõtva ühiskonna kahtlustuse subjektideks. Nagu eelnevalt mainitud, julgeolekustamise dünaamikad on laiemad kui diskursus- need ei ole pelgalt kõneaktid. (Szalai & Göbl, 2015, pp. 26-27)

Rändeteooriad toovad välja tõmbe- ja tõuketegureid, mis mõjutavad inimeste geograafilist liikumist. Tõuketeguriteks peetakse neid asjaolusid, mistõttu inimesed oma kodukohast lahkuvad ning tõmbeteguriteks neid, mistõttu inimesed mingisse konkreetse piirkonda rändavad. Peamiselt on nendeks teguriteks sõjaline konflikt kodumaal, soov parema töö

järgi või soov ühineda pereliikmetega, kes juba on rännanud sihtriiki. (Eamets & Philips, 2004, p. 13) Statistiliselt on suurem hulk rändajaid mehed- noored mehed lähevad välismaale eesmärgiga saada tasuvam töö, et toetada oma perekonda kodumaal või tagada majanduslik kindlustatus tulevikuks. Üldiselt on leitud, et kõrgem haridustase on seotud kõrgema rändepotentsiaaliga kuid on jõutud ka vastupidiste järeldesteni- migrantide seas domineerivad madala kvalifikatsiooniga inimesed. (Eamets & Philips, 2004, p. 27)

Rände tähendus Euroopa ühiskondade jaoks on Teisele maailmasõjale järgnenud ajal oluliselt muutunud. Paljudes Euroopa riikides on sisseränne muutunud peamiseks rahvastikukasvu alalhoidvaks teguriks: 2015. aastal loeti 85% Euroopa Liidu rahvaarvu kasvust rände otsemõju arvele ning kaudse mõjuna on sisseränne Euroopa Liidu rahvastikukadu vältiv tegur. Seda olukorda võib seletada kui Euroopa ühiskondade demograafilist rändesõltuvust. (Puur, 2018, p. 23)

Euroopa Liidus kehtib vaba liikumine liikmesriikide vahel, mistõttu on ka oluline koostöö liikmesriikide migratsioonipoliitikas, mis lähtub ühistest sisserände põhimõtetest ning reeglite kehtestamisest (Kuldjärv & Vertmann, 2008, p. 9). Sellegipoolest on igal riigil võimalus iseseisvalt määrata sisserändele lõplikud tingimused ja mahud. Euroopa Liidu strateegia aastaks 2020 oli soodustada töörännet sektorites, milles oli tekkimas tööjõupuudus ning vajadusel lihtsustada kolmandate riikide kodanikke töörännet Euroopa Liidu Majanduspiirkonda. (European Commission, 2011)

Immigratsiooni kasv võib kokku langeda sotsiaalmajanduslike probleemide kasvuga. See iseenesest ei seo immigrante millegagi, aga sotsiaalmajanduslikes raskustes süüdistatakse immigrante. Kohalike töötus, kõrge kuritegevuse määr, sotsiaalhoolekande koormus ja eluasemete puudujääk on mõned näited, milles süüdistatakse sisserändajate kohalolu. (Chapin, 1997, p. 543)

Tulenevalt riikide erinevustest immigratsioonipoliitikates on igal riigil erinevad standardid, mille alusel lubatakse välismaalasi riiki. Lowelli (2005) järgi sisaldavad immigratsioonipoliitika mingis osas kõiki järgmisi elemente:

1. Vastuvõetavate inimeste arvu piirmäär.
2. Tööturu ülevaadet, mille põhimõte on kohaliku tööjõu eelistamine ehk välismaalastel on võimalik ainult siis tööränne eesmärgil riiki siseneda kui ei suudeta olemasoleva rahvastikuga tööjõu nõudlust rahuldada.
3. Võõrtööjõu kaitset ehk tagatakse kindlad miinimumpalga määrad ja nõuetele vastavad töötamistingimused vastuvõtva riigi poolt.

4. Kindel leping tööandjaga sihtriigis.
5. Perekonnaliikmete rändega seotud õigused (näiteks perekonna taasühinemine).
6. Elamisõiguse, töötamisaja ja riigis viibimise aja pikkuse kindlaks määramine.
(Lowell, 2005)

Reguleeritud rändepoliitika otstarve on soodustada välismaalaste Eestisse elama asumist ning seejuures vältida olukorda, kus riiki saabuval isikul, kes võivad mingil moel olla ohuks Eesti julgeolekule või avalikule korrale (Siseministeerium, 2019). Välismaalaste Eestisse saabumist, siin elamist või ajutist viibimist reguleerib Välismaalaste seadus (VmS). Eestisse saabunud uussisserändajate kohanemisega tegeleb Siseministeerium. Kasulike teadmiste ja oskuste omandamiseks on uussisserändajatel võimalus osaleda kohanemisprogrammides. Kohanemine on Siseministeeriumi järgi sõnastatud protsessina, mille käigus uussisserändaja kohaneb uue keskkonnaga ning vastuvõtva ühiskonnaga. Siseministeeriumi perspektiivist on kohanemisest järgmine etapp lõimumine, mis eeldab sügavamat kaasatust Eesti ühiskonda ning uussisserändaja pikemaajalist soovi Eestis elada. (Siseministeerium, 2014) Seadused, mis reguleerivad riiki sisenemise, riigis viibimise ja väljasaatmise alused: riiki sisenemise- välismaalaste seadus, riigipiiri seadus. Riigis viibimine: välismaalaste seadus, välismaalasele rahvusvahelise kaitse andmise seadus, Euroopa Liidu kodaniku seadus. Riigist lahkumine: väljasõidukohustuse ja sissesõidukeelu seadus.

Rändepoliitikate kujundamisel ei saa tahaplaanile jätta ka muid sisserände liike peale töörande. Oluline on ka näiteks pereränne ning seetõttu tuleb tähelepanu pöörata ka seejuures integratsioonipoliitikate väljatöötamisele, et sisserännanud saaks kaasatud ühiskonda. See hoiaks ära nende marginaliseerumise ja sellest tulenevad sotsiaalsed probleemid ning vähendaks ohte avalikule korrale ja julgeolekule. Eesti rändepoliitika on pigem konservatiivne, mida näitlikustab kolmandatest riikidest tulnud sisserändele piirmäär 0,1% rahvastikust kehtestamine ning rakendades töörandele mitmeid teisi piiranguid. Siiski on hakatud nägema suuremat vajadust eelkõige kõrgelt kvalifitseeritud sisserändajate Eestisse elama asumise soodustamise järele, ning seetõttu rakendatakse näiteks järkjärgulisi erandite tegemisi sisserände piirmäär alla kuuluvatele kolmandate riikide kodanikele. (Anniste, 2018, p. 6) Integratsiooni olulisuse tõid välja ka erinevad teadlased, kelle teooriaid on analüüsitud käesoleva töö esimeses alapeatükis.

Eesti immigratsioonipoliitika on pigem konservatiivne ning seda juba alates riigi taasiseseisvumisest 1991. aastal. Selle põhjuseks on asjaolu, et pärast Nõukogude Liidu lagunemist jäi Eestisse suur vene kogukond ning neid, kellel puudub Eesti kodakondsus,

käsitletakse välismaalaste seaduse alusel praegu välismaalastena. Muukeelse elanikkonna osakaal ulatub tänaseni Eestis umbes 30%-ni ning teiste riikide kodanikke elab Eestis umbes 16%. Sellest tulenevalt on Eesti ühe suurima immigrantide kogukonnaga liikmesriike ELis. Valitsus on keskendunud peamiselt olemasoleva immigrantkonna integreerimisele kuid on välja töötatud ka mitmeid poliitilisi dokumente „uute immigrantide“ jaoks. (Maasing, 2011, p. 7)

Euroopa Sotsiaaluuringute andmed 2014. aastal näitasid, et Eestis suhtutakse kolmandatest riikidest sisserändajatesse pigem suurema ettevaatusega kui paljudes teistes Euroopa riikides ning et Eesti inimesed eelistavad endale kultuuriliselt sarnaste inimeste sisserännet. Kõige sagedamini hindasid eestimaalased kahjulikuks sisserände mõju kuritegevusele. Uuringu raportis toodi lisaks välja ka aspekte, mille korral on oht ühiskonnas rändega seotud konfliktide tekkeks. Näiteks erinevate väärtustega ja identiteetidega inimrühmade vahel soodustab konfliktide teket usaldamatus ning teises rühmas enda rühmale ohu tunnetamine. (Ainsaar & Beilmann, 2016, p. 65)

2016. aastal Riigikantselei poolt tellitud ja Kantar Emori poolt läbi viidud avaliku arvamuse uuringust selgus, et Eesti elanike üldine suhtumine migratsiooni ja pagulastesse paranes võrreldes eelnevate aastatega. Väga kriitiliselt suhtus pagulastesse 2016. aastal 30% elanikest, 2015. aastal aga peaaegu 40%. Pagulaste vastuvõtmisega seotud hoiakud 2016. aastal ei muutunud. Üle 90% vastajatest nentis, et oluline on pagulaste tööle asumine ja maksude maksmine ning sisserändajad peaksid võtma omaks Eesti kultuurinormid, siinsed seadused ja õppima eesti keelt. Enamik vastanutest oli ka arvamusel, et Eesti ei tohiks vastu võtta nõu parema elu otsijaid, vaid sõja ja tagakiusamise ohvreid. (Voog, 2016, pp. 8-13)

Siseministeriumi tellimisel 2015. aastal läbiviidud uuringus hindasid sisejulgeoleku ja rahvusvahelise kaitse valdkonna eksperdid, milline on nende arvates väljatoodud ohtude realiseerumise tõenäosus Eestis. Hinnangud järjestati alates esimesest (1.) ehk kõige tõenäolisemast ohust liikudes järjest vähemtõenäoliste (9.) ohtudeni (Asari, et al., 2015, pp. 6-9):

10. Isiku tuvastamine ja vastuvõtukriteeriumitele vastamine
11. Oht avalikule korrale ja kuritegevusele
12. Koorem sotsiaalkaitse süsteemile
13. Sotsiaalse sidususe ja pagulaste segregatsiooni oht
14. Äärmusluse kasv
15. Oht tööturule ja majandusele

16. Oht riigiidentiteedile ja kultuurile

17. Terrorismi oht

18. Oht riigi poliitilise stabiilsusele

Lõimumise edukus on väga oluline aspekt, et maandada kõiki järgnevaid ohte. Probleemid tekivad kui jäetakse ümberasustatud immigrantide lõimumine tahaplaanile, sest sellega kasvab risk, et nad jäävad koormaks Eesti sotsiaalsüsteemile, hakkavad tegelema kuritegevusega, radikaliseeruvad ning võivad muutuda nii äärmuslikuks, et panevad toime terrorismikuritegusid. Sellega omakorda kaasneks sallimatuse kasv Eesti elanike seas pagulastesse ja sisserändajatesse laiemalt. Sisserändajad võivad olla võõras ühiskonnas haavatavas seisundis, kuna nad ei valda riigikeelt, paljud on madalama haridusega ning need, kes ei ole tulnud konkreetselt töörande eesmärgil, näiteks pagulased, võivad olla töötud ja elada sotsiaaltoetustest. Kuritegelikule teele sattumist soodustab ka puudulik arusaam kohalikest seadustest. (Asari, et al., 2015, pp. 15-18)

Nagu käesolevas töös varasemalt välja on toodud, siis oluline roll kuritegevuse vähendamises ja ennetamises on integratsioonil. Lõimumiseks on oluline ühine suhtluskeel ja sisserändajate kokkupuude teiste Eesti elanikega. Keeleoskus ja kontaktid on olulised loomaks alust paremaks kohanemiseks ja lõimumiseks. Põhiliselt puutuvad uussisserändajad (inimesed, kes on tulnud Eestisse viimase 5 aasta jooksul) kokku eestlastega tööl ja koolis seega on nendel keskkondadel kohanemise toetajatena oluline roll. Rohkem peab keskenduma gruppidele, kellel kontakt eestlastega puudub peaaegu üldseid on 14-20% Eestisse saabunud uussisserändajatest. See aga ei tähenda, et nad on Eesti ühiskonnast täielikult isoleeritud, vaid on võimalik, et nad suhtlevad näiteks venekeelsete elanikega või teiste uussisserändajatega. (Kaldur, 2021, pp. 93-94) Edukalt toimivad kontaktid uussisserändajate ja kohalike elanike vahel ning kogukonnatunde tekkimine on parim konfliktide ja võimaliku radikaliseerumise ennetamise viis. Rahvuse pinnalt tekkida võivate konfliktide ja radikaliseerumise vähendamiseks peab teadma ohumärke, neid teadlikult monitoorida ja neile reageerida. Konfliktide allikaks kohalike või immigrantide seas võib olla näiteks ohu tunnetus enda kultuurile, majanduslikule toimetulekule ja muudele ressursidele. Riskide hindamine võiks toimuda omavalitsuse tasandil ning meelsuse monitoorimine ka sotsiaalmeedias. Riske saab hinnata omavalitsuse tasandil ning meelsust monitoorida sotsiaalmeedias. Radikaliseerumise ennetamine eeldab erinevatelt osapooltelt teadlikkust ja koostööd. (Tammaru, et al., 2021, p. 11)

Pikaajalise lõimumise ja kohanemise juures on tähtis inimese kuuluvustunne ja sobivus riigiga, kus ta elab. Eestisse kuulumise tunne ja seotuse tunne määrab suuresti kas ja kauaks

uussisserändaja Eestisse jääda tahab. Küsitluse tulemused näitasid, et kindlasti soovib Eestisse jääda 22% ja pigem jääda 39% uussisserändajatest. Eestisse soovivad rohkem jääda kolmandatest riikidest pärit sisserändajad. Enda positsiooni Eesti tööturul hindab heaks ja kindlaks umbes 70% siin töötavatest uussisserändajatest. Ebakindlalt tunnevad end need 15-20%, kes ei ole rahul oma sissetulekuga ning kes on enda meelest oma töö jaoks ülekvalifitseeritud. EL-st ja kolmandatest riikidest pärit uussisserändajate vahel selles osas suurt erinevust ei esine, kuid viimaste puhul nähtub, et nemad tunnevad end kindlamalt ja võib oletada, et see tuleneb sellest, et nad viibivad Eestis elamisloaga töötamiseks ning see tagab kindluse kuna nende ootused on selgelt piiritletud- tööleping on ajaliselt piiratud ning selle lõppedes peab minema tagasi päritoluriiki. (Kaldur, 2021, pp. 97-99)

Võõrtöajõu vajaduse tõttu on ühiskonnas muutunud olulisemaks diskussioon sisserände rollist Eesti tulevikus ja arengus. Selle arutelu arenemiseks on vaja paremini mõista rändega seotud kultuurilisi, majanduslikke ja sotsiaalseid mõjusid. Rände liike on palju erinevaid ning sisserändajad on erinevate päritoludega. Maailma globaliseerumise tõttu on palju võimalusi erineva ajalise kestusega riikide vaheliseks liikumiseks. Rändeliike on palju ning nende mõjud erinevad lähteriikidele, rändajatele ja vastuvõtivatele riikidele, kuid rändega seotud arutelud on pigem murelikud ning peetakse oluliseks, et ränne inimesi ei lõhestaks nii siht- kui siirderiikides. Eesti rändegeograafia on peale taasiseseisvumist ja eriti alates 2015. aastast muutunud väga mitmekesiseks. Eestisse saabuvad on enamasti nooremas tööeas, kõrgema haridustasemega mehed. Ränne toob kaasa erinevaid võimalusi kui ka probleeme. Rändega kaasnevad nii võimalused kui ka probleemid. Uuringus toodi välja probleemid, millele lahendust otsida: „Eestis puudub rände tulude ja kulude hindamise mudel ning Eestis napib tõendus põhiseid meetodeid ja töövahendeid ühiskonna mitmekultuurilisusega toimetulekuks“. (Tammaru, et al., 2021, p. 3)

Kokkuvõtteks maailma rändetrendide ennustamine tulevikuks on keeruline, kuna seda mõjutavad nii majanduslikud, poliitilised, sotsiaalsed, tehnoloogilised kui keskkonnaalased tegurid, mis ajas pidevalt muutuvad. Sellest ja Euroopa suundumustest on mõjutatud ka Eesti. Euroopa Liiduga liitumine avas Eesti jaoks oluliselt sisse- ja väljarände võimalusi. Rännet mõjutavateks faktoriteks on riikide demograafilised muutused, muutused riigi poliitikates ja majanduses, majanduslikud huvid, infoühiskonna mõjud, keskkonnaohud ja konfliktid. Piisavalt kõrgete sissetulekute, vabade töökohtade, hea haridustasemega ja hoolekandesüsteemidega arenenud riikidesse toimub pidev sisserände kasv. Kuna arenenud riikides ja ka Eestis on aina kasvavaks probleemiks madal sündimus, vananev rahvastik ning seetõttu kahanev tööjõud, võib oodata aina suuremat vajadust kõrgelt kvalifitseeritud tööjõu

järele ning seetõttu on autori arvates ootuspärane, et riikide rändepoliitikad muutuvad aina enam sisserännet soosivamaks ning globaalne konkurents eelkõige kõrgelt haritud tööjõu osas kasvab. See kõik tähendab, et maailmas rändavate inimeste arv järgmistel kümnenditel suure tõenäosusega kasvab või jääb vähemalt praegusele tasemele.

Lääne ühiskonnas ei ole julgeoleküküsimused üksikute poliitikute pärusmaa, vaid on osa suuremast süsteemist. Näiteks poliitika kujundamine Eestis- poliitilised suunised tulevad rahva mandaadi saanud erakondadelt ja ministriumid loovad koostöös ekspertidega vajaliku poliitika. Seega julgeolek on seotud eelkõige sellega, kuidas mingit olukorda tajutakse ja millised on selle tajumisega seonduvad taustsüsteemid. Eeltoodust võib järeldada, et julgeolek on suuresti tunnetuslik küsimus ning nii ekspertidel kui ka poliitikakujundajatel on oluline leida tasakaal julgeoleku ja rändest tulenevate vajaduste ja probleemide vahel. Tänapäevane julgeoleku ja rände olukord on seadnud poliitikakujundajatele ja ekspertidele uued väljakutsed, mis nõuavad paindlikuid ning tarku lahendusi säilitamiseks Lääne ühiskonna põhilised väärtushinnanguid- vabadus, inimõigused ning õigusriigi põhimõtteid seejuures vältides rände piiramisega ühiskonna radikaliseerumist ning väärtushinnangutega ja põhimõtetega vastuolu minemist.

Rahvastikuränne on tänapäeva globaalses maailmas nüüdseks tavapärane nähtus, mis ühest küljest panustab ühiskonda, kuid teisalt kujutab ka ohte. Multikultuursuse kogemusega ühiskondade puhul on hakatud nägema erinevaid probleeme ning meediakajastustes tõusevad pidevalt esile rahvusvahelised konfliktid ja usulistest ning kultuurilistest erinevustest tingitud rünnakud või terroriaktid. Hirm kuritegevuse ja turvatunde ees võib olla tingitud viimaste aastate erinevate terrorirünnakute tagajärjel Euroopas ning immigratsiooniteemalisest diskursusest meedias.

Lühidalt toimub rände julgeolekustamine läbi erinevate siseriiklike ja rahvusvaheliste lepingute ja kavade kaudu ning läbi avalike kõneaktide. Viimane kehtib eriti poliitilise sektori kohta, sest nemad on enamasti peamisteks võimendajateks ning lüliks ühiskonna ja riigi vahel ning riigi ja julgeoleku vahel. Julgeolekustajaks on see isik või inimeste grupp, kes tekitavad diskursuse mingi kohu kohta. Lisaks võivad olulisteks julgeolekustajateks olla rahvusvahelised organisatsioonid, meedia, poliitiline- ja ärieliit ning ka sotsiaalsed huvigrupid, kes samuti käsitlevad leitud ohtu avalikult, kaasates kogukonna liikmeid ja esindades ohustatud grupi huve oma nägemuse järgi.

2 EESTI KODANIKEST JA VÄLISMAALASTEST SÜÜTEGUDE TOIMEPANIJATE VÕRDLUS AASTATEL 2014-2019 EESTIS

2.1 Metoodika ja valim

Uuringu läbiviimiseks tuli alustada selleks ettevalmistava etapiga. Ettevalmistava etapi otstarve oli eesmärgi ja uuringu ulatuse ning uurimismetoodika täpsustamine, andmekogumistegevuste ettevalmistus ja planeerimine ning valimite esmane piiritlemine. Valmisandmete hankimiseks tutvus autor teemakohaste avaldatud uuringutega, raportitega ja statistikatega. Selle eesmärk oli leida andmeid, mille varal oleks võimalik saada diferentseeritud ja struktuurne andmestik välismaalaste süütegude kohta. Allikate kaardistamise käigus püüdis autor saada ülevaate valmisandmete olemasolu ja põhjalikkuse kohta ning teha valimi esmase määratlemise ja piiritlemise. Avalike allikate seire hõlmas Statistikaameti publikatsioone ja Justiitsministeeriumi Kriminaalpoliitika osakonna poolt avaldatud publikatsioone - uuringud, avalikud dokumendid ja statistika. Uuritavateks andmeteks on PPA Analüüsibüroolt saadud andmekogu ning Statistikaameti rahvastikunäitajate valmisandmestikud. Eelnimetatud andmete töötlemise varal valmis käesolevas töös esitatav kirjeldav statistika ning nende analüüsist ülevaateuuring.

Magistritöös püstitatud eesmärgi saavutamiseks ning hüpoteesi kontrollimiseks viis autor läbi **kvantitatiivse** uuringu. Uurimuse **strateegiaks** on ülevaateuuring ning **uurimismeetodiks** on valmisandmestike kasutamine (*existing data method*) ehk **sekundaarne uuring** (*secondary analysis*) kuna kasutatakse varasemalt kellegi teise poolt kogutud andmeid uuel eesmärgil ja statistiline meetod. Ülevaateuuring sobib süütegusid toime pannud isikute arvu ja leviku kohta statistika moodustamiseks ning objektide võrdlemiseks. Ülevaateuuringu varal nähtub, kes, mida ja millises mahus teeb, kuid ei näita nende taga olevaid kausaalseid seoseid. (Babbie, 2010, p. 344; 467)

Andmete **analüüsi** puhul kasutatakse ühe- ja mitmemõõtmelist analüüsi. Ühemõõtmeline analüüs annab teabe ühe muutuja distributsiooni kohta ning ühemõõtmelise analüüsi tulemused esitatakse absoluutarvudena. Ühemõõtmeline analüüs on eelduseks ja sissejuhatusiks mitmemõõtmelisele analüüsile, mille varal võrreldakse objekte.

(Lagerspetz, 2017, pp. 238-239) Sisserändajate ja süütegude toimepanijate hulka võrdlemiseks kasutatakse korrelatsioonianalüüsi.

Valim on mittetõenäosuslik eesmärgipärane valim (ka strateegiline valim) (*non-random purposive/ nonprobability purposive sampling*). Uuritavad jagatakse teema seisukohalt oluliste tunnuste alusel gruppidesse. Antud valim on otstarbekas, kuna käsitletakse spetsiifilist teemat ning on kindlaks tehtud grupid, mis teemaga eriomasel viisil seotud on. Valik tehakse uurija veendumusel konkreetse valimi sobivuses. (Lagerspetz, 2017, p. 175) Käesoleva uurimuse valimiks on välisriikide kodanikud (EMP; KRK), määratlemata kodakondsusega isikud ja Eesti kodanikud, **kes on pannud toime süütegusid Eestis** aastatel 2014-2019 (nende isikute viibimisalus pole teada). Kuna Eestis elavad määratlemata kodakondsusega isikud on seaduse järgi välismaalased, kuna neil puudub kodakondsus, siis on käesolevas uuringus lähtudes sellest loetud määratlemata kodakondsusega isikud välismaalaste hulka. Välismaalased on grupeeritud esiteks Euroopa Majanduspiirkonna kodanikeks, kolmandate riikide kodanikeks ja määratlemata kodakondsusega inimesteks. Teiseks on viibimisaluse põhjal grupeeritud: 2014-2019 aastatel tähtajalise elamisloa saanud isikud, 2014-2019 aastatel registreeritult lühiajaliselt töötavad isikud, 2014-2019 kehtivate pikaajalise elaniku elamisloaga isikud, 2014-2019 kehtivate alalise elamisõigusega isikud.

Andmete analüüsimise otstarve on tuvastada erinevusi Eesti kodanike, määratlemata kodakondsusega isikute ja välisriikide kodanike süütegude toimepanijate hulgalistes näitajates ning omakorda nende varal teha järeldusi välismaalaste ja Eesti kodanike süütegude struktuuride erinevuste kohta. Kogutud andmete korrastamine, töötlemine ja statistiline analüüsimine ja ettevalmistus esitluseks teostati *MS Excel* programmis. Süütegusid käsitlevate andmete esitlemiseks kasutati andmete kirjeldavat vormi, milles toodi esile perioodist 2014-2019 leiduvad näitajad, mis töö autori hinnangul on oluliseks osaks töö eesmärgi täitmiseks. Kogutud andmete statistiliseks analüüsimiseks kasutati ka korrelatsioonianalüüsi ja levimuse leidmist. Kirjeldava uurimuse jaoks on kasulik võrrelda objekte. (Lagerspetz, 2017, p. 87) Sotsiaalteaduslike andmete analüüsi eripärast lähtudes saab pakkuda pigem võrdlust ja kõrvutust kui põhjuste esiletoomist (Tooding, 2015, p. 30), seetõttu on tegu kirjeldava- või ülevaateuuringuga. Gruppide võrdlemisel kasutatakse tulemuste visuaalseks esitluseks diagramme ja tabeleid. Andmeanalüüsis on kasutatud peamiselt kirjeldavat statistikat, kuna eesmärk on eelkõige kirjeldada ja võrrelda kodakondsusgruppide erinevusi, mitte avastada põhjuslikkuseid. Analüüsi lõpuks tehakse järeldused ja ettepanekud.

Välismaalaste süütegusid puudutavate avalike valmisandmestike ja statistika puudumise tõttu teostas autori tellimusel PPA Analüüsibüroo üksnes PPA kasutada olevates andmebaasides **spetsiifilise andmekaeve**, mille tulemusena valmis käesoleva uurimuse tarbeks mõeldud **andmekogu** välismaalaste ja Eesti kodanike poolt perioodil 2014-2019 toime pandud süütegude kohta kodakondsuse ning seaduste ja nende alajaotuste järgi. Nimetatud andmeid avaldatakse käesoleva töö näol autori teada Eestis esmakordselt. Teabepäringu käigus selgus, et PPAI puudub oma andmebaasides sidusus süüteo toime pannud isikute ja nende viibimisaluste vahel ehk on andmed süüteo toimepannud isikute kohta (kodakondsus) ja eraldi andmed riigis viibivate välismaalaste kohta, kuid süütegusid toimepannud isikute kohta ei ole teada nende viibimisalust ja viibimisperioodi. Seega ei saa teha järeldusi välismaalaste poolt toime pandud süütegude ja viibimisaluste seoste kohta. Samuti ei saa teha järeldusi selle kohta, kas 2014-2019 aastatel sisse rännanute tõttu on välismaalaste süütegude toimepanemine suurenenud või mitte kuna kui ei ole teada süütegude toimepanijate viibimisalust ja perioodi, siis ei saa teada, kas süütegusid on toime pannud nemad või isikud, kes on Eestisse asunud enne neid.

Andmekogumise käigus saadi PPA Analüüsibüroolt järgmised andmed: 2014-2019 aastatel väljastatud tähtajalised elamisload ja lühiajalised registreeritud töötajad kodakondsuste lõikes, 2014-2019 aastatel kehtivad pikaajalise elaniku elamisload ja elamisõigused kodakondsuste lõikes; registreeritud väär- ja kuritegusid toime pannud isikute hulk kodakondsuste lõikes aastatel 2014-2019; 2014-2019 registreeritud väär- ja kuriteod paragrahvide lõikes. Eesti kodanike ja määratlemata kodakondsusega isikute arvud saadi Statistikaameti avalikest andmetest. Tähelepanu tuleb pöörata asjaolule, et riigis vähem kui kolm kuud viibivate EMP kodanike arvu mingil ajahetkel ei ole võimalik teada, kuna EMP liikmesriikide vahel kehtib vaba liikumise põhimõte ning seetõttu on nende lühiajaline Eestis viibimine seaduslik ning nad ei ole siin n-ö ametlikult registreeritud, kuid nad peavad taotlema elamisõigust kui nad elavad Eestis kauem kui kolm kuud. Lisaks ei ole teada kui palju süütegude toimepanijatest viibisid sel hetkel vaadeldava perioodi jooksul Eestis turistina.

Oluline on siinjuures ära märkida, et uuringus on kasutatud PPA Analüüsibüroolt saadud andmeid, mis kajastavad registreeritud süütegusid toime pannud isikute hulka, kuid ei kajasta määratud karistusi. Seda seetõttu, et ühes süüteos võib olla kahtlustavana mitu isikut, kellel kõigil võivad olla ka erinevad kodakondsused. Kui loetaks need süüteod ühe korra, siis läheksid osad kodakondsused statistikast kaduma. Lisaks alates 01.09.2013 ei väljastata Eestis enam eraldi tööloa. Välismaalased, kes viibivad Eestis ajutiselt (näiteks viisa või

viisavabaduse alusel) võivad Eestis töötada, kui töötamise õigus tuleb vahetult seadusest, välislepingust või lühiajaline töötamine on tööandja poolt Politsei- ja Piiri- valveametis eelnevalt registreeritud. Lühiajalise töötamise saab üldjuhul registreerida kuni 365 päevaks 455-päevase perioodi jooksul. (Välismaalaste seadus, 2009) Seega ei ole teada, kui palju valimist moodustasid konkreetselt 2014 ja 2015 aastatel veel töölubadega siin viibivad väliskodanikud. Lisaks ei ole autori eesmärk teha diferentseeritud uuringut inimeste soo ja vanuse põhjal. Keskendutakse kodakondsusele ning kodakondsus ei võrdu alati ka rahvusega.

Magistritöö autori **eesmärk** on välja selgitada Eesti kodanike, määratlemata kodakondsusega isikute, kolmandate riikide kodanike ja Euroopa Majanduspiirkonna kodanike süütegude toimepanijate hulga erinevused süütegude liigiti 2014-2019. aastatel Eestis ning kõrvutada need hulgad 2014-2019. aastate sisserändajate (tähtajalise elamisloaga ja registreeritud lühiajalised töötajad) arvudega nägemaks, kas sisserändajate hulga kasvuga on kaasnenud ka registreeritud kuritegusid toimepannute kasv ning esitada järeldusi tulenevalt teooriatest ja uurimistulemustest ning teha ettepanekuid võimalikeks edasisteks uurimisteedeks, andmete kogumiseks ja kasutamiseks.

Eesmärgi täitmise osaks on kontrollida autori poolt püstitatud **hüpoteesi**: tähtajalise elamisloa saanute ja registreeritud lühiajaliselt töötavate isikute hulga kasv ja süütegusid toime pannud isikute hulk on seotud.

2.2 Analüüs

Käesolev alapeatükk kirjeldab andmekogumise käigus saadud andmete analüüsi ja selle tulemusi. Tulemused on esitatud diagrammide, tabelite ja tekstina.

2.2.1 Eestis elavad ja viibivad isikud kodakondsuse ja viibimisaluse lõikes

Andmeanalüüsi ja uuringu läbiviimise jaoks oli oluline teada saada, kui palju oli Eestis 2014-2019 aastatel Eesti kodanikke, määratlemata kodakondsusega isikuid, pikaajalise elamisloaga Eestis elavaid isikuid, elamisõigusega EMP kodanikke ning kui palju isikuid on nendel aastatel saanud tähtajalise elamisloa ning palju lühiajaliselt registreeritud töötajaid. Nende hulkasid kodakondsusgruppide ja viibimisaluste lõikes illustreerib järgnev tabel:

Tabel 1. Eesti kodanike, määratlemata kodakondsusega isikute ja viibimisalustega välisriikide kodanike arvud Eestis 2014-2019 aastatel (PPA, 2020, 2021; Statistikaamet 2020; autori koostatud)

Aasta	Eesti kodanikud	Määratlemata kodakondsusega	Pikaajalise elamisloaga KRK	Alalise elamisõigusega KRK	Alalise elamisõigusega EMP kodanikud	Reg. Lühiajaline töötamine (va määratlemata kodakondsusega)	Tähtajalise elamisloa saanud KRK (va määratlemata kodakondsusega)
2014	1 118 440	87 833	81 234	47	5243	957	3589
2015	1 116 275	85 312	92 520	48	5628	1080	4409
2016	1 118 069	82 561	91 498	52	6051	1773	5602
2017	1 119 146	79 438	90 706	61	6643	7473	6354
2018	1 121 670	77 268	89 524	69	7245	19 718	7311
2019	1 125 290	76 148	88 382	81	7885	32 147	8379

Pikaajalise elaniku elamisloa saab taotleda kolmanda riigi kodanik, kui ta on Eestis elanud püsivalt vähemalt viis aastat. Euroopa Majanduspiirkonna kodanikud on õigus viibida Eestis 3 kuud elamisõigust registreerimata.

Määratlemata kodakondsusega isikud elavad Eestis samuti pikaajalise elaniku elamisloa ja mõned tähtajalise elamisloa alusel, kuid autor on nad eraldi grupeerinud parema ülevaate saamiseks kodakondsusgruppide ja viibimisaluste gruppide kohta kodakondsuse lõikes. Sellest grupeerimist on töös lähtunud ka edaspidi.

Ülaltoodud tabelist on näha, et registreeritud töötamiste arv on vaadeldavatel aastatel hüppeliselt kasvanud ning määratlemata kodakondsusega isikute osakaal pidevalt vähenenud. Samuti on vaadeldaval perioodil kasvanud tähtajaliste elamisloade andmistele arv. Veidi on vähenenud neil aastail ka pikaajalise elamisloaga kolmandate riikide kodanike arv, samas tähtajalise elamisloa saanud kolmandate riikide kodanike arv on vaadeldava perioodi jooksul kasvanud. Vaadeldava perioodi jooksul on kasvanud ka elamisõigusega Euroopa Majanduspiirkonna kodanike hulk.

Tabel 2. 5 suurimat kodakondsusgruppi KRK seas ja EMP kodanike seas aastatel 2014-2019 Eestis pikaajalise elamisloa ja elamisõiguse järgi (PPA, 2021; autori koostatud)

Järjestus alates arvukaimast	KRK	EMP kodanikud
1	Venemaa	Läti
2	Ukraina	Leedu
3	Valgevene	Soome
4	Ameerika Ühendriigid	Saksamaa
5	Aserbaidžaan	Rootsi

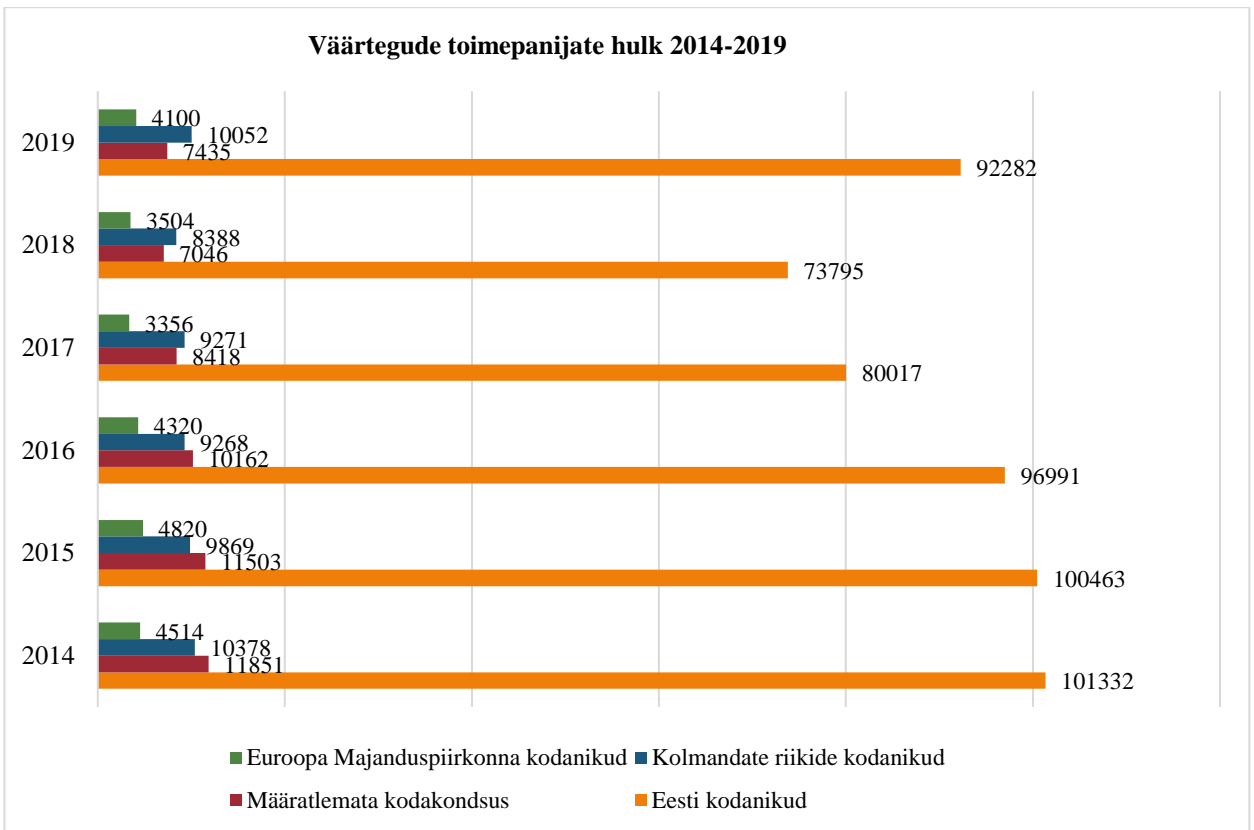
Järgnevalt oli oluline teada kui palju isikuid sai Eestis nendel aastatel tähtajalise elamisloa kodakondsuste lõikes- elamisloa saanud välismaalaste hulga muutused vaadeldava perioodi jooksul. Nähtub, et kõige suurem kasv on elamisloaga Eestis elavate isikute osas Ukraina päritolu isikute näol (vt lisa 2). Täiendavalt vaatles autor muutusi alamgruppide sees, hinnates isikute osakaalu muutust nende kodakondsuse järgi- milline on elamisloa 2014-19 aastatel saanud välismaalaste koosseisu muutumine nende kodakondsuse järgi. Lihtsalt hulkade võrdlemine ei pruugi avada grupisiseseid dünaamikaid. Absoluutarvude võrdlemisel nähtus, et kõige enam on kasvanud Ukraina kodanike hulk, ent samas osakaalu vaates ilmnes, et Ukraina kodanike osakaal tegelikult kõigub ja üldiselt püsib enam vähem samal tasemel. See on tingitud muudest riikidest pärinevate isikute osakaalu kasvust Eestis elamisloaga elavate isikute hulgas. Näiteks näitab kasvutrendi India kodanike osakaal. Kõikide nende gruppide iga-aastane keskmine kasv aastas on ca 25%, grupi maksimaalne kasv kuni 200% ja maksimaalne vähenemine ca 50% (vt lisa 17 ja lisa 18).

Järgnevalt püüdis autor saada ülevaadet Eestis 2014-19 aastatel registreeritud lühiajaliselt töötavate välismaalaste kohta. Täiendavalt soovis autor vaadelda ka sama grupi sees nende omavahelist osakaalu isikute kodakondsuste järgi- nähtub, et kõige suurem on vaadeldud perioodil olnud Ukraina kodanike osakaalu kasv, nagu on välja toonud ka rände uurijad Eestis seoses kasvava tööjõu vajadusega (vt käesolev töö, lk 34), ent võrreldes seda näiteks üldise kasvukõveraga, on see oluliselt laugjam. Märkimisväärne on Venemaa kodanike osakaalu vähenemine ja samas Valgevene kodanike osakaalu kasv (vt lisa 3). Lisaks registreeritud töötajate omavahelisele osakaalule kodakondsuse järgi, vaatles autor iga-aastast kasvu võrreldes seda sellele eelnenud aastaga. Vaadeldud perioodil on iga aastane keskmine kasv pea 200%. Samas nähtub, et mõne grupi puhul on kasv olnud erakordselt kõrge, nt Usbeki kodanike puhul isegi 250%. 2017 ja 2018 võib näha erakordselt kõrget kasvu Kesk-Aasia riikidest (vt lisa 20). Kokkuvõtvalt suurema osa neil registreeritud lühiajalised töötajad ja tähtajalise elamisloa saanud KRK moodustavad Ukraina, Venemaa, Valgevene ja Moldova kodanikud. Tööalaselt tunneb end Eestis kindlalt umbes 70%

uussisserändajatest ning see kindlustunne on oluline vähendamaks riski radikaliseeruda, konfliktide tekkeks ning seeläbi ka kuritegevusele (vt käesolev töö, lk 45-46).

2.2.2 Süütegusid toime pannud isikute kodakondsused, hulgad ja süütegude liigid

Järgmine vajalik etapp oli leida uuritava perioodi jooksul registreeritud süütegusid toime pannud isikuid kirjeldavad vaated- milliseid süütegusid ja panid toime Eestis kolmandate riikide kodanikud ja EMP kodanikud ning milliseid süütegusid panid toime Eesti kodanikud ja määratlemata kodakondsusega isikud perioodil 2014-2019 ja süütegusid toime pannud isikute hulgad. Vaadeldakse nende kodakondsusgruppide süütegude toimepanijate hulka väärtegude ja kuritegude jaotuses.

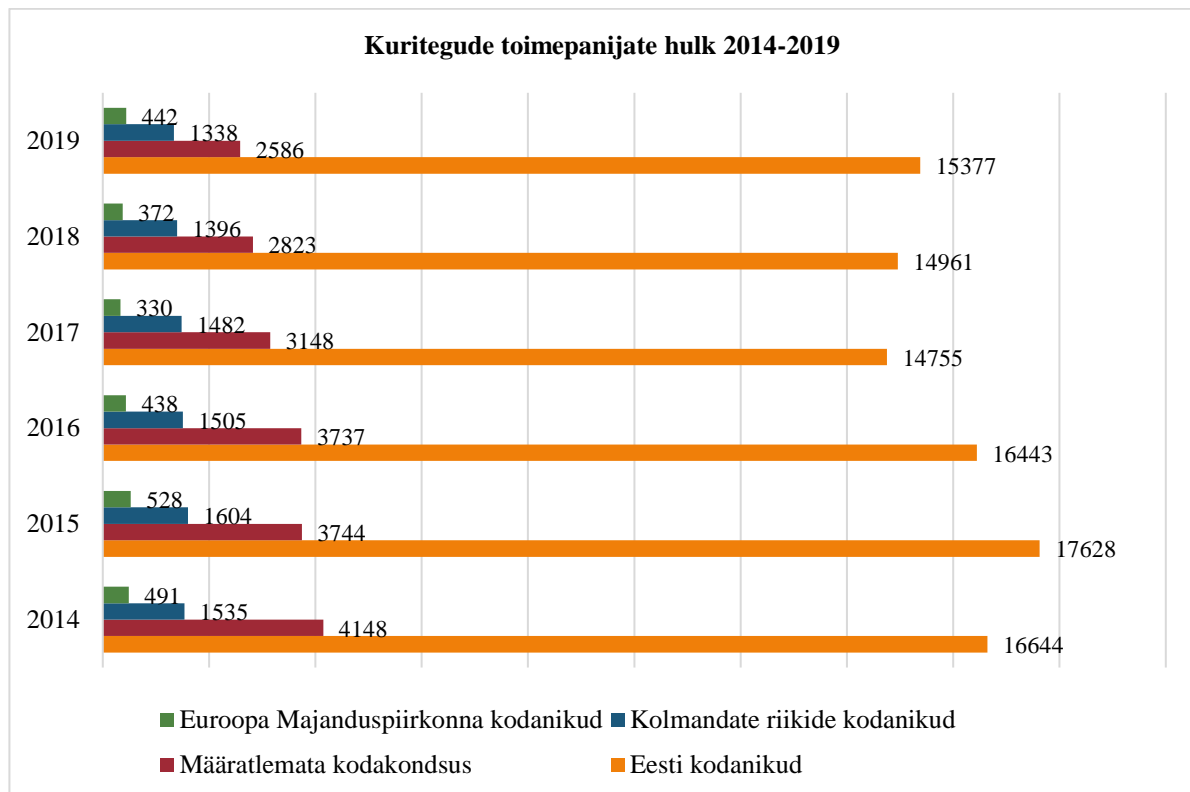

Joonis 1. Eesti kodanikest ja välismaalastest väärtegude toimepanijate hulk. (PPA, 2020; autori koostatud)

Diagrammil on välja toodud Eesti kodanike ja välismaalaste pandud registreeritud väärtegude toimepanijate hulk aastatel 2014-2019. Diagrammil on välismaalaste kuritegevus näidatud diferentseeritult kolmes grupis: määratlemata kodakondsusega isikud, kolmandate riikide kodanikud ja Euroopa Majanduspiirkonna kodanikud.

Nähtub, et 2014-2018 väärtegude toimepanijate hulk langes kuid tõusis jälle 2019. aastal. Kõige rohkem tõusid hulgad Eesti kodanike ja KRK seas.

Tähelepanuväärne on, et määratlemata kodakondsusega isikute ja kolmandate riikide kodanike väärtegude maht on Eestis pea võrdväärne. Samuti nähtub, et kolmandate riikide kodanike poolt toime pandud väärtegude mahus on kasvu/languse muutused suuremad kui määratlemata kodakondsusega isikute puhul.

Joonis 2. Eesti kodanikest ja välismaalastest kuritegude toimepanijate hulk. (PPA, 2020; autori koostatud)

Diagrammil on välja toodud Eesti Vabariigi kodanike ja välismaalaste poolt toime pandud registreeritud kuritegude toimepanijate hulk aastatel 2014-2019. Samuti ka sel diagrammil on välismaalaste kuritegevus näidatud diferentseeritult kolmes grupis: määratlemata kodakondsusega isikud, kolmandate riikide kodanikud ja Euroopa Majanduspiirkonna kodanikud.

Ka kuritegude puhul on näha toimepanijate hulga vähenemist, aga pilt on siiski kõikumav kui väärtegude puhul. 2019. aastal tõstsid kuritegude toimepanijate hulka Eesti kodanikud ja EMP kodanikud samal ajal kui KRK ja määratlemata kodakondsusega isikute puhul on näha langustrendi. Soome riiklik kuritegevuse statistika näitel kasvas kuritegevus samuti 2019. aastal ning kasvas ka välismaalaste kuritegevuse tase (vt käesolev töö, lk 31-32). Eestis välismaalastest kuritegude toimepanijate hulk ei kasvanud kuid mõnevõrra kasvas väärteguisid toime pannud välismaalaste hulk.

Tähelepanuväärne on, et määratlemata kodakondsusega isikute ja kolmandate riikide kodanike kuritegude puhul võime näha esimese grupi puhul kuritegude toimepanijate vähenemist, ent teise puhul pole muutus väga märgatav. Samuti nähtub, et Euroopa Majanduspiirkonna kodanike kuritegude toimepanijate hulk on märkimisväärselt madalam kui määratlemata kodakondsusega ja kolmandate riikide kodanike puhul.

Järgnevalt vaadeldi kas ja millised on 2014-2019 aastatel Eestis viibivate kolmandate riikide kodanike, EMP kodanike, määratlemata kodakondsusega isikute ja Eesti kodanike vahelised erinevused võrreldes süütegude toimepaneku hulka ja sagedust süütegude liigiti.

Hea perspektiivi annab ülevaade sellest, mitu protsenti kõikidest väärtegude ja kuritegude toime panijatest moodustab mingi kodakondsusgrupp.

Tabel 3. Kodakondsusgrupi osakaal kõikidest väärteo toimepannud isikutest aastatel 2014-2019. (PPA, 2020; autori koostatud ja arvutatud)

Aasta	2014	2015	2016	2017	2018	2019
Eesti kodanikud	79%	79,3%	80,3%	79,2%	79,6%	81%
EMP kodanikud	3,5%	3,8%	3,6%	3,3%	3,8%	3,6%
KRK	8,1%	7,8%	7,7%	9,2%	9%	8,8%
Määratlemata	9,2%	9,1%	8,4%	8,3%	7,6%	6,5%

Tabel 4. Kodakondsusgrupi osakaal kõikidest kuriteo toimepannud isikutest aastatel 2014-2019. (PPA, 2020; autori koostatud ja arvutatud)

Aasta	2014	2015	2016	2017	2018	2019
Eesti kodanikud	72,9%	75%	74,3%	74,8%	76,5%	77,9%
EMP kodanikud	2,2%	2,2%	2%	1,7%	1,9%	2,2%
KRK	6,7%	6,8%	6,8%	7,5%	7,1%	6,8%
Määratlemata	18,2%	15,9%	16,9%	15,9%	14,4%	13,1%

Nagu toodi välja ka Soomet ja Norrat võrdlevas uuringus, siis suurema osa kuritegudest paneb toime suurim populatsiooni grupp, seega immigrantide kuritegevus ei ole põhiline mure kuritegevuse mustrites üleriigiliselt (vt käesolev töö, lk 33).

Tabel 5. Viis enim väärtegu ja kuritegu toime pannud välismaalaste kodakondsused aastatel 2014-2019 kokku (PPA, 2020; autori koostatud)

Järjestus alates arvukaimast	Väärtegude toimepanijad	Kuritegude toimepanijad
1	Määratlemata kodakondsusega	Määratlemata kodakondsusega
2	Venemaa kodanikud	Venemaa kodanikud
3	Läti	Läti
4	Ukraina	Leedu
5	Soome	Ukraina

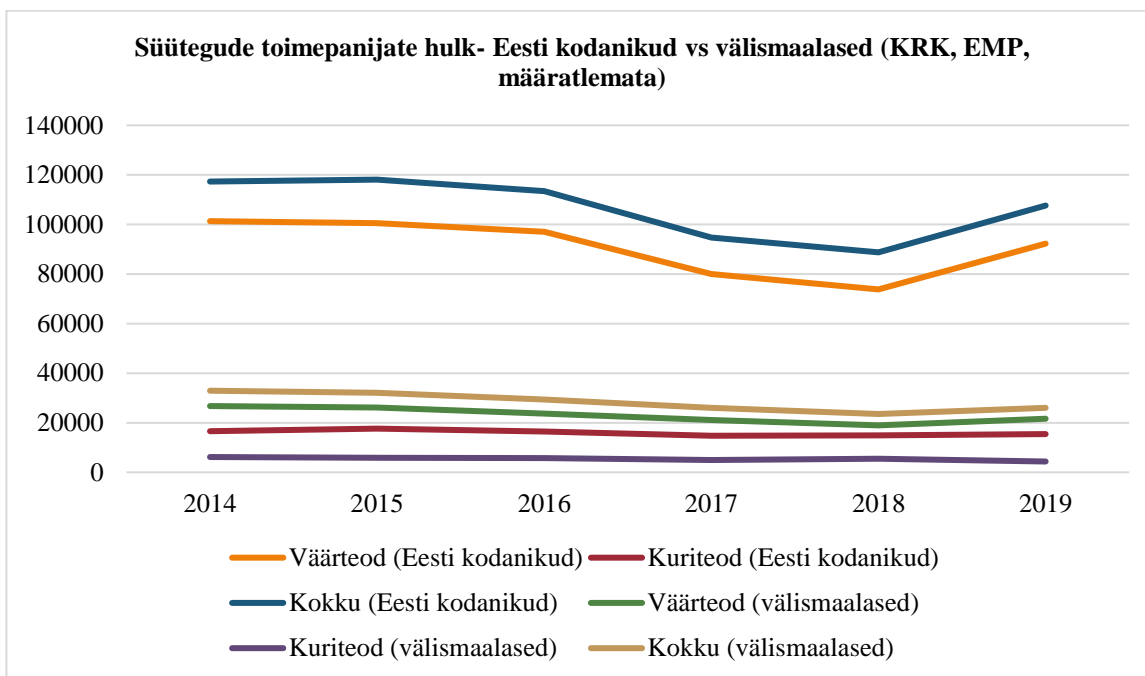
Väärtegede toimepanijate hulkasid vaadates nähtub, et Soome kodanikud edestasid Leedu kodanikke vaid umbes saja inimesega. Kuritegede toimepanijate hulkade juures tuli välja, et Leedu kodanikest kurjategijate hulk on vaadeldava perioodi jooksul pidevalt vähenenud, aga Ukraina kodanike hulk pigem pidevalt tõusnud. See võib olla seletatav lihtsalt selle populatsiooni mehhaanilise kasvuga nagu on mõne teadlase poolt järeldatud (vt käesolev töö, lk 15).

Tabel 6. Kuus enim süütegusid toime pannud välismaalaste kodakondsusgruppi ning 6 suurimat Eestis elavat/viibivat välismaalaste kodakondsusgruppi alustades suurimast (PPA, 2020; autori koostatud)

	Kõige rohkem süütegusid toime pannud kodakondsused aastatel 2014-19 kokku	Enim kodanikke pikaajalise elamisloaga 2014-19 kokku	Enim kodanikke elamisõigusega 2014-19 kokku	Enim tähtajalisi elamislubasid saanud kodanikud 2014-19 kokku	Enim lühiajaliselt registreeritult töötavad kodanikud 2014-19 kokku
1.	Määratlemata kodakondsus	Venemaa kodanikud	Läti kodanikud	Venemaa kodanikud	Ukraina kodanikud
2.	Venemaa kodanikud	Määratlemata kodakondsus	Soome kodanikud	Ukraina kodanikud	Valgevene kodanikud
3.	Läti kodanikud	Ukraina kodanikud	Leedu kodanikud	Määratlemata kodakondsus	Venemaa kodanikud
4.	Ukraina kodanikud	Valgevene kodanikud	Saksamaa kodanikud	India kodanikud	Moldova kodanikud
5.	Leedu kodanikud	Ameerika Ühendriikide kodanikud	Suurbritannia kodanikud	Valgevene kodanikud	India kodanikud
6.	Soome kodanikud	Aserbaidžaaani kodanikud	Itaalia kodanikud	Ameerika Ühendriikide kodanikud	Gruusia kodanikud

Eelneva tabeliga ei väida autor, et süütegude toimepanijad ja elavad/viibivad isikud on samad, vaid tabel on huvitava võrdluse välja toomiseks. Tabelis on järjestatud kodakondsused, kes on enim toime pannud süütegusid (kuriteod+väärteod) 2014-2019 aastatel kokku. Ukraina kodanikest kuritegusid toimepannud isikuid on küll vähem kui Leedu kodanikest, aga Ukraina kodanikest väärtegede toimepanijaid on Leedu kodanikest väärtegede toimepanijatest rohkem ja seetõttu on Ukraina kodanikud pingereas Leedu kodanikest eespool. Huvitav tähelepanek: määratlemata kodakondsusega isikud, kes on süütegusid toime pannud neil aastatel, on kõige rohkem kuid nad ei ole kõige suurem kodakondsusgrupp (välismaalaste grupeeringu vaates, Eesti kodanikest süütegude toimepanijate hulka ei ületa ükski teine kodakondsusgrupp).

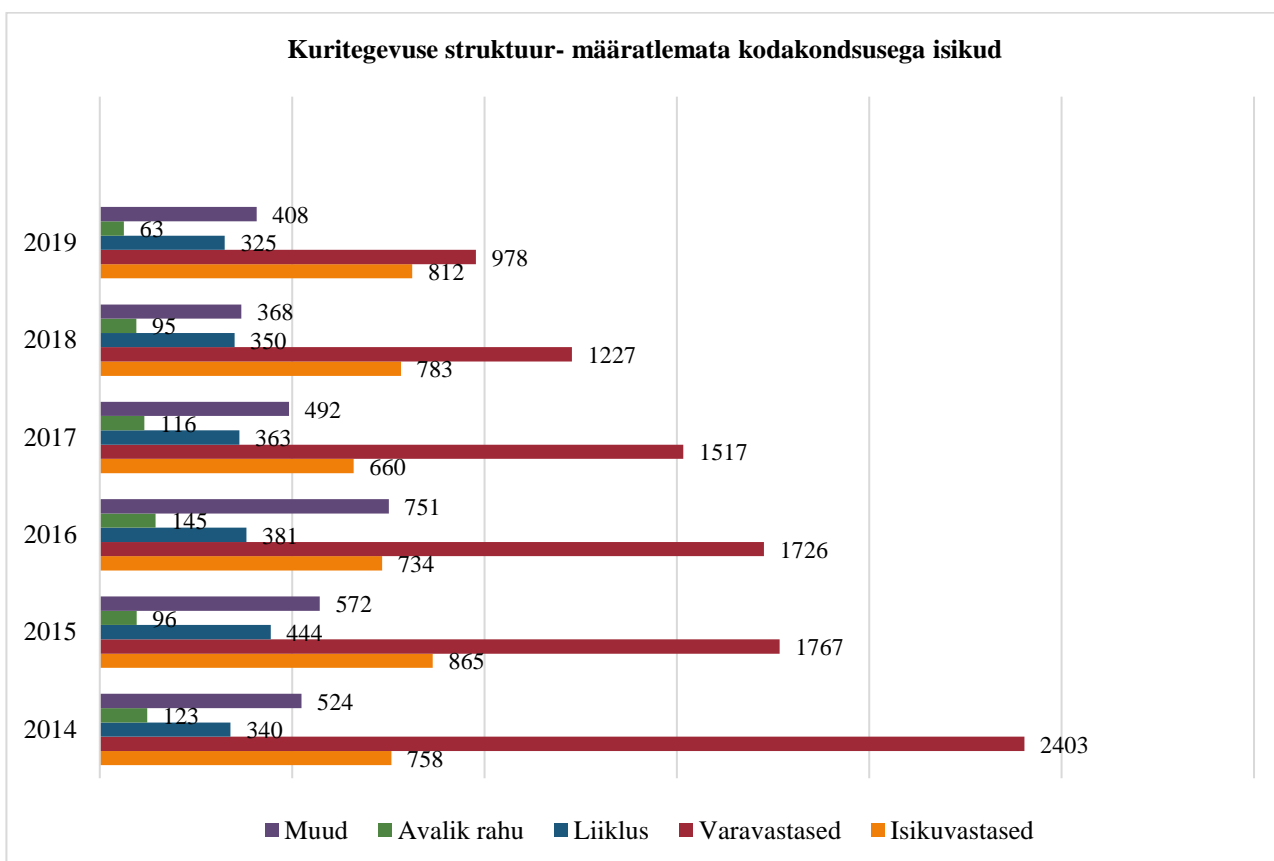
Järgnev joonis illustreerib süütegude toimepanijate hulga üldist muutumist Eesti kodanike ja välismaalaste (KRK, EMP kodanikud ja määratlemata kodakondsusega) seas.

Joonis 3. Eesti kodanike ja välismaalaste süütegude toimepanijate hulga muutused aastatel 2014-2019. (PPA, 2020; autori koostatud)

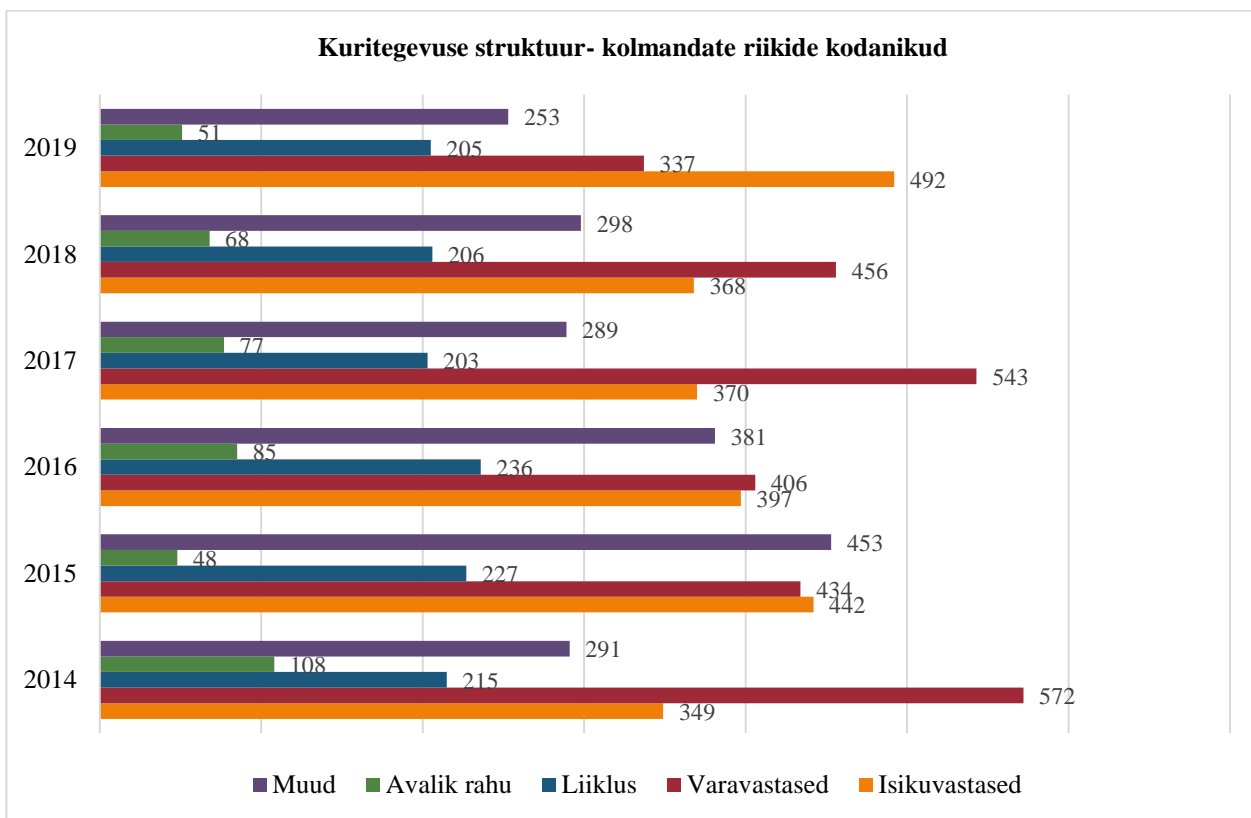
Ülaltoodud diagrammil näeme, milline on olnud registreeritud süütegusid toime pannud isikute hulga muutus Eesti kodanike ja välismaalaste poolt toime pandud tegude osas. Esile tõstmist väärib, et süütegude hulga kasv ja langus korreleeruvad välismaalaste ja Eesti kodanike puhul. Siit saaks järeldada, et kodanike ja välismaalaste kuritegevus on teatavas omavahelises seoses (omavad vastastikust mõju). Nagu varem mainitud, võib ühes süüteos olla mitu kahtlustatavat erinevate kodakondsustega, kuid siinkohal autor ei spekulööri, kas korrelatsioon on sellest tulenev või mitte. Alapeatükis 1.1 toodi ühe kuritegevust tõstva võimaliku faktorina välja olukorda, kus sisserändajate tööturule sisenemine võib lükata hoopis kohalikke elanikke illegaalsele teele (vt käesolev töö, lk 12). Lisaks on oluline millisesse ühiskonnagruppi sisserändaja lihtsamini integreerub- see grupp võib mõjutada teda nii negatiivselt kui positiivselt (vt käesolev töö, lk 14-15 ja 19). Saksamaal läbi viidud uuring tõi välja, et seal uute sisserändajate immigratsioon ei mõjuta põliseid elanikke negatiivselt majanduslikult ega ka mingit teist moodi ning nende kuritegevuse tase sellest tulenevalt ei kasva (vt käesolev töö, lk 31).

Edasi vaatles autor välismaalaste kuritegevuse struktuuri. Kuritegevuse struktuuri varal nähtub, milline on eri liiki tegude osakaal üksteise suhtes.

Joonis 4. Kuritegude struktuur, määratlemata kodakondsusega isikud (PPA, 2020; autori koostatud)

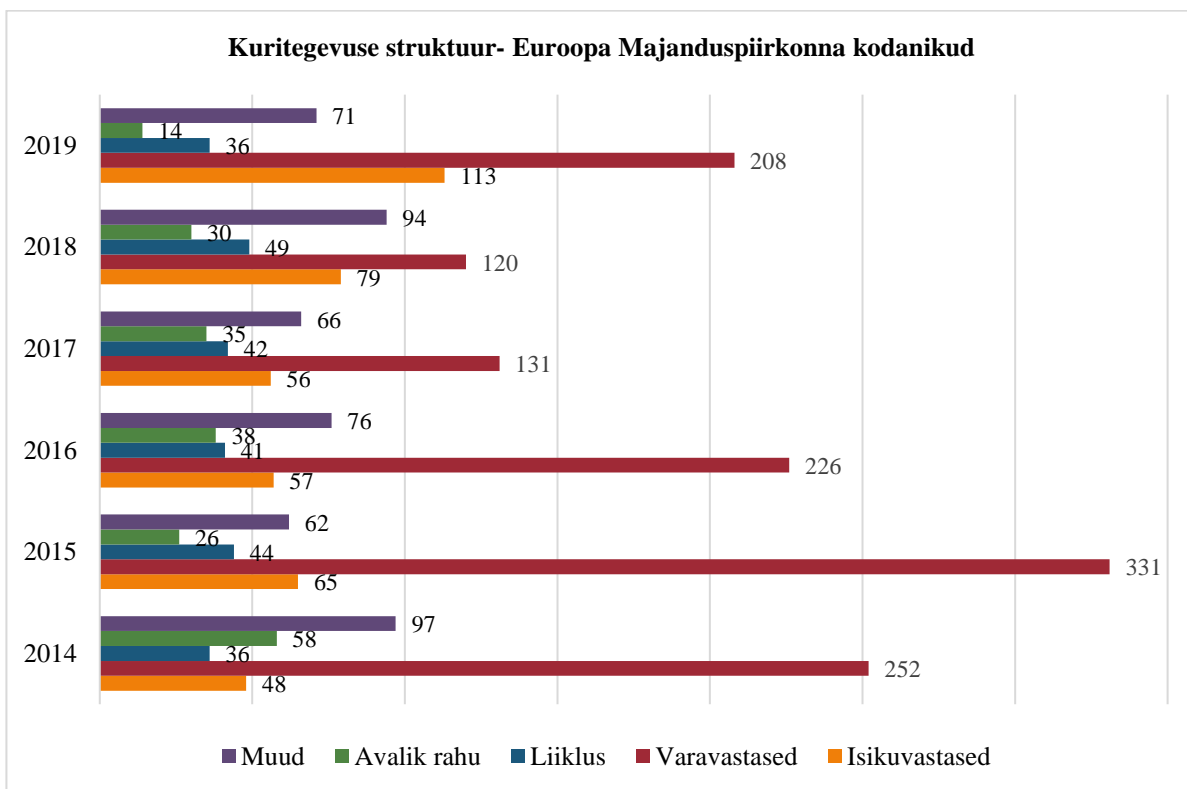
Ülaltoodud diagrammilt nähtub, et vaadeldava perioodi alguses on varavastaste tegude toimepanijate hulk pea kolm korda kõrgem võrreldes isikuvastaste kuritegude toimepanijate hulgaga ning perioodi lõpuks väheneb varavastaste kuritegude hulk märkimisväärselt. Seejuures liikluskuritegude ja isikuvastaste kuritegude toimepanijate hulk püsib enam vähem sama.

Joonis 5. Kuritegude struktuur, kolmandate riikide kodanikud. (PPA, 2020; autori koostatud)

Ülaltoodud diagrammilt näeme, milline on kolmandate riikide kodanike puhul kuritegevuse struktuur.

Võrreldes ülaltoodud diagrammi määratlemata kodanike kuritegevuse struktuuri diagrammiga, nähtub, et isikuvastaste kuritegude hulk on kolmandate riikide kodanike puhul pea võrdväärne varavastaste tegude hulgaga ning vaadeldava perioodi lõpuks isikuvastaste kuritegude hulk lausa tõuseb. Nähtub, et kolmandate riikide kodanikud on altimad toime panema isikuvastaseid kuritegusid kui määratlemata kodakondsusega isikud. Kõige rohkem on KRK seas varavastaste kuritegude toimepanijaid, erandiks on 2019. aasta kus oli kõige rohkem isikuvastaseid kuritegusid.

Joonis 6. Kuritegude struktuur, Euroopa Majanduspiirkonna kodanikud. (PPA, 2020; autori koostatud)

Ülaltoodud diagrammilt näeme, milline on EMP kodanike puhul kuritegevuse struktuur. Nähtub, et EMP kodanike kuritegevuse struktuur on kardinaalselt erinev kahe eelnevalt esitatud grupi kuritegevuse struktuuri suhtes (määratlemata kodanikud ja kolmandate riikide kodanikud). EMP kodanikud on vähem aldis toime panema isikuvastaseid kuritegusid ning kandva osa moodustavad varavastased kuriteod. Samas on näha, et isikuvastaste kuritegude toimepanijate hulk on EMP kodanike puhul vaadeldava perioodi jooksul pea kolmekordistunud ning vahepeal vähenenud varavastaste kuritegude toimepanijate hulk 2019. aastal taas tõusnud. Soomet ja Norrat võrdlevas uuringus nähtus, et osadest kolmandatest riikidest sisserändajad panevad toime rohkem kuritegusid kui EL pärit sisserändajad ning uurijad nentisid, et päritolu on oluline faktor, mida sisserändajate kuritegevust uurides arvestada (vt käesolev töö, lk 33-34).

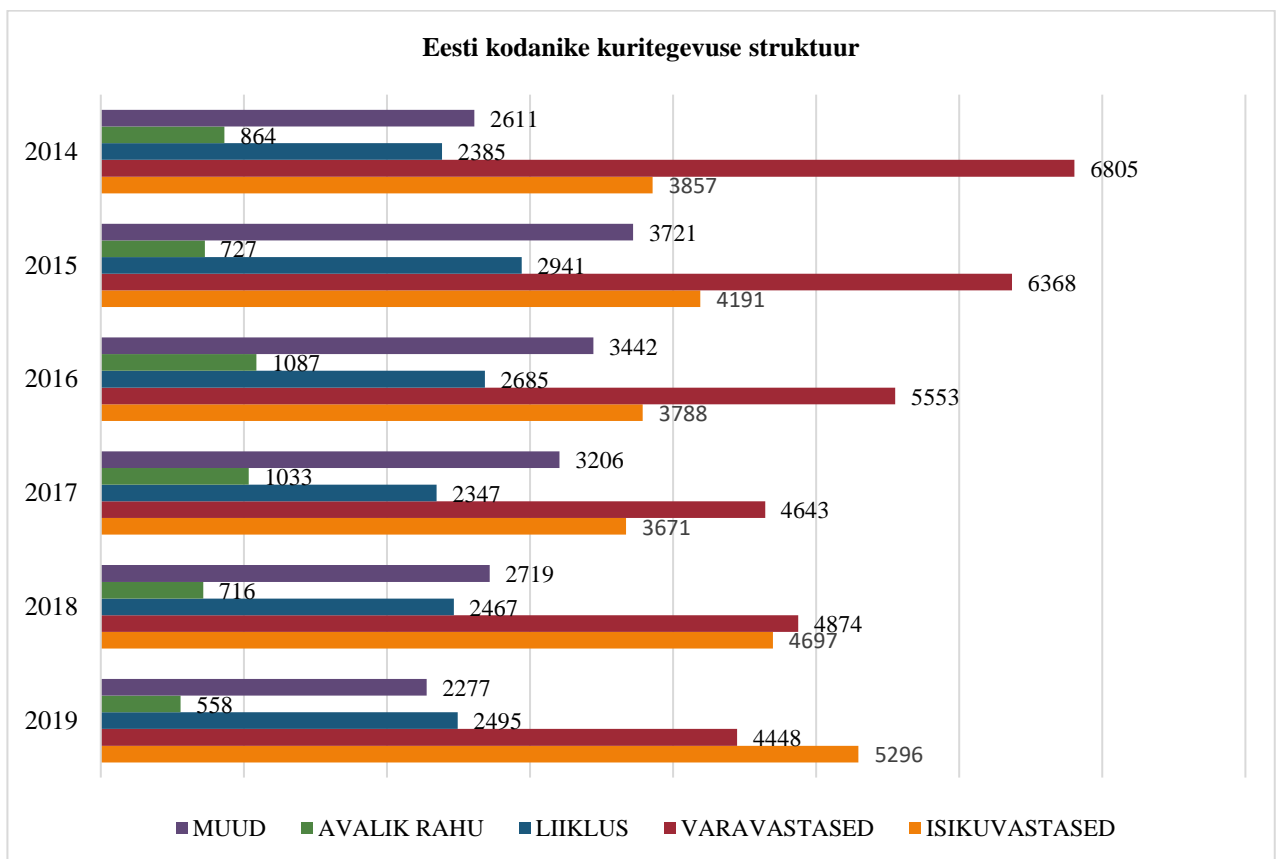
Välismaalaste süütegusid saab avada ka konkreetsete kodakondsuste vaates ning Karistusseadustiku vaates. Esmalt kuritegude toimepanek. Enim kuritegusid toimepannud isikud välismaalaste grupis on määratlemata kodakondsusega- 2014. aastal 4148 isikut ning 2019 aastal 2586. Nende arv on stabiilselt vähenenud. Neile järgnevad Venemaa kodanikud- 2014. aastal 1328 kuriteo toimepanijat ning 2019. aastal 1012. Ka nende arv on stabiilselt vaadeldava perioodi jooksul vähenenud. Kolmandana enim kuritegude toimepanijad on Läti

kodanikud- 2014. aastal 278 isikut ning 2019. aastal 254. Vaadeldava perioodi jooksul on ka nende arv vähenenud, kuid mitte nii stabiilselt kui kahes eelmises grupis- 2018-2019 aastatel on Läti kodanikest kuritegude toimepanijate arv taas veidi kasvanud peale kolme aastat vähenemist. (lisa 7)

Välismaalaste kuritegevust liigitades KarS paragrahvide järgi nähtub, et 2014-2019 oli enim **varguse toimepanijaid** (9411), neile järgnesid **kehaliselt väärkohtlejad** (5652) ning järgmisena **joobeseisundis mootorsõidukite juhid** (3182). Viimaste arv on vaadeldaval perioodil langenud. Kehalise väärkohtlemise toimepanijate arv olnud kõikuv ja 2018-2019 aastatel tõusnud. Varguse toimepanijate arv on 2014-2019 perioodil stabiilselt langenud. (lisa 8) Eelnevat näitab ka välismaalaste süütegude vaade jaotatuna KarS peatükkide järgi- enim on varavastaste süütegude toimepanijaid, neile järgnevad isikuvastaste süütegude toimepanijad ja kolmandana liiklussüütegude toimepanijad. (lisa 9)

Samamoodi avades välismaalaste väärtegude toimepanekut nähtub, et enim väärteguisid toimepannud isikuid välismaalaste grupis on samuti määratlemata kodakondsusega- 2014. aastal 11 851 isikut, 2019. aastal 7435 isikut. Nende arv langes stabiilselt vaadeldava perioodi jooksul, kuid kasvas taas 2019. aastal. Neile järgnevad Venemaa kodanikud: 2014. aastal 9021 väärteo toimepannud isikut, 2019. aastal 7204. Ka nende arv langes vaadeldaval perioodil stabiilselt kuni 2019. aastani, mil arv taas tõusis. Järgnevad Läti ja Ukraina kodanikud. 2014. aastal oli 1497 Läti kodanikest väärteo toimepanijat, 2019. aastal 1407. Nende arv on vaadeldava perioodi jooksul olnud kõikuv. Aastal 2014 oli Ukraina kodanikest väärteo toimepanijaid 603 ning 2019. aastal 1667. Nende arv on 2014-2019 aastatel stabiilselt kasvanud. (Vt lisa 11) Välismaalaste väärteguisid liigitades seaduste järgi nähtub, et enim rikutakse **liiklusseadust**, järgmisena **karistusseadustikku** ning kolmandana **narkootiliste ja psühhotroopsete ainete ning nende lähteainete seadust**. (Vt lisa 12) Võrreldes neid tulemusi alapeatükk 1.2 toodud Soome statistika näitega nähtub sarnasusena, et kuritegevus tõusis ka seal 2019. aastal võrreldes eelmisega ning enim panevad välismaalased toime varavastaseid tegusid (vt käesolev töö, lk 31).

Järgnevalt vaatles autor Eesti kodanike kuritegevuse struktuuri, mida ilmestab järgnev diagramm.

Joonis 7. Kuritegude struktuur, Eesti kodanikud. (PPA, 2020; autori koostatud)

Nähtub, et Eesti kodanike poolt pannakse enim toime varavastaseid kuritegusid, erandiks on 2019. aasta, mil pandi toime rohkem isikuvastaseid kuritegusid. Üldpilt on sarnane eelmistega- kõige rohkem pannakse toime varavastaseid kuritegusid ning teisel kohal on isikuvastased.

Eesti kodanike seas vaadeldava perioodi jooksul on varavastaste kuritegude toimepanijaid kõige rohkem, kuid nende arv on selle perioodi jooksul langenud, samas isikuvastaste kuritegude toimepanijate arv sama perioodi jooksul kasvanud pea 2000 võrra ning 2019. aastal ületasid need varavastaste kurjategijate arvu. Kasvanud on stabiilselt ka majandusalaste süütegude toimepanijate arv. Väärtegude osas on kõige rohkem liiklusseaduse rikkujaid, neile järgnevad karistusseadustiku vastu eksijad ning narkootiliste ja psühhotroopsete ainete ning nende lähteainete seaduse rikkujaid. (Vt lisa 14 ja 16) Konkreetsete KarS paragrahvide järgi liigitades jaotuvad Eesti kodanikest kurjategijad järgmiselt: enim on 2014-2019 aastatel kokku kehaliselt väärkohtlejaid (20 765), suuruselt järgmise grupi moodustavad varguse toimepanijad (19 301) ning neile järgnevad joobeseisundis mootorsõidukite juhid (12 462). (Vt lisa 13) Alapeatükis 1.1 on varavastaste süütegude langemise põhjusena käsitletud majanduskasvu (vt käesolev töö, lk 17). Justiitsministeeriumi (2021) andmetel on Eestis registreeritud kuritegude arv olnud

langustrendis aastatel 2009–2017, kuid peale seda jäi paariks aastaks samale tasemele. Langus jätkus uuesti 2020. aastal, peamiselt isikuvastaste kuritegude arvu vähenemise tõttu. Lisaks vähenes ka varavastaste kuritegude, narkokuritegude ning majanduskuritegude arv. 2020. aastal viibisid Eesti vanglates Eesti kodanikud 68%, määratlemata kodakondsusega 24% ja Venemaa kodanikud 6%. Vanglates kasvab järjepidevalt Eesti kodanike osakaal ning väheneb määratlemata kodakondsusega isikute osakaal. (vt käesolev töö, lk 36)

2.2.3 Püstitatud hüpoteesi kontrollimine

Järgnevalt vaatles autor, kas 2014-2019 aastatel tähtajalise elamisloa saanute ja registreeritud lühiajaliste töötajate hulga muutused ja kuritegude ja väärtegude toimepanijate hulga muutused on omavahelises seoses ning selleks kasutati korrelatsioonianalüüsi ning suhtarvude võrdlemist.

Tabel 7. Korrelatsioonimaatriks, võrdlus kuritegusid toime pannud isikute hulga (PPA, 2020; autori koostatud)

	<i>RLT</i>	<i>TE</i>	<i>KH</i>
RLT	1		
TE		1	
KH	-0.73	-0.88*	1

*Korrelatsioon on statistiliselt oluline nivool 0.05

Tabel 8. Korrelatsioonimaatriks, võrdlus väärtegusid toime pannud isikute hulga (PPA, 2020; autori koostatud)

	<i>RLT</i>	<i>TE</i>	<i>VH</i>
RLT	1		
TE		1	
VH	-0.45	-0.70	1

Korrelatsioonikordaja arvulise väärtuse kokkuleppelised piirid seose tugevuse iseloomustamiseks:

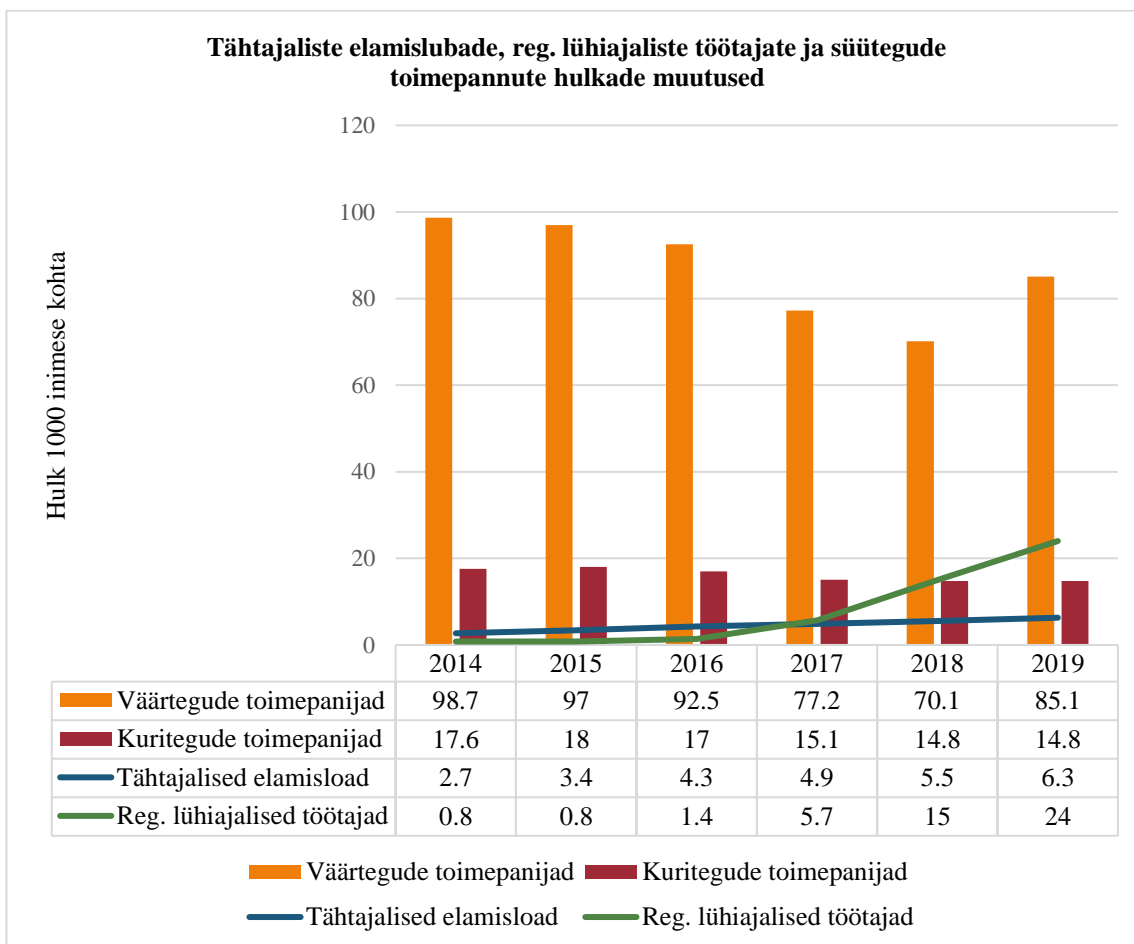
- $|r| \leq 0,3$ – olematu seos;
- $0,3 < |r| \leq 0,5$ – nõrk seos;
- $0,5 < |r| \leq 0,7$ – keskmise tugevusega seos;
- $|r| > 0,7$ – tugev seos (Anissimov, 2017).

Tabeli lühendid: VH- väärtegid toime pannud isikute koguhulk ja KH- kuritegid toime pannud isikute hulk aastatel 2014-2019; RLT- registreeritud lühiajaliselt töötajate hulk aastatel 2014-2019; TE- tähtajalise elamisloa saanud isikute hulk Eestis aastatel 2014-2019.

Kui võrrelda kogu 2014-2019 aastatel registreeritud lühiajaliste töötajate hulka ja kuritegude toimepanijate koguhulka 2014-2019, siis on korrelatsioonikoefitsient $r = -0,73$ ehk tugev negatiivne seos. Tähtajalise elamisloa saanud isikute ja kuritegude toimepannute hulkade puhul korrelatsioonikoefitsient $r = -0,88$ ehk samuti tugev negatiivne seos. Väärtegid toime pannud isikute hulga ja registreeritud lühiajaliste töötajate hulga puhul on korrelatsioonikoefitsient $r = -0,45$ ehk nõrk negatiivne seos ning väärtegude toimepannute hulga ja tähtajalise elamisloa saanute hulga puhul $r = -0,70$ ehk keskmise tugevusega negatiivne seos. Kuna kõik seosed on negatiivsed, võib järeldada, et registreeritud lühiajaliste töötajate ja tähtajalise elamisloa saanute hulgad ei ole seoses süütegid toime pannud isikute hulgaga.

Korrelatsioonitestiga kontrollitakse, kas muutujad on omavahel seotud eeldamata põhjustajajärg seoseid ehk korrelatsioon näitab muutujate omavahelist seost, aga mitte kausaalsust. Analüüs ei ütle, milline muutuja millist muutujat mõjutab või kas mõjutajaks on hoopis midagi muud. Nagu ka teiste autorite poolt varaemalt on välja toodud, siis selleks, et uurida sisserändajate kuritegevust oleks vaja arvesse võtta ka kuid faktoreid nagu sisserändaja päritolu, sotsiaalmajanduslik olukord, majanduse olukord sihtriigis jne (vt käesolev töö, lk 33-34).

Järgnevalt vaatles autor suhtarvude varal millised on muutused süütegude toimepanijate hulkades, tähtajalise elamisloa saanute hulkades ja registreeritud lühiajaliselt töötavate isikute hulkades vaadeldavatel aastatel 1000 inimese kohta kogu Eesti rahvastikus.

Joonis 8. Tähtajaliste elamislubade ja süütegude toimepannute hulkade muutused (PPA, 2020; Statistikaamet, 2020; autori koostatud ja arvutatud)

Eelnev joonis kajastab 2014-19 aastatel tähtajalise elamisloa saanute hulka, registreeritud lühiajaliste töötajate hulka, väärtegusid toime pannud inimeste ja kuritegusid toime pannud inimeste hulka 1000 inimese kohta kogu Eesti rahvastikus neil aastatel. Võrdlemiseks arvutati suhtarvud valemiga $N = (n:R) * 1000$, kus N on suhtarv 1000 inimese kohta kogu Eesti populatsioonis, n on tähtajalise elamisloa saanute arv või kuritegusid toimepannute arv või väärtegusid toimepannute arv ja R on kogu Eesti rahvastik (Eesti kodanikud+määratlemata kodakondsusega isikud+KRK+EMP kodanikud) vaadeldaval aastal. Nähtub, et kuigi lühiajaliste töötajate ja tähtajaliste elamislubadega inimeste hulk kasvab, siis kuritegusid toime pannud isikute hulk samal ajal langeb. Viimasel vaadeldaval aastal kuritegusid ja väärtegusid toimepannute hulka tõstsid enim Eesti kodanikud, kasvas ka EMP süütegude toimepannute hulk, veidi kasvas KRK väärtegusid toime pannud isikute hulk, kuid nende puhul langes kuritegusid toime pannud isikute hulk nagu nende puhul ka igal eelneval vaadeldaval aastal.

Lisaks vaatas autor, levimust ehk kui palju on 1000 inimese kohta kuriteo toimepanijaid Eesti kodanike, määratlemata kodakondsusega ning kolmandate riikide kodanike seas. Selleks kasutati levimuse arvutamist. Levimus (*prevalence/ cross-sectional analysis*) on mingi nähtuse levimise ulatuse, haarde väljendamine abstraktselt, suhtelise intensiivsuse suuremas kogumis, kus intensiivsust mõõdetakse asjaomase koefitsiendiga, mida võib väljendada nt 100, 1000, 10 000 jne suuruse grupi kohta (Mereste, 2003, p. 494). Selle arvutamiseks kasutatakse valemit: $N = (n:R) * 100\ 000$ kus N on levimus, n registreeritud kuritegusid toime pannud isikute arv populatsioonis ja R isikute arv populatsioonis. (Traat & Markina, 2003, pp. 8-9). Autor arvutas levimuse 1000 inimese kohta kuna vaadeldavate gruppide suurused on suhteliselt väiksed, mistõttu leiab autor, et levimuse esitamine 1000 inimese kohta annab lihtsama ja selgema ülevaate, kui 100 000 inimese kohta.

Tabel 9. Kuritegusid toime pannud isikuid 1000 inimese kohta grupis. (PPA, 2020; autori koostatud ja arvutatud)

Aasta	Eesti kodanikud	Määratlemata	KRK
2014	14,8	47,2	17,8
2015	15,7	64,2	16,3
2016	14,7	45,2	15,2
2017	13,1	39,6	14,1
2018	13,3	36,5	11,9
2019	13,6	33,9	10,3

Tabelis on välja toodud kui palju igal vaadeldaval aastal oli registreeritud kuritegusid toime pannud isikuid 1000 inimese kohta Eesti kodanike ja KRK seas. Levimus on suurim määratlemata kodakondsusega isikute seas. Käesolevas uuringus ka varasemalt nähtus, et Eestis elavatest/viibivatest välismaalastest panevad süütegusid kõige rohkem toime just nemad kuigi nad ei ole suurim välismaalaste grupp. KRK seas on langenud pikaajalise elamislooga inimeste arv (kellest suure enamuse moodustavad omakorda Venemaa kodanikud) ja kasvanud hüppeliselt registreeritud lühiajaliselt töötajate arv (kellest enamiku moodustavad Ukraina kodanikud) ja samal ajal on kuritegevuse levimus vähenenud. EMP kodanike kohta ei saa levimuse osas adekvaatset ega realistlikku tulemust- levimuseks tuleb 51-93, aga see pole pädev tulemus kuna on teada Eestis alalise elamisõigusega elavad EMP kodanikud, kuid EMP kodanikud ei pea oma elukohta Eestis registreerima kui nad elavad siin kuni kolm kuud ning lisaks on EMP riikide vaheline liikumine vaba, seega ei saa öelda palju kuritegudest on toime pandud siin elamisõigusega elavad EMP kodanikud. Kuritegusid toime pannud isikute arve vaadates on näha, et neist kõige vähem on EMP kodanikke- vaadeldavatel aastatel (va 2015) alla 500 kuriteo toimepanija aastas.

Välismaalastest enim panevad kuritegusid toime määratlemata kodakondsusega isikud, Venemaa, Läti ja Leedu kodanikud.

Kokkuvõtvalt võib öelda, et **registreeritud lühiajaliste töötajate ja tähtajalise elamisloa saanute hulga kasv Eestis ei ole seoses süütegude toimepanijate hulgaga**. Seega on ümber lükatud autori poolt püstitatud **hüpotees**: tähtajalise elamisloa saanute ja registreeritud lühiajaliselt töötavate isikute hulga kasv ja süütegusid toime pannud isikute hulk on seotud. Hulkade vaheline seos on negatiivne. Süütegude toimepanijate hulk hoopis pigem väheneb vaadeldava perioodi jooksul, erandiks on 2019. aasta, mil süütegude toimepanijate koguhulk kasvas võrreldes eelmiste vaadeldavate aastatega ning kasvu põhjustas väärtegude toimepanijate arvu mõningane kasv põhiliselt Eesti kodanike, EMP kodanike ja määratlemata kodakondsusega inimeste näol, kuid kuritegude toimepanijate arv ei kasvanud. Kuna süüteo toimepannute viibimisalust ei ole teada, ei saa öelda kas ja kuidas neil aastatel tähtajalise elamisloa ja registreeritud lühiajalised töötajad on kuidagi mõjutanud süütegude toimepannute hulka. Lisaks ei ole teada kausaalseis seoseid, süütegude toimepannute hulga muutustel võib olla palju erinevaid mõjureid.

2.2.4 Analüüsi kokkuvõte

Kõige rohkem viibis/elas vaadeldava perioodi jooksul Eestis Venemaa kodanikke, määratlemata kodakondsusega isikuid, Ukraina, Läti, Leedu ja Valgevene kodanikke. Kõige rohkem süütegusid (peale Eesti kodanike) panevad toime määratlemata kodakondsusega isikud ning neile järgnevad Venemaa kodanikud.

Huvitava nähtusena võib välja tuua, et võrreldes KRK ja määratlemata kodakondsusega väärtegude ja kuritegude toime pannud isikute hulka, tuleb välja, et väärtegude toimepanijate hulgad on väga sarnased ja kohati on KRK väärtegude toimepanijaid rohkem kuid kuritegude puhul on vahe suur ja määratlemata kodakondsusega kuritegusid toimepanijaid on palju rohkem kui KRK.

Välismaalaste kuritegevuse analüüsi Karistusseadustiku peatükkide järgi nähtu kinnitab ka eelmiste diagrammidest ja tabelitest saadud informatsiooni, et kõige rohkem pannakse toime varavastaseid süütegusid, millele järgnevad isikuvastased süüteod ning siis liiklussüüteod. Samuti ilmneb, et isikuvastaste süütegude toimepanijate hulk on olnud langustrendis kuni 2019. aastani, mil neid vaadeldava perioodi jooksul esines kõige enam. Varavastaste süütegude toimepanijate hulk on langenud kogu vaadeldava perioodi jooksul ning 2019. aastal esines neid kõige vähem. Ülejäänud süütegude toimepanijate hulk on olnud kõikuv,

samas liiklussüütegude toimepanijate hulk on vaadeldava perioodi jooksul muutunud vähe. (Vt lisa 9)

KarS peatükkide alusel veelgi täpsemaks minnes paragrahvide järgi selgub, et ülaltoodud jaotuse sees pannakse enim toime kehalist väärkohtlemist, narkootilise ja psühhotroopse aine suures koguses ebaseaduslikku käitlemist, vargusi, kelmust, ähvardamist ning mootorsõiduki juhtimist joobeseisundis. (Vt lisa 8) Välismaalaste kodakondsuse põhjal enim panevad neid süütegusid toime määratlemata kodakondsusega isikud, neile järgnevad Venemaa kodanikud, seejärel Ukraina ning Läti kodanikud. (Vt lisa 7)

Süütegude statistika jaguneb tavaliselt kaheks: süüteos kahtlustatavad isikud ning süüdimõistetud isikud. Sellegipoolest tasub silmas pidada, et kõik süüteod ei ole registreeritud ning võib ilmned, et mõned süüteos kahtlustatavad osutuvad mitte tegelikult süüteo toimepanijaks. Kõikidest süütegudest politseile ei teatata, seega on raske paika panna süütegude toimepanekute faktuaalset taset ühiskonnas.

Antud uuringus on kasutatud registreeritud süütegudes kahtlustatavate isikute hulka. Kuna tegu on ülevaateuuringuga, et ava see tausta miks mõni grupp kogupopulatsioonist võib olla rohkem esindatud kui teine. Konkreetsete tulemuste puhul ei saa tulenevalt usaldusnivoost ja veapiirist teha kogupopulatsiooni kohta üldistavaid ning statistiliselt tugevaid järeldusi, kuid antud uuringu tulemusi saab käsitleda suunisena, mis iseloomustab mõningate mööndustega välismaalaste kuritegevust Eestis. Nagu ka alapeatükis 1.1 selgus, siis kuritegusid paneb toime väike grupp indiviide kogu populatsioonis (vt käesolev töö, lk 20), mida näitavad ka autori andmeanalüüsi tulemused. Seega ei saa kogu grupi kohta üldistusi teha.

Analüüsi otstarve oli kontrollida autori poolt püstitatud hüpoteesi ning hüpotees sai ümber lükatud- kuigi sisserändajate hulk kasvab, siis süütegude toimepanijate hulk väheneb vaadeldaval perioodil. Süütegude hulga kasv ja langus korreleeruvad välismaalaste ja Eesti kodanike puhul. Siit saaks järeldada, et kodanike ja välismaalaste kuritegevus on teatavas omavahelises seoses (omavad vastastikust mõju). Tähelepanuväärne on, et määratlemata kodakondsusega isikute ja kolmandate riikide kodanike väärtegude toimepanijate hulk on Eestis pea võrdväärne. Samuti nähtub, et kolmandate riikide kodanike väärtegusid toime pannud isikute hulga suurus on kasvu/languse muutused suuremad kui määratlemata kodakondsusega isikute puhul. Tähelepanuväärne on, et määratlemata kodakondsusega isikute ja kolmandate riikide kodanike kuritegude puhul võime näha esimese grupi puhul kuritegusid toimepannud isikute hulga vähenemist, ent teise puhul pole muutus väga

märgatav. Samuti nähtub, et Euroopa Majanduspiirkonna kodanikest kuritegusid toime pannud isikute hulk on märkimisväärselt madalam kui määratlemata kodakondsusega ja kolmandate riikide kodanike puhul.

Selgus määratlemata kodakondsusega isikute kohta, et vaadeldava perioodi alguses on varavastaste kurjategijate tegude hulk pea kolm korda kõrgem võrreldes isikuvastaste kurjategijate hulgaga ning perioodi lõpuks väheneb varavastaste hulk märkimisväärselt. Seejuures liikluskuritegusid toimepannute hulk püsib enam vähem sama. Nähtub, et isikuvastaste kuritegude toimepannute hulk on kolmandate riikide kodanike puhul pea võrdväärne varavastaste tegude toimepannute hulgaga ning vaadeldava perioodi lõpuks isikuvastaste kuritegude toimepannute hulk lausa tõuseb.

Selgus, et kolmandate riikide kodanikud panevad rohkem toime isikuvastaseid kuritegusid kui muid. Nähtub, et Euroopa Majanduspiirkonna kodanike kuritegevuse struktuur on kardinaalselt erinev määratlemata kodakondsusega isikute ja KRK kuritegude struktuuri suhtes. Euroopa Majanduspiirkonna kodanikud on vähem toime pannud isikuvastaseid kuritegusid ning kandva osa moodustavad varavastased kuriteod. Samas on näha, et isikuvastaste kuritegude hulk on Euroopa Majanduspiirkonna kodanike puhul vaadeldava perioodi jooksul pea kolmekordistunud.

Kokkuvõtvalt võib öelda, et välismaalaste hulga kasv Eestis ei ole seotud süütegude toime panijate hulgaga. Süütegude toimepanijate hulk pigem väheneb vaadeldava perioodi jooksul, erandiks on 2019. aasta, mil süütegude toimepanijate koguhulk kasvas võrreldes eelmiste vaadeldavate aastatega.

2.3 Järeldused ja ettepanekud

Magistritöös seatud üheks uurimisülesandeks ning ka eesmärgi osaks oli jõuda teooria ja uurimuse lõpuks järeldusteni ning teha ettepanekuid võimalikeks edasiuuritavateks teemadeks ning andmete kogumiseks ja kasutamiseks.

Käesolevas magistritöös analüüsiti esiteks sisserände ja kuritegevuse võimalike seoste kohta teaduskirjandust nägemaks kuidas ja kui palju seda seost on uuritud ning mitmed autorid nentisid, et seoseid on uuritud võrdlemisi vähe ning väga erinevatel alustel ning toodi ka välja sellega seotud probleeme. Sisserände ja kuritegevuse seoseid on empiirilisel uuritud vähe ning on jõutud ebajärjepidevatele tulemustele (vt käesolev töö, lk 26-27). Mitmed uurijad soovisid, et oleks olemas detailsemad ja ühtlustatumad andmed, mida uuringuteks

kasutada. Ka käesoleva magistritöö autor jõudis sarnase mõtteni, kuna avalikud diferentseeritud andmed puudusid ning PPAlt saadud andmetes puudus süüteo toime pannud isiku viibimisalus. Lisaks nenditi teiste uuringute läbiviijate poolt, et seoste uurimisel tuleb arvesse võtta mitmeid erinevaid faktoreid, näiteks sisserändaja vanus, sugu, päritoluriik, sihtriigis viibitud aeg ja globaalsed rändetrendid. Näiteks **töö eesmärgil rändajatel on riskid suuremad, kui nad panevad sihtriigis toime süütegusid- nad riskivad riigist välja saatmisega ning sissesõidukeeldu saamisega.** Käesoleva uuringu korrelatsioonianalüüs näitas negatiivsest seost Eestis viibivate registreeritud lühiajaliste töötajate hulga ja süütegude toimepanijate koguhulga vahel. Nende isikute arvukus Eestis tõusis vaadeldava perioodi jooksul märgatavalt, kuid süütegude toimepanijate koguhulk vähenes samal ajal kuni viimase vaadeldava aastani. Seega võib leida kinnitust antud uuringu alapeatükis 1.1 analüüsitud seoseid välisriikide kodanikest süütegude toimepanijate riskide kohta (vt käesolev töö, lk 16).

Järgnevalt käsitles autor olemasolevad avalikke uuringuid ja statistikaid välismaalaste kuritegevuse kohta teistes Euroopa riikides. Põhiliselt käsitleti materjali Saksamaa, Soome, Rootsi ja Norra kohta alapeatükis 1.2. Tõusid esile mõned läbivad sarnasused. Kuritegevuse tasemed on erinevate sisserändajate gruppide puhul erinevad, lisaks on erinevused suured generatsioonide vahel. Uuriti sisserändajate kuritegevuse taset erineva viibimisaluse põhjal ning päritoluriikide põhjal. Mõningate sisserändajate gruppide puhul oli kuritegevuse tase kõrgem kui riigi populatsiooni enamusel ning osade gruppide kuritegevuse tase madalam enamusest. Üldiselt ei leitud, et sisserändajad riigi üldist kuritegevuse taset tõstaksid ning suurema osa kuritegusid paneb siiski toime riigi populatsiooni enamus. Taaskord pöörasid erinevad teadlased tähelepanu sellele, et on oluline uuringutes arvestada sisserändajate päritolu, sotsiaalmajanduslikku olukorda ning muid faktoreid ning kriminoloogia teooriad kehtivad nii sisserändajatele kui ka kohalikele, kuid sisserändajate puhul võib olla veel mõningaid erilisi faktoreid. **Välismaalaste kuritegevuse ennetamisel on oluline roll edukal integratsioonil.** Kui välismaalase integratsioon on edukas, on tal rohkem võimalusi ühiskonnas osalemiseks ning see vähendab või elimineerib vajaduse panna toime illegaalseid tegusid (vt käesolev töö, lk 12-13). Edukas integratsioon vähendab ka koormat ülejäänud ühiskonnale (vt käesolev töö, lk 42-43). Sisserändajad Eestis puutuvad eestlastega kokku suuremas osas töö- või kooli keskkonnas, seega on nendel keskkondadel lõimumise osas oluline roll (vt käesolev töö, lk 45).

Peale selle analüüsis autor sisserännet kui riigi julgeolekuküsimust alapeatükis 1.3. Seal toodi välja, kuidas sisserännet julgeolekustatakse ning milleks see on vajalik. Peamine

Julgeolekustamise eesmärk on ennetada võimalikke ohte ning olla valmis ohu ilmnemisel võimalikult adekvaatselt tegutsema riiklikul või rahvusvahelisel tasandil. **Seega sisserände julgeolekustamine on vajalik ja põhjendatud, kui selle eesmärk on ohtude ennetamine ja õige tegutsemine reaalse ohu ilmnemisel, kuid julgeolekustamist ei tohiks muuta kellegi jaoks ainult poliitiliselt kasutoovaks diskursuseks, vaid avalikud avaldused peavad olema teaduslikel uuringutel põhinevad.** Ränne iseenesest ei ole probleem. Sellega võivad kaasneda, nagu igasuguse elutegevusega, erinevad nüansid, mis vajavad tähelepanu. Fakt, et isik on sisserändaja, ei ole iseenesest eelduseks, et isik paneb toime seadusevastaseid tegevusi. Inimeste kriminaalsele teele minek sõltub paljudest erinevatest faktoritest nagu näiteks isiku majanduslik olukord, sotsiaalteenuste kättesaadavus jmt (vt käesolev töö, lk 26-27). Avalik immigratsioonidiskursus võib mõjutada ühiskonna suhtumist sisserändajatesse ja rändesse üldiselt. Positiivne või negatiivne mõju oleneb diskursusest (vt käesolev töö, lk 38-39). Käesolev magistr töö uuringust nähtus, et vaadeldava perioodi jooksul välisriikide kodanike hulk Eestis kasvas, kuid süütegude toimepanijate koguhulk vähenes kuni viimase uuringus vaadeldava aastani ning see tulemus kinnitab magistr töö alapeatükis 1.1 järel duse sisserände ja kuritegevuse kasvu nõrga või negatiivse korrelatsiooni kohta (vt käesolev töö, lk 26). Käesoleva magistr töö autor loodab, et see töö aitab täita tühimikku, mis puudutab avalikku teavet välismaalaste süütegude kohta Eestis ning aitab vähendada sisserändajate kohta negatiivselt moonutatud diskursuse levikut.

Sisserände mõjud on olulised teadmised poliitikate kujundajatele. Eestis pole avalikke empiirilisi uuringuid eraldi välismaalaste kuritegevuse kohta. Avalik statistika välismaalaste süütegude kohta puudub. Erinevate mõjurite teadmine on oluline hindamaks immigratsiooniga kaasnevaid kasusid ja kahjusid. Kõikide uuringus vaadeldavate gruppide seas on mingi hulk indiviide, kes panevad toime erinevaid süütegevusi ning enim pannakse toime vara- ja isikuvastaseid süütegevusi. Longitudiuurimused on olulised näitamaks sisserände pikaajalisemaid mõjusid ja nägemaks, kas riigis viibitud aeg mõjutab sisserändajate kuritegevust (vt käesolev töö, lk 23&32). Käesoleva magistr töö uuringu raames läbi viidud dokumendiseire käigus ilmnis, et välismaalaste kuritegevust puudutavad andmed pole avalikult kättesaadavad, mis omakorda tähendab, et avalikkus ei saa ka välismaalaste kuritegevuse kohta omada teadmispõhist pilti ning seega tugineb peamiselt teistele julgeolekustamise allikatele. Puudub avalik diferentseeritud ja struktuurne ülevaade välismaalaste süütegudest. Autor tuvastas avalike dokumentide seire käigus, et Justiitsministeeriumi Kriminaalpoliitika osakonna poolt avaldatud publikatsioonide, statistikaaruannete ja muude dokumentide seas puudub teave välismaalaste kuritegevuse

kohta Eestis. Käesoleva uurimusega kõige tihedamalt riimuvad Justiitsministeeriumi Kriminaalpoliitika osakonna poolt välja antud statistilised aruanded (kuritegevuse baromeetrid) (Kuritegevus Eestis 2014; 2015; 2016; 2017; 2018; 2019) annavad küll hea ülevaate kuritegevuse kohta Eestis üldiselt ning vanglastatistika (vt käesolev töö, lk 35-37), ent üheski nendes pole avatud välismaalaste poolt toime pandud süüteod. Siseministeeriumi rahvastikustatistika veebilehel puuduvad antud teemat puudutavad rahvastikunäitajad. Riigis rakendatavad kriminaalpoliitilised sammud peavad põhinema usaldusväärsel infol, mistõttu võib Kriminaalpoliitika osakonna poolt avaldatud publikatsioone pidada ühtedeks olulisemateks sisejulgeoleku valdkonnas.

Magistritöö eesmärgi täitmiseks ning hüpoteesi kontrollimiseks viidi läbi empiiriline uuring. Ülevaateuuringus esitati statistilised andmed Eestis elavate ja viibivate välismaalaste hulkade kohta kodakondsuste lõikes; kui palju on kasvanud tähtajalise elamisloa andmise arv ning registreeritud lühiajaliste töötajate hulk; andmed süütegude toimepanijate hulkade kohta kodakondsuste lõikes ning süütegude liikide lõikes. Analüüsi Eesti kodanike välismaalaste süütegude struktuure ning korrelatsioonianalüüsiga lükati ümber töös püstitatud hüpotees. **Sisserändajate hulga kasv Eestisse 2014-2019 aastatel ei ole seotud süütegeusid toimepannute hulgaga.** Käesolevast uuringust selgus, et vaadeldava perioodi jooksul on kuritegude toimepanijate arv pigem langenud kuigi Eestisse sisserändajate arv on märgatavalt tõusnud. See leid uuringu tulemusena kinnitab ka alapeatükis 1.1 käsitletud teooriaid mis kokkuvõtvalt näitavad, et sisserände ja kuritegevuse omavaheline seos on pigem nõrk ning tõenäosus, et sisserändaja on kurjategija, on väike (vt käesolev töö, lk 26).

Autori hinnangul on kuritegevust käsitlevate andmete näol tegu olulise teabena sisejulgeoleku valdkonnas. Kuritegevus ühiskonnas puudutab kõiki ühiskonnaliikmeid, seda läbi vahetu kogemise või üldise julgeolekupoliitika. Lähtuvalt töö tulemusel tehtud järeldustest, teeb autor omapoolsed **ettepanekud** Politsei- ja Piirivalveametile, Justiitsministeeriumile ning uurivatele akadeemikutele edasisteks võimalikeks andmete kogumiseks riiklikul tasandil ning uurimisteemadeks.

- Võimalikult detailsete ja eriliigiliste andmestike olemasolu võiks tähendada **Sisekaitseakadeemia ja PPA** vahelist olulise koostöö kasvu- Sisekaitseakadeemia poolt võidaks andmete olemasolul läbi viia detailsemaid ja informatiivsemaid uuringuid väärtegade ja kuritegude kohta. Näiteks annaks need teadmist politseile mis perioodil, kus ja kelle poolt süütegeusid toime pannakse. See aitaks prognoosida mingi populatsiooni võimalikku seadust rikkuvat käitumist ning seda ennetada või selleks valmistuda.

- **PPA:** andmestikes süüteo toimepanijate ja nende viibimisaluste omavahel sidumine annaks detailsema ja tõesema ülevaate sisserändajate süütegude kohta. Sellest lähtudes oleks võimalik saada parem ülevaade Eestisse sisserändajate profiilist ning kaardistada ja jälgida võimalikke tekkivaid mustreid ning vajadusel rakendada ja planeerida vajalikke järelevõetmeid ning ennetustegevusi.
- **Ettepanek PPAle ja Justiitsministeeriumile-** avaldada välismaalaste süüteguisid puudutavaid andmeid rohkem kui ainult vanglas karistust kandvate isikute statistikanäiteks Justiitsministeeriumi iga-aastases kuritegevuse ülevaates välja tuua diferentseeritult millise kodakondsusega isikud milliseid ja kui palju süüteguisid toime pani. Avalike tõeste faktide kättesaadavus annaks võimaluse ühiskonnale teabepõhise nägemuse kujundamiseks ning ühiskond ei peaks lähtuma vaid mingi muu julgeolekustaja (poliitikud, avaliku elu tegelased, organisatsioonid jne) arvamusest ja potentsiaalsetest väärtusamadest. Autori hinnangul vähendaks see valeinformatsiooni levimist ning muudaks ühiskonda potentsiaalselt sisserändajate suhtes tolerantsemaks. Lisaks sisserändajate päritolu kohta valeinfo levimise vähenemiseks võiks avaldada ka rahvastikunäitajates diferentseeritumalt kui suure osa moodustavad mingi riigi kodakondsusega isikud iga viibimisaluse lõikes.

Ettepanekud võimalikeks edasisteks uurimusteks:

- Millised on erinevused sisserändajate võimalikus kuritegelikus käitumises Eestis võrreldes teiste riikidega? Millised on välismaalaste kuritegevuse erinevused erinevates Eesti piirkondades?
- Millised on sisserändajate ja kuritegevuse vaheliste seoste kausaalsed põhjused? Longituudiuuring sisserände ja kuritegevuse seoste kohta võttes arvesse demograafilisi faktoreid, tööturgu ja vaesusmäära, illegaalset turgu, sisserändajate lõimumist ja riigi üldist heaolu ja struktuuri.
- Uute ja pikaageste sisserändajate võrdlus; kuritegevuse põhjused keskenduses sisserände spetsiifilistele faktoritele. Ehk sisserändajate esimese ja järgnevate generatsioonide võrdlus sihtriigis.
- Milline on keskmine süütegude toimepanija sisserändajate seas ja kodanike seas ning millest need võimalikud erinevused tulenevad?
- Muutused ilmnevad alates 2020 seoses COVID-19 piirangutega ja kriisiga?
- Täpsemate tulemuste jaoks taustandmetena arvestada ka konkreetsel uuritaval ajaperioodil välismaal elavate Eesti kodakondsusega inimeste arv kuna see võib potentsiaalselt mõjutada kuritegevuse koefitsienti sellel konkreetsel ajaperioodil. Andmetele lisada juurde toime pandud registreeritud süüteod, kus ei ole tuvastatud ühtegi kahtlustatavat.

KOKKUVÕTE

Käesolev magistritöö otsis vastust **uurimisprobleemile**, kas ja millised erinevused ilmnevad välisriikide kodanike (EMP ja KRK), määratlemata kodakondsusega isikute ja Eesti kodanike registreeritud süütegude osas aastatel 2014-2019? Uurimisprobleem sai ülevaateuuringu näol vastuse- toodi välja kodakondsusgruppide kaupa väärtegude ning kuritegude toimepanijate hulga, süütegude liigid ning võrreldi kodakondsusgruppide erinevusi.

Magistritöös seatud **eesmärgiks** oli välja selgitada Eesti kodanike, määratlemata kodakondsusega isikute, kolmandate riikide kodanike ja Euroopa Majanduspiirkonna kodanike süütegude toimepanijate hulga erinevused süütegude liigiti 2014-2019. aastatel Eestis ning võrrelda tulemusi 2014-2019 aastatel tähtajalise elamisloa saanud ja registreeritud lühiajaliselt töötavate välisriikide kodanike arvudega nägemaks, kas nende hulga kasvuga samal ajal on kasvanud ka registreeritud süütegusid toimepannute hulga kasv ning esitada järeldusi tulenevalt teooriatest ja uurimistulemustest ning teha ettepankuid võimalikeks edasisteks uurimisteedeks, andmete kogumiseks ja kasutamiseks. Eesmärk sai täidetud kolme uurimisülesande toel.

Autor püstitas magistritöös **hüpoteesi**: tähtajalise elamisloa saanute ja registreeritud lühiajaliselt töötavate isikute hulga kasv ja süütegusid toime pannud isikute hulk on seotud. Hulkade vaheline seos on negatiivne. Süütegude toimepanijate hulk pigem väheneb vaadeldava perioodi jooksul samal ajal kui registreeritud lühiajaliste töötajate ja tähtajalise elamisloaga isikute hulk kasvab, erandiks on 2019. aasta, mil süütegude toimepanijate koguhulk kasvas võrreldes eelmiste vaadeldavate aastatega ning kasvu põhjustas väärtegude toimepanijate arvu mõningane kasv põhiliselt Eesti kodanike, EMP kodanike ja määratlemata kodakondsusega inimeste näol, kuid kuritegude toimepanijate arv ei kasvanud.

Autor esitas töö tulemusena 5 järeldust ning 9 ettepanekut PPAle, Justiitsministeeriumile ning edasisteks uurimusteks. Magistritöö rakenduslik väärtus seisneb esitatud statistilistes andmetes ning tehtud järeldustes ja ettepanekutes. Tööd saab rakendada kui sisendit edasiste uuringute läbi viimiseks, andmete kogumiseks ning kasutamiseks.

SUMMARY

Title of the Master's thesis: „A Comparison of Committed Offences by Estonian Citizens and Forigners During 2014-2019 in Estonia in the Context of Increasing Immigration“. The aim of the Master's thesis was to identify the differences among Estonian citizens, people with no citizenship, citizens from third countries and citizens of European Economic Area who have committed offences in Estonia during the years of 2014-2019 and to compare the amount of offenders with the amount of people who attained temporary residence permit and the amount of people who were registered as short term workers to conclude, if while the amount of these people rose, the total amount of offenders also rose and to draw conclusions and make suggestions based on the outcome of the reasearch. This topic is relevant due to the fact, that during these years immigration into Estonia has increased and it has been argued that increased immigration can have an impact on crime rates. To the author's knowledge this topic has not yet been researched from this specific perspective in Estonia.

The first, theoretical, part of the Master's thesis analyses the immigration-crime nexus theories, immigrant crime in European countries and immigration as a national security issue. In order to fulfill the aim of the Master's thesis and to confirm or disprove the hypothesis, a quantitative study was implemented. Existing data method and statistical method was used as study method while the study's strategy was survey. For analyzing data, one-dimensional as well as multidimensional analysis including correlation analysis and prevalence were used. Non-random purposive/nonprobability purposive sampling was used to conduct the study. Since there was no public data available regarding forigner offenders in Estonia, the necessary data for the study was acquired from Estonian Police and Border Guard Board.

As a result of the conducted study the hypothesis- the increase of people with temporary residence permit and registered short term workers and the amount of offenders are interconnected- was disproved. The correlation is negative. The amount of offenders decreases during these years meanwhile the amount of immigrants increases. The year 2019 is an exception: the amount of offenders increased somewhat compared to previous years, but the increase was caused mostly by Estonian citizens, people with no citizenship and the citizens of European Economic Area.

As a result of the research carried out within the framework of this Master's thesis, 9 proposals were made regarding data collection and publication on a national level and in addition there were given suggestions for further research and study on this topic.

KASUTATUD ALLIKAD

Adamson, G., 2020. Migrants and Crime in Sweden in the Twenty-First Century. *Society*, 57(1), pp. 9-21.

Aimre, I., 2007. Julgeoleku ja turvalisuse sotsioloogiline analüüs. rmt.: T. Pohl, toim. *Sisekaitseakadeemia toimetised. Sisejulgeolek*. Tallinn: Sisekaitseakadeemia, pp. 39-58.

Ainsaar, M. & Beilmann, M., 2016. *Eesti elanikkonna hoiakud kolmandatest riikidest sisserändajate suhtes Euroopa Sotsiaaluuringu andmetes*, Tartu: Tartu Ülikool.

Albert, M. & Buzan, B., 2011. Securitization, sectors and functional differentiation. *Security Dialogue*, 42(4-5), pp. 413-425.

Alonso-Borrego, C., Garoupa, N. & Vázquez, P., 2012. Does Immigration Cause Crime? Evidence from Spain.. *American Law & Economics Review*, 14(1), pp. 165-191.

Anissimov, M., 2017. *Korrelatsioon*. [Võrgumaterjal]
Available at: <https://vara.e-koolikott.ee/taxonomy/term/2355>
[Kasutatud 1 aprill 2021].

Anniste, K., 2018. *Rändetrendid maailmas, Euroopas ja Eestis*, s.l.: Arenguseire Keskus.

Asari, E.-M., Maasing, H. & Luik, E., 2015. *Rakendusuuring: Rahvusvahelise kaitse saajate ümberasustamise ja -paigutamise programmides osalemise võimalikud riskid Eesti sisejulgeolekule*, Tallinn: Siseministerium.

Babbie, E., 2010. *The Practice of Social Research*. 12 toim. Belmont: Wadsworth Publishing.

Baker-Beall, C., 2013. The evolution of the European Union's 'fight against terrorism' discourse: Constructing the terrorist 'other'. *Sage Journals*, 49(2), p. 190.

Bell, B., Fasani, F. & Machin, S., 2013. Crime and Immigration: Evidence from Large Immigrant Waves. *Review of Economics and Statistics*, 95(4), pp. 1278-1290.

Bell, B. & Machin, S., 2013. Crime and Immigration: What Do We Know?. rmt.: *Lessons from the Economics of Crime : What Reduces Offending?*. s.l.:MIT Press, pp. 149-171.

Berend, I. T., 2016. Suicidal enlargement of the European Union?. rmt.: *The Contemporary Crisis of the European Union*. 1 toim. London: Routledge, pp. 64-88.

- Bernat, F., 2019. Immigration and Crime. *Criminology and Criminal Justice*, august, pp. 1-34.
- Bigo, D., 2009. Immigration controls and free movement in Europe. *International Review of the Red Cross*, 91(875), pp. 579-591.
- Bircan, T. & Hooghe, M., 2011. Immigration, diversity and crime: an analysis of Belgian national crime statistics, 2001–6. *European Journal of Criminology*, 18 Mai, 3(8), pp. 198-212.
- Borjas, G., Grogger, J. & Hanson, G., 2010. Immigration and the Economic Status of Black Men. *Economica*, Köide 77, pp. 255-282.
- Butcher, K. F. & Morrison Piehl, A., 2005. *Crime and Immigration: Further Evidence on the Connection*, Chicago; Cambridge: Federal Reserve Bank of Chicago; John F. Kennedy School of Government, Harvard University and NBER.
- Butcher, K. F. & Piehl, M. A., 1998. Cross-City Evidence on the Relationship between Immigration and Crime. *Jouranal of Policy Analysis and Management*, 17(3), pp. 457-493.
- Ceyhan, A. & Tsoukala, A., 2002. The Securitization of Migration in Western Societies: Ambivalent Discourses and Policies. *Alternatives: Global, Local, Political*, 1 veebruar, pp. 21-39.
- Chapin, W. D., 1997. Ausländer raus? The Empirical Relationship between Immigration and Crime in Germany. *Social Science Quarterly*, 78(2), pp. 543-558 .
- Dai, T., Liu, X. & Xie, B., 2013. The impact of immigrants on host country crime.. *Economics Letters*, 119(2), pp. 157-161.
- Dehos, T. F., 2017. *The Refugee Wave to Germany and Its Impact on Crime*, Essen: Ruhr-Universität Bochum (RUB); RWI – Leibniz-Institut für Wirtschaftsforschung; Technische Universität Dortmund, Department of Economic and Social Sciences; Universität Duisburg-Essen, Department of Economics .
- Diskaya, A., 2013. *Towards a Critical Securitization Theory: The Copenhagen and Aberystwyth Schools of Security Studies*, s.l.: E-International Relations.
- Eamets, R. & Philips, K., 2004. *Tööjõu vaba liikumine Euroopa Liidus ja selle mõju Eesti tööturule*, Tartu: Tartu Ülikooli kirjastus.

European Commission, 2011. *Migrants in Europe - A statistical portrait of the first and second generation*, Luxemburg: Eurostat.

European Commission, 2018. *Integration in the EU. Special Eurobarometer 469*, s.l.: European Commission.

Eurostat, 2021. *Population on 1 January by age group, sex and citizenship*. [Võrgumaterjal] Available at: <https://appsso.eurostat.ec.europa.eu/nui/submitViewTableAction.do> [Kasutatud 1 aprill 2021].

Huysmans, J., 2000. The European Union and the Securitization of Migration. *Journal of Common Market Studies*, 38(5), pp. 751-777.

Jakobson, M.-L., 2018. *Rände- ja kodakondsuspoliitika aastaraport 2018*, Tallinn: Tallinna Ülikool.

Justiitsministeerium, 2015. *Kuritegevus Eestis 2014*, Tallinn: Justiitsministeerium.

Justiitsministeerium, 2016. *Kuritegevus Eestis 2015*, Tallinn: Justiitsministeerium.

Justiitsministeerium, 2017. *Kuritegevus Eestis 2016*, s.l.: Justiitsministeerium.

Justiitsministeerium, 2017. *Kuritegevus Eestis 2017*, Tallinn: Justiitministeerium.

Justiitsministeerium, 2019. *Kuritegevus Eestis 2018*, Tallinn: Justiitsministeerium.

Justiitsministeerium, 2020. *Vangistus*. [Võrgumaterjal] Available at: <https://www.kriminaalpoliitika.ee/kuritegevuse-statistika/vangistus.html> [Kasutatud 3 mai 2021].

Justiitsministeerium, 2021. *Kuritegevuse ülevaade. Vangistus*. [Võrgumaterjal] Available at: <https://www.kriminaalpoliitika.ee/kuritegevus2020/> [Kasutatud 3 mai 2021].

Kaldur, K., 2021. Uussisserändajate kohanemine. rmt.: *Eesti ühiskonna lõimumismonitooring 2020*. s.l.:Kultuuriministeerium, pp. 92-101.

Kaldur, K. et al., 2019. *Uussisserändajate kohanemine Eestis*, Tartu: Balti Uuringute Instituut.

Karistusseadustik (2001) Riigi Teataja.

Kicinger, A., 2004. *International migration as a non-traditional security threat and the EU responses to this phenomenon*, Warsaw: Central European Forum For Migration Research.

- Krüger, U., 2016. *Karistusõiguse üldosa kutseõppele I osa*. Tallinn: Sisekaitseakadeemia.
- Kuldjärv, M. & Vertmann, T.-S., 2008. Tööjõurände senine areng ja õppetunnid. *Kroon ja majandus*, Köide 2, pp. 6-15.
- Lagerspetz, M., 2017. Materjali kogumise meetodeid. rmt.: *Ühiskonna uurimise meetodid. Sissejuhatus ja väljajuhatus*. Tallinn: TLÜ Kirjastus, pp. 122-213.
- Lagerspetz, M., 2017. Tulemuste kvantitatiivne esitamine ja analüüs. rmt.: *Ühiskonna uurimise meetodid. Sissejuhatus ja väljajuhatus*. Tallinn: TLÜ Kirjastus, pp. 214-271.
- Lauristin, M. et al., 2011. *Integratsiooni monitooring 2011*, Tartu: Kultuuriministeerium.
- Lee T., M. & Martinez Jr., R., 2002. Social Disorganization Revisited: Mapping the Recent Immigration and Black Homicide Relationship in Northern Miami. *Sociological Focus*, 35(4), pp. 363-380.
- Léonard, S., 2010. EU border security and migration into the European Union: FRONTEX and securitisation through practices. *European Security*, 19(2), pp. 231-254.
- Lowell, L. B., 2005. *Policies and Regulations for Managing Skilled International Migration for Work*, New York: s.n.
- Ludwig, A. & Derek, J., 2017. Intra-Eu Migration and Crime: A Jigsaw to be Reckoned with. *Journal of Economical and Social Geography*, 108(6), pp. 854-868.
- Maasing, H., 2011. *Praktilised meetmed ebasedusliku rände vähendamiseks Eestis*, Tallinn: Sisekaitseakadeemia.
- McGovern, P., 2007. Immigration, Labour Markets and Employment Relations: Problems and Prospects. *British Journal of Industrial Relations*, 45(2), pp. 217-235.
- Mereste, U., 2003. *Majandusleksikon. I, A-M*. Mallene, Ülo toim. Tallinn: Tallinna Raamatutükikoda.
- Merheim-Eyre, I., 2016. Protecting Citizens, Securitising Outsiders? Consular Affairs and the Externalisation of EU's Internal Security. rmt.: R. Bossong & H. Carrapico, toim-d *EU Borders and Shifting Internal Security. Technology, Externalization and Accountability*. s.l.:Springer, pp. 101-119.
- Moehling, C. & Morrison Piehl, A., 2009. Immigration, Crime, and Incarceration in Early Twentieth-Century America. *Demography*, 46(4), p. 739-763.

Nunziata, L., 2015. Immigration and Crime: New Empirical Evidence from European Victimization Data. *Journal of Population Economics*, juuni, 28(3), pp. 697-736.

Ousey, G. C. & Kubrin, C. E., 2018. Immigration and Crime: Assessing a Contentious Issue. *Annual Review of Criminology*, Köide 1, pp. 63-84.

Ousey, G. C. & Kurbin, C. E., 2009. Exploring the Connection between Immigration and Violent Crime Rates in U.S. Cities, 1980–2000. *Social Problems*, 56(3), pp. 447-473.

Polinsky, M. & Shavell, S., 2000. The Economic Theory of Public Enforcement of Law. *Journal of Economic Literature*, 38(1), pp. 45-76.

Politsei- ja Piirivalveamet, 2021. *Elamisõigused*. [Võrgumaterjal]
Available at: <https://www2.politsei.ee/et/teenused/elamisoigused/>
[Kasutatud 10 mai 2021].

PolStat, 2020. *Percentage of Crimes Committed by Foreign Nationals- Whole Country*, s.l.: Poliisi.

Puur, A., 2018. *Ränne ja rahvastikumuuutused Eestis ja Euroopas*, s.l.: Eesti Koostöökogu.

Reid, L. W., Adelman, R. M., Weiss, H. E. & Jaret, C., 2005. The immigration-crime relationship: Evidence across US metropolitan areas. *Social Science Research*, detsember, pp. 757-780.

Sampson, R. J., 2017. Immigration and the new social transformation of the American city. rmt.: D. Vitiello & T. J. Sugrue, toim-d *Immigration and Metropolitan Revitalization in the United States*. Philadelphia: University of Pennsylvania Press, pp. 11-24.

Sheptycki, J., Ben Jaffel, H. & Bigo, D., 2011. *Rahvusvaheline organiseeritud kuritegevus Euroopa Liidus*, Brüssel: Euroopa Parlament.

Siseministeerium, Euroopa Rändevõrgustiku Eesti Kontaktpunkt, 2019. *Rändestatistika ülevaade 2014-2018*, s.l.: Siseministeerium.

Siseministeerium, 2014. *Tasakaalustatud kodakondsus- ja rändepoliitika aastateks 2015-2019*, s.l.: Siseministeerium.

Siseministeerium, 2015. *Siseturvalisuse arengukava 2015-2020*. [Võrgumaterjal]
Available at: https://www.valitsus.ee/sites/default/files/content-editors/arengukavad/taiendatud_siseturvalisuse_arengukava_2015-2020.pdf
[Kasutatud 7 veebruar 2020].

Siseministeerium, 2019. *Kodakondsus ja ränne*. [Võrgumaterjal]
Available at: <https://www.siseministeerium.ee/et/siseturvalisuse-valdkond/kodakondsus-ja-ranne>

[Kasutatud 6 veebruar 2020].

Siseministeerium, 2021. *Siseturvalisuse arengukava 2020-2030*, Tallinn: Siseministeerium.

Skardhamar, T., Aaltonen, M. & Lehti, M., 2014. Immigrant crime in Norway and Finland. *Journal of Scandinavian Studies in Criminology and Crime Prevention*, Juuli, 15(2), pp. 107-127.

Spenkuch, J. L., 2013. *Understanding the Impact of Immigration on Crime*, s.l.: Munich Personal RePEc Archive.

Statistikaamet, 2019. *Statistika andmebaas*. [Võrgumaterjal]
Available at: https://andmed.stat.ee/et/stat/rahvastik_rahvastikunaitajad-ja-koosseis_rahvaarv-ja-rahvastiku-koosseis/RV0212/table/tableViewLayout1

[Kasutatud 1 aprill 2021].

Statistikaamet, 2020. *Pressiteated*. [Võrgumaterjal]
Available at: <https://www.stat.ee/pressiteade-2020-007>

[Kasutatud 12 märts 2020].

Stowell, J. & Martinez, R., 2009. Incorporating ethnic-specific measures of immigration in the study of lethal violence. *Homicide Studies*, 13(3), pp. 315-324.

Szalai, A. & Göbl, G., 2015. *Securitizing Migration in Contemporary Hungary*, Budapest: Center of EU Enlargement Studies.

Tammaru, T. et al., 2021. *Rändesõltuvus ja lõimumise väljakutsed Eesti riigile, tööandjatele ja haridusele*, s.l.: Eesti Teadusagentuur.

Tonry, M., 1997. Ethnicity, Crime, and Immigration. *Crime & Justice*, Kõide 21, pp. 1-29.

Tooding, L.-M., 2015. Andmed ja andmeanalüüsi käik. rmt.: *Andmete analüüs ja tõlgendamine sotsiaalteadustes*. Tartu: Tartu Ülikooli Kirjastus, pp. 11-37.

Tööjõuvajaduse seire- ja prognoosisüsteem OSKA, 2017. *Eesti tööturg täna ja homme. Ülevaade Eesti tööturu olukorrast, tööjõuvajadusest ning sellest tulenevast koolitusvajadusest*, Tallinn: Kutsekoda.

Traat, U. & Markina, A., 2003. Kuritegevuse hindamise näitajad. rmt.: *Üldskriminoloogia*. Tallinn: Sisekaitseakadeemia

Tüllinen, K., 2016. *Riigist väljasaatmise kui lisakaristuse kohaldamise ülevaade 2014-2015*, Tallinn: Justiitsministeerium.

Välismaalasele rahvusvahelise kaitse andmise seadus (2005) Riigi Teataja.

Välismaalaste seadus (2009) Riigi Teataja.

Välismaalaste seadus, 2010. *Välismaalaste seadus*. [Võrgumaterjal]
Available at: <https://www.riigiteataja.ee/akt/VMS>
[Kasutatud 10 aprill 2020].

van Dijk, T. A., 2018. Discourse and Migration. rmt.: R. Zapata-Barrero & E. Yalaz, toimind *Qualitative Research in European Migration Studies*. s.l.:Springer Open; IMISCOE, pp. 227-247.

Voog, A., 2016. *Arvamusuuring Eesti elanike hoiakutest pagulastesse*, Tallinn: Kantar Emor.

Williams, M. C., 2003. Words, Images, Enemies: Securitization and International Politics. *International Studies Quarterly*, 47(4), p. 511–531.

Wortley, S., 2009. Introduction. The Immigration-Crime Connection: Competing Theoretical Perspectives. *Journal of International Migration and Integration; Dordrecht*, 4(10), pp. 349-358.

TABELITE JA JOONISTE LOETELU

Tabel 1. Eesti kodanike, määratlemata kodakondsusega isikute ja viibimisalustega välisriikide kodanike arvud Eestis 2014-2019 aastatel (PPA, 2020, 2021 & Statistikaamet 2020; autori koostatud).....	52
Tabel 2. Viis suurimat kodakondsusgruppi KRK seas ja EMP kodanike seas aastatel 2014-2019 Eestis pikaajalise elamisloa ja elamisõiguse järgi (PPA, 2021; autori koostatud).....	53
Tabel 3. Kodakondsusgrupi osakaal kõikidest väärteo toimepannud isikutest aastatel 2014-2019. (PPA, 2020; autori koostatud ja arvutatud).....	56
Tabel 4. Kodakondsusgrupi osakaal kõikidest kuriteo toimepannud isikutest aastatel 2014-2019. (PPA, 2020; autori koostatud ja arvutatud).....	56
Tabel 5. Viis enim väärtegusid ja kuritegusid toime pannud kodakondsused aastatel 2014-2019 (PPA, 2020; autori koostatud).....	56
Tabel 6. Kuus enim süütegusid toime pannud välismaalaste kodakondsusgruppi ning kuus suurimat Eestis elavat/viibivat välismaalaste kodakondsusgruppi alustades suurimast (PPA, 2020; autori koostatud).....	57
Tabel 7. Korrelatsioonimaatriks, võrdlus kuritegusid toime pannud isikute hulgaga (PPA, 2020; autori koostatud).....	64
Tabel 8. Korrelatsioonimaatriks, võrdlus väärtegusid toime pannud isikute hulgaga (PPA, 2020; autori koostatud).....	64
Tabel 9. Kuritegusid toime pannud isikuid 1000 inimese kohta grupis. (PPA, 2020; autori koostatud ja arvutatud).....	67
Joonis 1. Eesti kodanikest ja välismaalastest väärtegude toimepanijate hulk. (PPA, 2020; autori koostatud).....	54
Joonis 2. Eesti kodanikest ja välismaalastest kuritegude toimepanijate hulk. (PPA, 2020; autori koostatud).....	55

Joonis 3. Eesti kodanike ja välismaalaste süütegude toimepanijate hulga muutused aastatel 2014-2019. (PPA analüüsibüroo, 2020; autori koostatud).....	58
Joonis 4. Kuritegude struktuur, määratlemata kodakondsusega isikud (PPA, 2020; autori koostatud).....	59
Joonis 5. Kuritegude struktuur, kolmandate riikide kodanikud. (PPA, 2020; autori koostatud).....	60
Joonis 6. Kuritegude struktuur, Euroopa Majanduspiirkonna kodanikud. (PPA, 2020; autori koostatud).....	61
Joonis 7. Kuritegude struktuur, Eesti kodanikud. (PPA, 2020; autori koostatud).....	63
Joonis 8. Tähtajaliste elamislubade, lühiajaliselt registreeritud töötajate ja süütegude toimepannute hulkade muutused (PPA, 2020; Statistikaamet, 2020; autori koostatud ja arvutatud).....	66

LISAD

LISA 1 Eesti rahvastik

Grupp	2014	2015	2016	2017	2018	2019
Rahvastik kokku ¹	1 297 343	1 305 272	1 305 606	1 309 821	1 322 803	1 338 312
Eesti kodanikud ²			1 118 069	1 119 146	1 121 670	1 125 290
Määratlemata kodakondsusega ³	87 833	85 312	82 561	79 438	77 268	76 148
Tähtajalise elamisloa saanud isikud (va määratlemata kodakondsusega) (KRK) ⁴	3589	4409	5602	6354	7311	8379
Eesti kodanikud ⁵	1 118 440	1 116 275				
Registreeritud lühiajalised töötajad (va määratlemata kodakondsusega) ⁶	957	1080	1773	7473	19 716	32 147
Pikaajalise elamisloaga isikud (KRK) ⁷	81 234	92 520	91 498	90 706	89 524	88 382
Alalise elamisõigusega EMP ⁷ kodanikud	5243	5628	6051	6643	7245	7885
Alalise elamisõigusega KRK ⁷	47	48	52	61	69	81

Allikad:

1. Kõik tabelis välja toodud grupid kokku.
2. Statistikaamet (pub.stat.ee)
3. Statistikaamet (pub.stat.ee). Määratlemata kodakondsusega isikud Eestis - isikud kellel pole Eesti kodakondsust ja kes ei ole pärast NSV Liidu lakkamist kasutanud võimalust, et saada endale NSV Liidu järglasriigi Venemaa Föderatsiooni kodakondsust, kuigi neil on olnud selleks võimalus.
4. Lisa 2: Tähtajalise elamisloa saanud isikud (kodakondsuse alusel); (PPA, 2020).
5. Tuletatud (autori poolt). Valmisandmetikest ei olnud võimalik leida Eesti kodanike arvu aastatel 2014 ja 2015), mistõttu on vastav arv tuletatud perioodi 2016-2019 varal. Aluseks on võetud perioodi 2016 kuni 2019 kodanike osakaalu ehk protsendi geomeetriline keskmine (ehk n astme juur n arvu korrutisest) kogu rahvastikust. Kodanike arvu muutus perioodil 2016-2019 jääb 0,0242% kuni 0,1260% vahele.
6. Lisa 3: Registreeritud lühiajaliselt töötavad isikud; (PPA, 2020)
7. Lisa 21 ja 22: kehtivad alalised elamisõigused ja pikaajalise elaniku elamisload; (PPA, 2021)

$$EK = RK \div 100 * KO$$

$$KO = GEOMEAN(84,96\%, 85,07\%, 85,03\%, 84,94\%) = 85\%.$$

KO - Kodanike osakaal.

RK - Rahvastik kokku.

EK - Eesti kodanikud.

Allikas: Politsei- ja Piirivalveameti Analüüsibüroo, 2020; 2021; autori koostatud ja arvutatud.

LISA 2 Tähtajalise elamisloa saanud isikud kodakondsuse lõikes

Kodakondsus	2014	2015	2016	2017	2018	2019
Afganistan	4	6	16	11	12	7
Albaania	13	7	16	8	7	15
Ameerika Ühendriigid	183	197	221	208	199	180
Argentina	9	7	8	8	11	8
Armeenia	32	27	31	40	33	35
Aserbaidžaan	31	31	53	68	116	137
Austraalia	13	12	21	25	35	21
Bangladesh	21	50	95	131	133	193
Brasiilia	22	34	50	61	92	165
Colombia	18	13	18	16	29	23
Egiptus	22	26	41	34	70	71
Filipiinid	15	10	20	25	20	54
Ghana	3	7	15	24	30	37
Gruusia	120	109	128	157	119	139
Hiina	83	83	117	137	107	97
Iisrael	41	24	33	27	21	15
India	129	130	187	249	281	430
Indoneesia	5	8	6	11	19	19
Iraan	28	36	42	64	107	196
Jaapan	23	29	40	54	48	59
Jordaania	6	5	5	17	6	16
Kamerun	8	18	26	43	36	68
Kanada	23	21	22	38	31	19
Kasahstan	17	27	40	41	39	75
Korea Vabariik	37	40	47	43	33	17
Kõrgõzstan	2	5	6	7	12	20
Lõuna-Aafrika Vabariik	5	3	8	6	15	24
Määratlemata	471	518	1100	1151	808	705
Mehhiko	25	15	37	41	45	43
Moldova	21	23	26	24	51	39
Muu	69	106	155	177	189	236
Nepal	22	20	32	73	103	50

Nigeeria	78	144	200	199	314	325
Pakistan	20	42	56	65	126	193
Serbia	6	10	10	18	18	15
Sri Lanka	5	9	5	14	27	53
Tai	16	11	29	31	24	29
Türgi	85	95	118	210	206	231
Ukraina	1087	1610	1720	2129	2564	2734
Usbekistan	19	11	9	18	14	18
Valgevene	93	105	185	238	292	363
Venemaa	1119	1237	1696	1552	1660	1887
Vietnam	11	6	12	12	17	19
KOKKU	4060	4927	6702	7505	8119	9080

Allikas: Politsei- ja Piirivalveameti Analüüsibüroo, 28.02.2020; autori koostatud.

LISA 3 Registreeritud lühiajalised töötajad kodakondsuse lõikes

Kodakondsus	2014	2015	2016	2017	2018	2019
Ameerika Ühendriigid	19	42	47	63	82	106
Armeenia	2	1	3	14	24	30
Aserbaidžaan	3	2	3	53	119	126
Austraalia	5	1	3	13	12	16
Bangladesh	2			4	28	58
Brasiilia	172	12	32	26	73	127
Egiptus	1		1	11	18	41
Filipiinid	9	3	3	11	15	33
Gruusia	8	7	8	29	177	418
Hiina	9	9	32	32	50	94
Iisrael	4	6	5	10	14	11
India	19	24	47	116	190	330
Iraan		3	2	7	18	56
Kasahstan	3	1	4	11	43	154
Kõrgõzstan	2		1	7	16	127
Kuuba	5	37	29	113	5	4
Lõuna-Aafrika Vabariik	2	14	13	6	13	78
Määratlemata	6	6	9	36	67	87
Mehhiko	1	2	8	6	19	32
Moldova	35	37	53	327	855	1145
Mongoolia					23	51
Muu	14	32	36	100	196	314
Nepal	3	3	10	19	39	79
Pakistan		3	2	12	29	56
Serbia		2	3	6	10	39
Tadžikistan			3	4	38	143
Tai	3	5	18	13	24	47
Türgi	5	5	8	37	54	115
Türkmenistan			1	2	7	70
Ukraina	459	678	1226	5589	15479	24322
Usbekistan	3	1	2	2	87	632
Valgevene	18	22	33	471	1109	1829

Venemaa	151	128	137	359	850	1464
KOKKU	963	1086	1782	7509	19783	32234

Allikas: Politsei- ja Piirivalveameti Analüüsibüroo, 28.02.2020; autori koostatud.

Lühiajaline töötamine - välismaalased, kes viibivad Eestis ajutiselt (näiteks viisa või viisavabaduse alusel) võivad Eestis töötada, kui töötamise õigus tuleb vahetult seadusest, välislepingust või lühiajaline töötamine on tööandja poolt Politsei- ja Piirivalveametis eelnevalt registreeritud. Lühiajalise töötamise saab üldjuhul registreerida kuni 365 päevaks 455-päevase perioodi jooksul.

LISA 4 Eestis elavad/viibivad välismaalased- grupid

Grupp	2014	2015	2016	2017	2018	2019
Registreeritud lühiajalised töötajad (va määratlemata kodakondsusega)	957	1080	1773	7473	19 718	32 147
Tähtajalise elamisloa saanud (va määratlemata kodakondsusega)	3589	4409	5602	6354	7311	8379
Määratlemata kodakondsusega	87 833	85 312	82 561	79 438	77 268	76 148
Pikaajalise elamisloaga (KRK)	81 234	92 520	91 498	90 706	89 524	88 382
Alalise elamisõigusega EMP kodanikud	5243	5628	6051	6643	7245	7885
Alalise elamisõigusega KRK	47	48	52	61	69	81
KOKKU	178 903	188 997	187 537	190 675	201 135	213 022

Allikas: Politsei- ja Piirivalveameti Analüüsibüroo, 2020; 2021; autori koostatud ja arvutatud.

LISA 5 Euroopa Majanduspiirkonna riigid

Riik	EU
Austria	EU
Belgia	EU
Bulgaaria	EU
Eesti	EU
Hispaania	EU
Holland	EU
Horvaatia	EU
Iirimaa	EU
Island	
Itaalia	EU
Kreeka	EU
Küpros	EU
Leedu	EU
Liechtenstein	
Luksemburg	EU
Läti	EU
Malta	EU
Norra	
Poola	EU
Portugal	EU
Prantsusmaa	EU
Rootsi	EU
Rumeenia	EU
Saksamaa	EU
Slovakkia	EU
Sloveenia	EU
Soome	EU
Suurbritannia	
Šveits	
Taani	EU
Tšehhi	EU
Ungari	EU
Vatikan	

- EU - Euroopa Liidu liige

Ülaltoodud tabelis mitte loetletud riikide kodanikke käsitlekse käesolevas uurimuses kolmandate riikide kodanikena.

Allikas: Euroopa Parlamendi kodulehekül europarl.europa.eu, 2020; autori koostatud

LISA 6 Väär- ja kuritegusid toimepannud isikute hulk kodakondsusgruppide järgi

	2014	2015	2016	2017	2018	2019
EESTI KODANIKUD	Hulk					
Väärteod ³	101 332	100 463	96 991	80 017	73 795	92 282
Kuriteod ³	16 644	17 628	16 443	14 755	14 961	15 377
Kokku	117 976	118 091	113 434	94 772	88 756	107 659
Kuritegude toimepanijate osakaal	14,1%	14,9%	14,5%	15,6%	16,9%	14,3%
Väärtegude toimepanijate osakaal	85,9%	85,1%	85,5%	84,4%	83,1%	85,7%
VÄLISMAALASED	Hulk					
Väärteod ⁴	26 743	26 192	23 750	21 045	18 938	21 587
Kuriteod ⁴	6174	5876	5680	4960	4591	4366
Kokku	32 917	32 068	29 430	26 005	23 529	25 953
Kuritegude toimepanijate osakaal	18,8%	18,3%	19,3%	19,1%	19,5%	16,8%
Väärtegude toimepanijate osakaal	81,2%	81,7%	80,7%	80,9%	80,5%	83,2%
Kodakondsuse järgi	Hulk					
Väärteod						
EMP kodanikud ⁵	4514	4820	4320	3356	3504	4100
Kolmandate riikide k.	10378	9869	9268	9271	8388	10052
Määratlemata kodakondsusega	11851	11503	10162	8418	7046	7435
Kuriteod	Hulk					
EMP kodanikud ⁵	491	528	438	330	372	442
Kolmandate riikide k.	1535	1604	1505	1482	1396	1338
Määratlemata kodakondsusega	4148	3744	3737	3148	2823	2586
Andmed ja lisainfo:						
1. Algandmed: Lisa 1.						
2. Algandmed Lisa 4.						
3. Allikas: Politsei- ja Piirivalveameti Analüüsibüroo, 28.02.2020. Registreeritud kuriteod, Eesti kodanikud.						
4. Allikas: Politsei- ja Piirivalveameti Analüüsibüroo, 30.04.2020. Registreeritud kuriteod, välismaalased.						
5. EMP - Euroopa Majanduspiirkonna riigid. Lisa 5.						
Osakaal on arvatud samas tulbas esitatud andmete varal.						
(autori koostatud)						

LISA 7 Välismaalastest kuritegude toime pannud isikute hulk kodakondsuse järgi

Kodakondsus	2014	2015	2016	2017	2018	2019
Afganistan	0	1	0	0	3	2
Albaania	0	0	0	0	1	1
Alžeeria	5	0	0	0	0	0
Ameerika Ühendriigid	3	3	3	0	1	1
Armeenia	2	7	6	22	0	3
Aserbaidžaan	11	12	5	8	19	6
Austraalia	0	0	0	0	1	0
Bangladesh	0	0	1	4	0	0
Belgia ¹	0	0	0	0	1	0
Benin	0	1	2	0	0	0
Brasiilia	0	1	1	0	1	1
Bulgaaria ¹	7	3	3	0	1	5
Colombia	0	0	0	0	1	0
Cooki saared	1	0	0	0	0	0
Egiptus	9	2	2	4	5	11
Elevandiluurannik	4	2	1	21	1	0
Eritrea	2	0	0	0	0	0
Filipiinid	0	0	0	0	1	0
Gambia	0	2	0	3	0	2
Ghana	0	0	4	0	0	0
Gruusia	6	3	7	8	18	15
Guinea	1	0	0	0	0	0
Hiina	1	1	0	3	0	3
Hispaania ¹	0	1	1	1	1	0
Holland ¹	2	2	2	2	18	5
Horvaatia ¹	0	0	0	1	0	0
Iirimaa ¹	1	1	0	0	2	0
Iisrael	5	1	6	2	2	6
India	16	1	0	8	3	0
Indoneesia	0	0	1	0	0	0
Iraak	0	8	2	0	1	2

Iraan	1	3	0	2	5	9
Itaalia ¹	1	5	1	3	2	2
Jaapan	0	0	9	0	0	0
Kamerun	0	5	5	11	0	0
Kanada	0	1	0	0	0	1
Kasahstan	1	1	3	15	9	5
Kongo Demokraatlik Vabariik	0	3	1	5	15	0
Kosovo	0	0	1	0	0	0
Kreeka ¹	0	1	0	0	0	0
Kuuba	0	0	0	0	0	2
Kõrgõzstan	4	2	0	2	3	7
Leedu ¹	114	275	176	77	57	54
Läti ¹	278	153	168	155	199	254
Mali	6	0	0	0	0	0
Maroko	0	0	1	2	5	0
Mehhiko	0	0	1	2	0	0
Moldova	3	1	9	6	15	32
Mongoolia	0	0	0	0	0	1
Määratlemata kodakondsus ²	4148	3744	3737	3148	2823	2586
Namiibia	0	0	0	0	0	1
Nepal	0	5	0	0	0	0
Nigeeria	2	1	4	16	2	0
Norra	9	4	2	3	8	2
Pakistan	0	0	0	4	0	1
Panama	0	0	0	0	1	0
Peruu	1	2	18	0	1	0
Poola ¹	12	10	8	11	4	9
Portugal ¹	1	0	0	1	0	0
Prantsusmaa ¹	3	3	0	1	3	4
Rootsi ¹	8	13	8	12	13	15
Rumeenia ¹	5	3	5	6	3	10
Saksamaa ¹	8	1	3	3	3	3
Sierra Leone	0	0	0	2	0	0
Sloveenia ¹	0	0	0	1	0	0
Soome ¹	31	36	38	39	44	53
Sri Lanka	2	0	0	0	0	1

Sudaan	21	0	8	0	4	0
Suurbritannia ¹	6	14	21	12	13	24
Süüria	3	3	8	2	7	1
Šveits	0	0	1	1	0	0
Taani ¹	0	2	1	0	0	0
Tadžikistan	0	1	0	1	0	0
Togo	0	1	1	0	0	0
Tšehhi ¹	0	0	0	0	0	1
Tuneesia	3	0	0	0	0	1
Türgi	0	0	15	2	6	1
Türkmenistan	0	1	0	0	0	0
Uganda	0	0	0	1	0	0
Ukraina	74	70	53	80	122	165
Ungari ¹	5	1	0	1	0	1
Usbekistan	1	0	5	2	8	11
Uus-Meremaa	0	0	0	0	0	1
Valgevene	19	24	29	17	25	33
Venemaa	1328	1434	1293	1227	1110	1012
Ühendriikide hajasaared	0	1	0	0	0	0
Kokku	6174	5876	5680	4960	4591	4366

Allikas: Politsei- ja Piirivalveameti Analüüsibüroo, 30.04.2020; autori koostatud.

1. Euroopa Liidu liikmesriik
2. Määratlemata kodakondsusega isikud Eestis - isikud kellel pole Eesti kodakondsust ja kes ei ole pärast NSV Liidu lakkamist kasutanud võimalust, et saada endale NSV Liidu järglasriigi Venemaa Föderatsiooni kodakondsust, kuigi neil on olnud selleks võimalus.

Lisa 8 Välismaalaste kuritegevus KarS § järgi

	Tegu	2014	2015	2016	2017	2018	2019
§ 113.	Tapmine	9	15	9	11	7	12
§ 114.	Mõrv	1	3	13	5	4	1
§ 117.	Surma põhjustamine ettevaatamatusest	2	0	2	1	0	2
§ 118.	Raske tervisekahjustuse tekitamine	23	20	35	27	34	22
§ 119.	Raske tervisekahjustuse tekitamine ettevaatamatusest	0	2	1	1	0	1
§ 120.	Ähvardamine	115	144	141	87	168	168
§ 121.	Kehaline väärkohtlemine	935	1115	910	852	987	1132
§ 122.	Piinamine	9	0	0	0	0	0
§ 123.	Ohtu asetamine	0	3	0	0	0	0
§ 124.	Abita jätmine	0	0	0	2	0	0
§ 133.	Orjastamine	0	7	12	3	2	14
§ 133. '1	Inimkaubanduse toetamine	0	0	0	1	0	0
§ 133. '2	Kupeldamine	9	23	9	5	0	21
§ 136.	Vabaduse võtmine seadusliku aluseta	6	11	9	10	7	11
§ 137.	Eraviisiline jälitustegevus	1	1	1	60	4	3
§ 141.	Vägistamine	12	20	19	13	14	22
§ 143. '2	Suguühe või muu sugulise iseloomuga tegu mõjuvõimu kasutades	0	2	6	1	0	0
§ 144.	Suguühendus järeltulijaga	0	0	0	0	0	2
§ 145.	Suguühendus lapsealisesega	4	1	18	4	0	4
§ 145. '1	Alaealiselt seksi ostmine	3	5	3	3	3	1
§ 148.	Laibarüvetamine	0	0	0	0	0	1
§ 149.	Surnu mälestuse teotamine	26	0	0	0	0	0
§ 156.	Sõnumisaladuse rikkumine	2	0	0	0	1	0
§ 157. '1	Eriliiki isikuandmete, süüteo toimepanemise või selle ohvriks langemise andmete ebaseaduslik avaldamine	0	1	0	0	0	0
§ 157. '2	Teise isiku identiteedi ebaseaduslik kasutamine	8	9	8	21	6	0
§ 157. '3	Ahistav jälitamine	0	0	0	9	16	24
§ 162.	Valimis- ja hääletamisvabaduse rikkumine	0	0	0	1	0	0
§ 169.	Lapse ülalpidamiskohustuse rikkumine	17	23	21	3	1	6
§ 171.	Eestkoste- ja hooldusõiguse kuritarvitamine	1	0	0	0	2	0
§ 172.	Võõra lapse hõivamine	1	0	0	0	0	0
§ 175.	Alaealise prostitutsioonile kallutamine	1	1	18	10	3	10
§ 178.	Lapsporno valmistamine ja sell võimaldamine	13	12	17	26	20	18
§ 178. '1	Seksuaalse eesmärgiga kokkulepe lapsealisesega kohtumiseks	3	1	1	0	2	2
§ 179.	Lapseealise seksuaalne ahvatlemine	21	3	16	12	6	1
§ 182.	Alaealise kallutamine alkoholi tarvitamisele	10	13	16	1	6	4

§ 182. '1	Alaealisele alkoholi müümine ja ostmine	0	2	2	0	0	1
§ 183.	Narkootilise ja psühhotropse aine väikeses koguses ebaseaduslik käitlemine	43	9	9	21	19	6
§ 184.	Narkootilise ja psühhotropse aine suures koguses ebaseaduslik käitlemine	35 2	32 3	34 9	37 2	30 2	25 2
§ 185.	Narkootilise ja psühhotropse aine edasiandmine nooremale kui kaheksateistaastasele isikule	8	8	12	6	13	7
§ 186.	Narkootilise ja psühhotropse aine ebaseaduslikule tarvitamisele kallutamine	0	0	1	0	0	0
§ 187.	Alaealise kallutamine narkootilise ja psühhotropse aine ja muu uimastava toimega aine ebaseaduslikule tarvitamisele	5	4	0	1	0	0
§ 188.	Unimaguna, kanepi ja kokapõõsa ebaseaduslik kasvatamine	4	6	6	5	6	6
§ 189.	Narkootilise ja psühhotropse aine levitamise ettevalmistamine	1	25	2	1	1	2
§ 194.	Ravimi ebaseaduslik levitamine	1	0	0	0	0	0
§ 197.	Töötervishoiu- ja tööohutusnõuete eiramine, kui sellega on ettevaatamatusel tekitatud inimesele raske tervisekahjustus või põhjustatud inimese surm	7	2	5	4	2	2
§ 199.	Vargus	21 85	17 58	15 80	15 09	12 89	10 90
§ 200.	Röövimine	90	11 7	63	51	41	44
§ 201.	Omastamine	88	10 8	60	67	72	67
§ 202.	Kuriteo toimepanemise tulemusena saadud vara omandamine, hoidmine ja turustamine	81	72	10 6	53	57	33
§ 203.	Asja rikkumine ja hävitamine	5	8	0	5	8	9
§ 205.	Asja rikkumine ja hävitamine ettevaatamatusel	1	0	0	0	0	0
§ 206.	Arvutiandmetesse sekkumine	0	0	2	2	1	1
§ 207.	Arvutisüsteemi toimimise takistamine	0	0	0	0	1	0
§ 209.	Kelmus	52 3	19 6	29 9	20 9	82	84
§ 210.	Soodustuskelmus	3	6	2	2	2	0
§ 211.	Investeerimiskelmus	0	0	1	0	1	2
§ 212.	Kindlustuskelmus	5	15	24	10	0	5
§ 213.	Arvutikemus	14 2	15 5	16 0	21 7	20 8	15 6
§ 214.	Väljapressimine	19	59	19	34	18	15
§ 215.	Asja omavoliline kasutamine	39	28	26	22	17	14
§ 216.	Elektrienergia, maagaasi ja soojusenergia ebaseaduslik kasutamine	24	9	9	8	4	1
§ 216. '1	Arvutikuriteo ettevalmistamine	19	1	4	2	1	1
§ 217.	Arvutisüsteemi ebaseaduslik kasutamine	0	0	1	0	1	1
§ 217. '1	Ebaseaduslikult kõrvaldatud ja muudetud identifitseerimisvahendiga terminalseadme kasutamine	0	0	2	0	0	0
§ 217. '2	Usalduse kuritarvitamine	3	0	0	0	0	0
§ 222.	Piraatkoopia valmistamine	0	0	1	0	0	0

§ 223.	Teose ja autoriõigusega kaasnevate õiguste objekti ebaseaduslik üldsusele suunamine	1	1	0	0	1	0
§ 226.	Patendi, kasuliku mudeli, kaubamärgi, tööstusdisainilahenduse ja mikrolülituse topoloogia omaniku ainuõiguse rikkumine	1	0	0	0	0	0
§ 227.	Võltsitud kaubaga kauplemine	0	1	0	2	5	0
§ 244.	Rünne kõrge riigiametniku elule ja tervisele	0	0	0	0	1	0
§ 245.	Eesti Vabariigi ametliku sümboli teotamine	1	0	0	0	1	1
§ 249.	Välisriigi ja rahvusvahelise organisatsiooni ametliku sümboli teotamine	0	1	0	0	0	1
§ 255.	Kuritegelik ühendus	33	58	34	23	16	0
§ 256.	Kuritegeliku ühenduse organiseerimine	7	4	3	0	6	1
§ 257.	Omavoli	6	0	0	0	0	0
§ 258.	Eesti Vabariigi riigipiiri ja ajutise kontrolljoone ebaseaduslik ületamine	57	0	0	0	5	7
§ 259.	Välismaalase ebaseaduslik toimetamine üle Eesti Vabariigi riigipiiri ja ajutise kontrolljoone	0	23	18	6	3	4
§ 260.	Välismaalase ilma seadusliku aluseta Eestis viibimine	7	0	0	0	0	0
§ 260. '1	Eestis ilma seadusliku aluseta viibivale välismaalasele töötamise võimaldamine	0	0	0	2	3	0
§ 263.	Avaliku korra raske rikkumine	5	38	15	14	11	80
				1	1	0	
§ 264.	Looma julm kohtlemine	2	3	3	2	2	6
§ 266.	Omavoliline sissetung	10	26	38	21	34	15
		8					
§ 274.	Vägivald võimuesindaja ja avalikku korda kaitsva muu isiku suhtes	41	15	15	18	11	12
§ 275.	Võimuesindaja ja avalikku korda kaitsva muu isiku laimamine ja solvamine	11	0	0	0	0	0
§ 275. '1	Võimuesindaja laimamine	0	0	0	0	0	1
§ 280.	Valeandmete esitamine	10	2	6	12	2	1
§ 281.	Ebaõigete andmete esitamine kohturegistri pidajale, Eesti väärtpaberite keskreestrile, abieluvararegistri, notarile ja kohtutäiturile	2	1	0	3	1	1
§ 291.	Võimuliialdus	0	1	0	0	0	0
§ 294.	Altkäemaksu võtmine	5	84	47	2	3	1
§ 296.	Altkäemaksu vahenuds	2	26	34	14	0	0
§ 298.	Altkäemaksu andmine	9	39	71	5	4	2
§ 298. '1	Mõjuvõimuga kauplemine	0	0	0	3	0	0
§ 299.	Ametialane võltsimine	2	11	70	0	0	0
§ 300.	Riigihangete teostamise nõuete rikkumine	0	1	1	1	0	1
§ 303.	Vägivald kohtuniku, rahvakohtuniku, uurija, prokuröri, kaitsja, kannatanu esindaja ja tema lähedase suhtes	0	0	0	0	0	2
§ 306.	Kuriteo varjamine	0	0	5	1	0	2
§ 307.	Kuriteost mitteteatamine	1	1	3	0	1	0
§ 308.	Üleskirjutatud vara hoidmise nõuete rikkumine	2	0	0	0	0	0
§ 314.	Ebaseaduslik läbiotsimine ja väljatõstmine	0	2	0	1	0	0
§ 316.	Tõendi kõrvaldamine ja kunstlik loomine	0	0	0	2	0	0

§ 318.	Tunnistaja, kannatanu ja tõlgi poolt kohustuste täitmisest keeldumine	0	0	1	2	0	0
§ 319.	Valekaebus	4	2	2	0	0	0
§ 320.	Valeütlus ja valevanne	19	15	26	14	9	3
§ 323.	Kahtlustatava, süüdistatava, kohtualuse, õigeksmõistetud, süüdimõistetud, tunnistaja, eksperdi, tõlgi ja kannatanu suhtes vägivald toimepanemine	2	1	0	4	1	0
§ 328.	Kinnipeetava, arestialuse ja vahistatu põgenemine	0	0	0	1	1	0
§ 329.	Karistuse kandmisest kõrvalehoidumine	37	25	34	25	19	9
§ 331. '1	Kohtulahendi täitmata jätmine	0	2	0	0	0	0
§ 331. '2	Lähenemiskeelu rikkumine	0	1	17	14	40	31
§ 331. '4	Karistusjärgse käitumiskontrolli kontrollnõuete ja kohustuste rikkumine	3	12	9	6	0	3
§ 333.	Maksevahendi ja väärtpaberi võltsimine	5	0	0	0	0	0
§ 333. '1	Raha võltsimine	0	1	1	0	0	1
§ 334.	Võltsitud maksevahendi ja väärtpaberi kasutamine	15	7	8	10	2	8
§ 340.	Raha, pangakaardi ja muu maksevahendi, väärtpaberi, maksumärgi, postimaksevahendi ja selle jäljendi ning proovijärelevalve märgise võltsimise ettevalmistamine	8	0	0	0	0	0
§ 344.	Dokumendi, pitsati ja plangi võltsimine	61	95	89	39	18	27
§ 345.	Võltsitud dokumendi, pitsati ja plangi kasutamine	12 0	17 5	10 6	73	91	11 1
§ 346.	Dokumendi, pitsati ja stambi hävitamine, rikkumine, vargus ja peitmine	10	18	6	4	4	1
§ 347.	Tähtsa isikliku dokumendi võltsimine	0	1	0	4	2	1
§ 348.	Võltsitud tähtsa isikliku dokumendi kasutamine ja kasutada andmine	6	15	17	29	36	43
§ 349.	Tähtsa isikliku dokumendi kuritarvitamine	39	37	61	43	16	8
§ 361.	Loodusliku loomastiku kahjustamine	0	0	0	2	2	0
§ 368.	Ohtlike kemikaalide ja jäätmete käitlemise nõuete rikkumine ettevaatamatusest	0	0	0	1	0	0
§ 372.	Tegevusloata ja keelatud majandustegevus	2	0	5	4	1	3
§ 375.	Alkoholi käitlemise korra rikkumine	1	0	0	0	3	0
§ 376.	Tubakatoodete käitlemise korra rikkumine	0	0	0	1	2	0
§ 381. '1	Raamatupidamise kohustuse rikkumine	1	1	2	0	1	0
§ 384.	Maksejõuetuse põhjustamine	2	0	2	5	1	0
§ 385.	Vara varjamine pankroti- ja täitemenetluses	0	0	0	1	1	0
§ 389. '1	Maksukohustuse varjamine ja tagastusnõude alusetu suurendamine	0	2	1	0	6	10
§ 391.	Salakaubavedu	0	0	1	0	0	0
§ 394.	Rahapesu	31	17	70	12	43	88
§ 400.	Konkurentsi kahjustav kokkulepe, otsus ja kooskõlastatud tegevus	0	17	11	0	0	0
§ 402. '3	Altkäemaksu võtmine erasektoris	0	2	3	0	1	1
§ 402. '4	Altkäemaksu andmine erasektoris	0	2	0	4	0	0
§ 404.	Süütamine	2	2	2	1	5	1
§ 414.	Lõhkeaine ebaseaduslik käitlemine	3	1	0	1	0	1
§ 415.	Lõhkeseadeldise ja selle olulise osa ebaseaduslik käitlemine	4	3	1	2	1	9
§ 418.	Tulirelva, selle olulise osa ja laskemoona ebaseaduslik käitlemine	10	13	11	15	19	18

§ 418. '1	Tsiviilkäibes keelatud tulirelva, selle olulise osa ja laskemoona ebaseaduslik käitlemine	4	6	5	4	9	1
§ 418. '2	Sõjarelva, selle olulise osa ja sõjalise otstarbega laskemoona ebaseaduslik käitlemine	0	0	0	0	0	1
§ 420.	Tulirelva helisummuti, laser- ja öösihiku ebaseaduslik käitlemine	1	4	2	1	4	2
§ 421. '1	Strateegilise kauba ebaseaduslik vedu ja strateegilise kaubaga seotud teenuse ebaseaduslik osutamine	0	0	0	1	0	0
§ 422.	Sõidukijahi poolt liiklusnõuete ja sõiduki käitlusnõuete rikkumine	13	11	10	5	11	5
§ 423.	Sõidukijahi poolt liiklusnõuete ja sõiduki käitlusnõuete rikkumine ettevaatamatusest	7	7	16	10	4	10
§ 423. '1	Sõiduki süstemaatiline juhtimine juhtimisõigusega isiku poolt	0	13 4	95	84	78	60
§ 424.	Mootorsõiduki juhtimine joobeseisundis	57 0	56 3	53 7	50 9	51 2	49 1
§ 424. '1	Mootorsõiduki, maastikusõiduki ja trammi juhtimine joobeseisundis ettevaatamatusest	1	0	0	0	0	0
Kokku		61 74	58 76	56 80	49 60	45 91	43 66

Allikas: Politsei- ja Piirivalveameti Analüüsibüroo, 30.04.2020; autori koostatud.

LISA 9 Välismaalaste kuritegevus KarS peatüki järgi

KarS ptk.	Peatüki nimetus	2014	2015	2016	2017	2018	2019
9	Isikuvastased süüteod	1155	1372	1188	1086	1230	1417
10	Poliitiliste ja kodanikuõiguste vastased süüteod	10	10	8	31	23	24
11	Süüteod perekonna ja alaealise vastu	67	55	91	52	40	42
12	Rahvatervisevastased süüteod	421	377	384	410	343	275
13	Varavastased süüteod	3227	2532	2358	2191	1803	1523
14	Intellektuaalse omandi vastased süüteod	2	2	1	2	6	0
15	Riigivastased süüteod	1	1	0	0	2	2
16	Avaliku rahu vastased süüteod	289	170	268	228	193	128
17	Ametialased süüteod	18	162	223	25	7	4
18	Õigusemõistmisevastased süüteod	68	61	97	70	71	50
19	Avaliku usalduse vastased süüteod	264	349	288	202	169	200
20	Keskkonnavastased süüteod	0	0	0	3	2	0
21	Majandusalased süüteod	37	41	95	27	59	102
22	Üldohtlikud süüteod	24	29	21	25	38	33
23	Liiklussüüteod	591	715	658	608	605	566
Kokku		6174	5876	5680	4960	4591	4366

Allikas: Politsei- ja Piirivalveameti Analüüsibüroo, 30.04.2020; autori koostatud.

LISA 10 Välismaalaste kuritegevuse struktuur

Liik	2014	2015	2016	2017	2018	2019
Isikuvastased	1155	1372	1188	1086	1230	1417
Varavastased	3227	2532	2358	2191	1803	1523
Liikluskuriteod	591	715	658	608	605	566
Avaliku rahu vastased	289	170	268	228	193	128
Muud kuriteod	912	1087	1208	847	760	732
Euroopa majandusruumi kodanikud						
Isikuvastased	48	65	57	56	79	113
Varavastased	252	331	226	131	120	208
Liikluskuriteod	36	44	41	42	49	36
Avaliku rahu vastased	58	26	38	35	30	14
Muud kuriteod	97	62	76	66	94	71
Määratlemata kodakondsusega						
Isikuvastased	758	865	734	660	783	812
Varavastased	2403	1767	1726	1517	1227	978
Liikluskuriteod	340	444	381	363	350	325
Avaliku rahu vastased	123	96	145	116	95	63
Muud kuriteod	524	572	751	492	368	408
Kolmandate riikide kodanikud						
Isikuvastased	349	442	397	370	368	492
Varavastased	572	434	406	543	456	337
Liikluskuriteod	215	227	236	203	206	205
Avaliku rahu vastased	108	48	85	77	68	51
Muud kuriteod	291	453	381	289	298	253
Kokku	6174	5876	5680	4960	4591	4366
Allikas: Politsei- ja Piirivalveameti Analüüsibüroo, 30.04.2020; autori koostatud.						

LISA 11 Välismaalastest väärtegusid toime pannud isikute hulk kodakondsuse järgi

Kodakondsus	2014	2015	2016	2017	2018	2019
Afganistan	9	6	1	0	5	8
Albaania	3	5	5	12	3	6
Alžeeria	5	6	5	5	9	4
Ameerika Ühendriigid	62	73	87	43	35	72
Angola	0	1	0	0	0	1
Antigua ja Barbuda	0	1	0	0	0	0
Araabia Ühendemiraadid	0	1	1	2	2	1
Argentina	1	3	2	2	1	4
Armeenia	46	57	45	52	27	44
Aserbaidžaan	46	66	45	52	44	72
Austraalia	10	3	10	12	4	3
Austria ¹	10	17	15	12	14	13
Bangladesh	1	2	4	5	0	5
Belgia ¹	17	17	19	9	7	17
Benin	0	0	2	0	0	4
Boliivia	1	0	0	2	0	0
Bosnia ja Hertsegoviina	1	2	4	1	0	1
Brasiilia	13	13	6	5	6	6
Bulgaaria ¹	38	53	65	59	27	39
Colombia	0	4	1	1	3	5
Costa Rica	1	0	0	0	0	0
Dominica	0	0	1	0	0	0
Ecuador	3	0	0	0	0	2
Egiptus	6	14	21	11	8	22
Elevandiluurannik	2	2	0	1	1	0
Eritrea	1	0	0	1	2	0
Etioopia	0	2	1	0	0	2
Fidži	0	0	0	0	1	0
Filipiinid	0	3	2	1	8	7
Gambia	0	0	0	1	1	0
Ghana	1	0	2	2	22	6
Gruusia	66	71	60	57	101	99

Hiina	22	29	21	20	20	14
Hispaania ¹	32	37	42	34	33	32
Holland ¹	49	36	62	40	34	40
Horvaatia ¹	5	5	7	3	3	3
Iirimaa ¹	10	13	14	1	8	11
Iisrael	25	21	32	21	30	17
India	7	16	18	11	21	19
Indoneesia	0	1	2	0	3	1
Iraak	6	18	7	12	9	11
Iraan	6	8	3	7	5	13
Island	2	6	5	0	0	4
Itaalia ¹	101	91	85	58	63	91
Jaapan	6	2	4	2	1	0
Jeemen	1	1	1	0	0	0
Jordaania	1	2	0	4	1	2
Kaimanisaared	1	0	0	0	0	0
Kambodža	0	0	0	1	0	0
Kamerun	3	5	3	3	1	5
Kanada	4	19	10	5	8	6
Kasahstan	19	13	24	9	16	29
Keenia	0	1	2	2	1	3
Kongo Demokraatlik Vabariik	1	0	2	3	1	3
Kongo Vabariik	0	1	0	2	0	0
Korea Rahvademokraatlik Vabariik	0	0	0	0	0	2
Korea Vabariik	1	3	2	3	4	4
Kosovo	5	7	8	2	7	1
Kreeka ¹	4	21	5	7	6	9
Kuuba	1	2	1	1	1	4
Kõrgõzstan	25	7	5	5	4	12
Küpros ¹	0	3	2	3	2	0
Laos	0	0	0	1	0	0
Leedu ¹	836	943	721	626	654	748
Liibanon	5	4	0	1	4	0
Luksemburg ¹	0	1	0	0	1	1

Lõuna-Aafrika Vabariik	2	6	2	3	1	0
Läti ¹	1497	1510	1472	1167	1328	1407
Lääne-Sahara	2	0	0	0	0	0
Malaisia	0	0	0	0	1	2
Malta ¹	0	0	1	0	1	0
Man	1	0	0	0	0	0
Maroko	3	2	2	1	1	3
Mauritaania	0	0	0	0	1	0
Mehhiko	2	1	9	10	5	4
Moldova	31	31	47	88	132	183
Monaco	0	1	1	1	0	0
Mongoolia	0	2	1	1	0	1
Montenegro	0	1	0	1	0	1
Määratlemata kodakondsus ¹	11851	11503	10162	8418	7046	7435
Myanmari Liidu Vabariik	0	0	0	0	1	0
Nepal	1	2	5	0	8	1
Nicaragua	0	0	0	0	1	1
Nigeeria	4	14	14	29	24	40
Norra	45	51	37	28	20	35
Pakistan	3	8	2	8	12	17
Palestiina	0	2	0	0	2	0
Panama	0	0	0	0	1	0
Peruu	6	0	3	1	1	1
Poola ¹	324	306	313	219	308	339
Portugal ¹	28	6	17	16	15	15
Prantsuse Guajaana	1	0	0	0	0	0
Prantsuse Polüneesia	0	0	0	0	1	0
Prantsusmaa ¹	76	61	52	35	38	40
Puerto Rico	0	0	0	0	0	1
Põhja-Makedoonia	4	1	0	3	3	0
Rootsi ¹	129	136	107	75	78	93
Rumeenia ¹	160	211	97	95	101	79

Rwanda	0	0	0	1	0	0
Saint Lucia	0	0	0	0	1	0
Saint-Martin	0	0	0	1	0	0
Saksamaa¹	149	138	112	113	77	111
Saudi Araabia	0	0	0	1	1	1
Serbia	9	8	7	3	7	14
Sierra Leone	0	0	0	1	0	0
Singapur	0	1	0	0	0	0
Slovakkia¹	7	18	15	12	10	12
Sloveenia¹	12	10	8	2	7	6
Somaalia	0	0	0	3	0	0
Soome¹	829	949	898	649	547	770
Sri Lanka	0	1	0	1	0	0
Sudaan	4	0	0	4	21	10
Suurbritannia¹	65	85	72	46	59	85
Süüria	2	4	2	6	3	4
Šveits	11	14	14	7	5	11
Zimbabwe	0	0	0	1	0	0
Taani¹	30	29	28	10	12	33
Tadžikistan	2	4	2	14	4	12
Tai	1	2	2	3	2	0
Taiwan	1	0	2	1	0	0
Tansaania	0	0	1	0	0	0
Togo	0	0	4	0	0	0
Tšehhi¹	33	33	20	21	24	33
Tšiili	1	1	2	2	2	3
Tuneesia	3	2	3	4	12	6
Türgi	48	52	55	33	36	47
Türkmenistan	2	0	0	1	1	2
Uganda	0	1	0	0	0	0
Ukraina	603	713	789	1038	1147	1667
Ungari¹	15	20	15	9	22	23

Uruguay	1	1	0	0	1	0
USA Neitsisaared	0	2	0	0	0	1
Usbekistan	19	10	5	12	11	20
Uus-Meremaa	1	1	1	1	0	1
Valgevene	179	208	147	270	262	285
Venemaa	9021	8290	7709	7338	6261	7204
Venezuela	0	0	0	1	1	0
Vietnam	4	2	1	2	0	0
Kokku	26 743	26 192	23 750	21 045	18 938	21 587

Allikas: Politsei- ja Piirivalveameti Analüüsibüroo, 30.04.2020; autori koostatud.

1. Euroopa Liidu liikmesriik
2. Määratlemata kodakondsusega isikud Eestis - isikud kellel pole Eesti kodakondsust ja kes ei ole pärast NSV Liidu lakkamist kasutanud võimalust, et saada endale NSV Liidu järglasriigi Venemaa Föderatsiooni kodakondsust, kuigi neil on olnud selleks võimalus.

LISA 12 Välismaalaste väärted seaduste järgi

Seadus	2014	2015	2016	2017	2018	2019
Alkoholiseadus	729	185	226	197	91	119
Autoveoseadus	19	35	32	31	38	84
Euroopa Liidu kodaniku seadus	0	0	22	5	1	1
Jäätmeseadus	1	3	5	0	1	0
Kalapüügiseadus	10	17	19	8	3	3
Karistusseadustik	2939	3004	2523	2305	2051	1804
Kaubandustegevuse seadus	8	4	1	0	0	0
Kohaliku omavalitsuse korralduse seadus	90	31	20	17	16	5
Liikluskindlustuse seadus	588	838	481	438	379	566
Liiklusseadus	20 436	19 931	18 127	15 570	14 875	17 981
Loomakaitseseadus	5	1	3	0	3	1
Lõhkematerjaliseadus	1	0	0	1	1	0
Meresõiduohutuse seadus	9	9	4	4	8	20
Narkootiliste ja psühhotroopsete ainete ning nende lähteainete seadus	883	1177	1425	1395	723	414
Rahapesu ja terrorismi rahastamise tõkestamise seadus	2	2	2	0	0	1
Raudteeseadus	2	0	0	1	2	0
Ravimiseadus	2	0	0	0	0	0
Relvaseadus	157	205	207	183	166	130
Riigipiiri seadus	108	148	104	116	97	97
Teeseadus	103	66	0	0	0	0
Tubakaseadus	178	108	132	88	32	33
Välismaalaste seadus	405	401	393	648	418	302
Ühistranspordiseadus	68	27	24	38	33	26
Kokku	26 743	26 192	23 750	21 045	18 938	21 587
Allikas: Politsei- ja Piirivalveameti Analüüsibüroo, 30.04.2020; autori koostatud.						

LISA 13 Eesti kodanike kuritegevus KarS § järgi

KarS §	tegu	2014	2015	2016	2017	2018	2019	Kokku
§ 113.	Tapmine	27	28	22	21	25	18	141
§ 114.	Mõrv	16	9	13	6	8	6	58
§ 115.	Provotseeritud tapmine					1		1
§ 116.	Lapse tapmine		1	1				2
§ 117.	Surma põhjustamine ettevaatamatusest	10	5	7	4	7	4	37
§ 118.	Raske tervisekahjustuse tekitamine	40	65	60	41	59	51	316
§ 119.	Raske tervisekahjustuse tekitamine ettevaatamatusest	8	10	12	4	6	6	46
§ 119. '1	Kakluses osalemine						2	2
§ 120.	Ähvardamine	356	384	396	356	509	572	2,573
§ 121.	Kehaline väärkohtlemine	3,121	3,384	3,078	2,983	3,850	4,349	20,765
§ 122.	Piinamine	80	10	3	2			95
§ 123.	Ohtu asetamine	7	7	5	3	2		24
§ 124.	Abita jätmine		1			2		3
§ 133.	Orjastamine	10	6	14	12	5	21	68
§ 133. '1	Inimkaubanduse toetamine				1			1
§ 133. '2	kupeldamine	17	33	2	12	2	23	89
§ 133. '3	Prostitutsioonile kaasaaitamine		2		1			3
§ 135.	Pantvangi võtmine					4		4
§ 136.	Vabaduse võtmine seadusliku aluseta	42	51	27	39	24	28	211
§ 137.	Eraviisiline jälitustegevus	7	13	9	26	11	13	79
§ 141.	Vägistamine	89	65	71	70	123	90	508
§ 141. '1	Tahtevastane sugulise iseloomuga tegu					1	8	9
§ 142.	Sugulise kire vägivaldne rahuldamine	2			1	3		6
§ 143.	Suguühendusele sundimine		1		1	3	3	8
§ 143. '1	Sugulise kire rahuldamisele sundimine					1		1
§ 143. '2	Suguühe või muu sugulise iseloomuga tegu mõjuvõimu kasutades	9	12	11	8	3	18	61
§ 144.	Suguühendus järeltulijaga	1	13	4	10	4	5	37
§ 145.	Suguühendus lapsealisesega	13	26	27	34	27	33	160
§ 145. '1	Alaealiselt seksi ostmine	1	64	26	27	12	44	174
§ 146.	Sugulise kire rahuldamine lapsealisesega	1						1
§ 148.	Laibarüvetamine				2		2	4
§ 149.	Surnu mälestuse teotamine		1		7	5		13
§ 156.	Sõnumisaladuse rikkumine	6	7	2	1	2	2	20
§ 157.	Kutse- ja ametitegevuses teatavaks saanud saladuse hoidmise kohustuse rikkumine	3						3
§ 157. '1	Eriliiki isikuandmete, süüteo toimepanemise või selle ohvriks langemise andmete ebaseaduslik avaldamine	1						1

§ 157. '2	Teise isiku identiteedi ebaseaduslik kasutamine	72	103	146	89	48	43	501
§ 157. '3	Ahistav jälitamine				94	100	105	299
§ 162.	Valimis- ja hääletamisvabaduse rikkumine	1			3			4
§ 169.	Lapse ülalpidamiskohustuse rikkumine	62	65	81	36	22	25	291
§ 171.	Eeskoste- ja hooldusõiguse kuritarvitamine	2	2		1		3	8
§ 172.	Võõra lapse hõivamine			1				1
§ 175.	Alaealise prostitutsioonile kallutamine	6	65	45	66	14	22	218
§ 175. '1	Lapspornole juurdepääsu taotlemine ja selle jälgimine	1			9	5	11	26
§ 178.	Lapsporno valmistamine ja selle võimaldamine	49	86	90	80	131	104	540
§ 178. '1	Seksuaalse eesmärgiga kokkulepe lapsealisesega kohtumiseks	2	1	2	12	5	4	26
§ 179.	Lapsealise seksuaalne ahvatlemine	15	73	94	69	75	89	415
§ 181.	Alaealise kaasatõmbamine kuriteo toimepanemisele	3						3
§ 182.	Alaealise kallutamine alkoholi tarvitamisele	27	35	90	79	66	62	359
§ 182. '1	Alaealisele alkoholi müümine ja ostmine		11	21	1	2	7	42
§ 183.	Narkootilise ja psühhotroopse aine suures väikes koguses ebaseaduslik käitlemine	74	82	68	74	67	84	449
§ 184.	Narkootilise ja psühhotroopse aine suures koguses ebaseaduslik käitlemine	753	781	724	830	656	620	4,364
§ 185.	Narkootilise ja psühhotroopse aine edasiandmine nooremale kui kaheksateistaastasele isikule	82	66	61	61	58	103	431
§ 186.	Narkootilise ja psühhotroopse aine ebaseaduslikule tarvitamisele kallutamine		1			5		6
§ 187.	Alaealise kallutamine narkootilise ja psühhotroopse aine ja muu uimastava toimega aine ebaseaduslikule tarvitamisele	18	4	6	13	8	8	57
§ 188.	Unimaguna, kanepi ja kokapõõsa ebaseaduslik kasvatamine	54	55	45	34	26	29	243
§ 189.	Narkootilise ja psühhotroopse aine levitamise ettevalmistamine		18	8	10	7	18	61
§ 194.	Ravimi ebaseaduslik levitamine					1		1
§ 195.	Kallutamine dopingu kasutamisele						4	4
§ 197.	Töötervishoiu- ja tööohutusnõuete eiramine, kui sellega on ettevaatamatusest tekitatud inimesele raske tervisekahjustus või põhjustatud inimese surm	10	4	13	9	9	4	49
§ 198.	Töötervishoiu- ja tööohutusnõuete eiramine ettevaatamatusest, kui sellega on tekitatud inimesele raske tervisekahjustus või põhjustatud inimese surm	1		4			1	6
§ 199.	Vargus	4,270	3,691	3,072	2,687	2,866	2,715	19,301
§ 200.	Röövimine	196	202	202	145	127	87	959

§ 201.	Omastamine	496	261	289	311	267	184	1,808
§ 202.	Kuriteo toimepanemise tulemusena saadud vara omandamine, hoidmine ja turustamine	177	134	83	112	109	113	728
§ 203.	Asja rikkumine ja hävitamine	33	51	39	52	30	114	319
§ 204.	Kultuurimälestise, museaali ja muuseumikogu rikkumine ja hävitamine			1	1		4	6
§ 205.	Asja rikkumine ja hävitamine ettevaatamatusest			2		3		5
§ 206.	Arvutiandmetesse sekkumine	3	3	9	12	14	8	49
§ 207.	Arvutisüsteemi toimimise takistamine	3	2	1	5	1	1	13
§ 209.	Kelmus	840	897	948	565	492	338	4,080
§ 210.	Soodustuskelmus	87	150	121	63	171	23	615
§ 211.	Investeeringuskelmus			3	2			5
§ 212.	Kindlustuskelmus	11	206	69	25	14	16	341
§ 213.	Arvutikelmus	254	317	387	320	406	621	2,305
§ 214.	Väljapressimine	85	111	68	76	52	93	485
§ 215.	Asja omavoliline kasutamine	295	306	212	228	229	110	1,380
§ 216.	Elektrienergia, maagaasi ja soojusenergia ebaseaduslik kasutamine	35	17	21	12	6	2	93
§ 216. '1	Arvutikuriteo ettevalmistamine	3	3	2	5	5		18
§ 217.	Arvutisüsteemi ebaseaduslik kasutamine	9	14	17	17	82	17	156
§ 217. '1	Ebaseaduslikult kõrvaldatud ja muudetud identifitseerimisvahendigaterminalisedme kasutamine	3						3
§ 217. '2	Usalduse kuritarvitamine	5	3	7	5		2	22
§ 219.	Autorsuse rikkumine				1			1
§ 222.	Piraatkoopia valmistamine	1	2					3
§ 222. '1	Ebaseaduslikult reprodutseeritud arvutiprogrammi valdamine	2	2	2				6
§ 223.	Teose ja autoriõigusega kaasnevate õiguste objekti ebaseaduslik üldsusele suunamine	1	3	10	3	1		18
§ 224.	Piraatkoopiaga kauplemine	1						1
§ 226.	Patendi, kasuliku mudeli, kaubamärgi, tööstusdisainilahenduse ja mikrolülituse topoloogia omaniku ainuõiguse rikkumine	2						2
§ 227.	Võltsitud kaubaga kauplemine	1		6	3			10
§ 241.	Riigisaladuse ja salastatud välisteabe avalikustamine				3			3
§ 245.	Eesti Vabariigi ametliku sümboli teotamine	2		2	3		2	9
§ 249.	Välisriigi ja rahvusvahelise organisatsiooni ametliku sümboli teotamine		2				1	3
§ 255.	Kuritegelik ühendus	39	58	49	32	25		203
§ 256.	Kuritegeliku ühenduse orgamiseerimine	17	1	2	1	4		25
§ 257.	Omavoli	13						13

§ 258.	Eesti Vabariigi riigipiiri ja ajutise kontrolljoone ebaseaduslik ületamine	12	15	21	5	5	3	61
§ 259.	Välismaalase ebaseaduslik toimetamine üle Eesti Vabariigi riigipiiri ja ajutise kontrolljoone	3	10	6	3	2		24
§ 260. '1	Eestis ilma seadusliku aluseta viibivale välismaalasele töötamise võimaldamine		1	1	1	2	3	8
§ 263.	Avaliku korra raske rikkumine	216	371	753	767	433	358	2,898
§ 264.	Looma julm kohtlemine	6	22	20	14	13	17	92
§ 266.	Omavoliline sissetung	402	185	162	143	183	117	1,192
§ 274.	Vägivald võimuesindaja ja avalikku korda kaitsva muu isiku suhtes	97	49	56	40	38	49	329
§ 275.	Võimuesindaja ja avalikku korda kaitsva muu isiku laimamine ja solvamine	34						34
§ 275. '1	Võimuesindaja laimamine			2	1			3
§ 280.	Valeandmete esitamine	15	5	13	20	6	5	64
§ 281.	Ebaõigete andmete esitamine kohturegistri pidajale, Eesti väärtpaberite keskreestrile, abieluvararegistrile, notarile ja kohtutäiturile	10	10	2	6	5	6	39
§ 291.	Võimuliialdus		2	7	3	9	4	25
§ 293.	Pistise võtmine	11	14					25
§ 294.	Altkäemaksu võtmine	37	264	146	130	172	15	764
§ 295.	Pistise vahendus		21					21
§ 296.	Altkäemaksu vahendus	5	82	146	61	6		300
§ 297.	Pistise andmine	7	12					19
§ 298.	Altkäemaksu andmine	42	189	199	68	60	15	573
§ 298. '1	Mõjuvõimuga kauplemine				10			10
§ 299.	Ametialane võltsimine	32	83	246	47	147	1	556
§ 300.	Riigihangete teostamise nõuete rikkumine	1	5	15	9	8	9	47
§ 300. '1	Toimingupiirangu rikkumine	8	1	5	4	7	3	28
§ 303.	Vägivald kohtuniku, rahvakohtuniku, uurija, prokuröri, kaitsja, kannatanu esindaja ja tema lähedase suhtes	5	10	20	2		1	38
§ 305.	Kohtu ja kohtuniku laimamine ja solvamine	2						2
§ 305. '1	Kohtu laimamine					1		1
§ 306.	Kuriteo varjamine	1			1			2
§ 307.	Kuriteost mitteteatamine	6	3	1	1	1	2	14
§ 308.	Üleskirjutatud vara hoidmise nõuete rikkumine	2	1	3				6
§ 311. '1	Kohtunikuabi poolt teadvalt ebaseadusliku kohtulahendi tegemine				1			1
§ 311. '2	Väärteomenetluses teadvalt ebaseadusliku otsuse tegemine				1			1
§ 311. '3	Süüteomenetluse teadvalt ebaseaduslik lõpetamine					1		1
§ 314.	Ebaseaduslik läbiotsimine ja väljatõstmise		2	4	2	5	2	15
§ 316.	Tõendi kõrvaldamine ja kunstlik loomine	2	1		4	2	4	13

§ 318.	Tunnistaja, kannatanu ja tõlgi poolt kohustuste täitmisest keeldumine		2	3	1		1	7
§ 319.	Valekaebus	3	2	4	4	5	2	20
§ 320.	Valeütlus ja valevanne	80	52	59	45	84	37	357
§ 322.	Sundimine valeütlust ja vale eksperdiarvamust andma ning valetõlget tegema			1		1		2
§ 323.	Kahtlustatava, süüdistatava, kohtualuse, õigeksmõistetud, süüdimõistetud, tunnistaja, eksperdi, tõlgi ja kannatanu suhtes vägivaldla toimepanemine	8	8	5	6	8	6	41
§ 323. '1	Saladuse hoidmise kohustuse rikkumine	1						1
§ 328.	Kinnipeetava, arestialuse ja vahistatu põgenemine	4			3	1	2	10
§ 329.	Karistuse kandmisest kõrvalehoidmine	107	86	84	55	61	56	449
§ 331.	Kinnipeetava, arestialuse ja vahistatu poolt narkootilise ja psühhotroopse aine valmistamine, omandamine, valdamine ja arsti ettekirjutuseta tarvitamine				2	3		5
§ 331. '1	Kohtulahendi täitmata jätmine		1	3	1	5	1	11
§ 331. '2	Lähenemiskeelu rikkumine	69	223	58	177	132	82	741
§ 331. '4	Karistusjärgse käitumiskontrolli kontrollnõuete ja kohustuste rikkumine	10	19	10	16	5	3	63
§ 331. '5	Saladuse hoidmise kohustuse rikkumine						1	1
§ 333.	Maksevahendi ja väärtpaberi võltsimine	1	3	1				5
§ 333. '1	Raha võltsimine		3					3
§ 334.	Võltsitud maksevahendi ja väärtpaberi kasutamine	13	20	16	46	16	22	133
§ 340.	Raha, pangakaardi ja muu maksevahendi, väärtpaberi, maksumärgi, postimaksevahendi ja selle jäljendi ning proovijärelevalve märgise võltsimise ettevalmistamine	1		1				2
§ 344.	Dokumendi, pitsati ja plangi võltsimine	257	409	239	305	135	92	1,437
§ 345.	Võltsitud dokumendi, pitsati ja plangi kasutamine	250	380	223	236	101	88	1,278
§ 346.	Dokumendi, pitsati ja stambi hävitamine, rikkumine, vargus ja peitmine	12	16	15	13	9	9	74
§ 347.	Tähtsa isikliku dokumendi võltsimine	11	18	18	8	10	4	69
§ 348.	Võltsitud tähtsa isikliku dokumendi kasutamine ja kasutada andmine	13	19	32	26	23	20	133
§ 349.	Tähtsa isikliku dokumendi kuritarvitamine	110	115	156	97	74	84	636
§ 356.	Puude ja põsaste ebaseaduslik raie		1				1	2
§ 361.	Loodusliku loomastiku kahjustamine				10	10		20
§ 372.	Tegevusloata ja keelatud majandustegevus	14	14	14	4	1	1	48
§ 373.	Ettevõtluskeelu ja teataval erialal ning ametikohal töötamise keelu rikkumine						1	1
§ 375.	Alkoholi käitlemise korra rikkumine					3	1	4
§ 376.	Tubakatoodete käitlemise korra rikkumine			2	1	5		8

§ 377.	Ärisaladuse õigustamatu avaldamine ja kasutamine			2	5		1	8
§ 379.	Audiitor- ja erikontrolli tulemuste esitamata jätmise ja ebaõige esitamine					1		1
§ 380.	Osanike, aktsionäride ja tulundusühistu liikmete koosseisu kokku kutsumata jätmise	1						1
§ 381.	Äriühingu varalise seisundi ja muude kontrollitavate asjaolude kohta andmete esitamata jätmise ja ebaõigete andmete esitamine					1		1
§ 381. '1	Raamatupidamise kohustuse rikkumine	10	4	19	19	13	6	71
§ 384.	Maksejõuetuse põhjustamine	17	8	9	7	15	6	62
§ 384. '1	Võlausaldajate ebavõrdne kohtlemine			1	3			4
§ 385.	Vara varjamine pankroti- ja täitemenetluses	1	5	2	9	6	3	26
§ 385. '1	Pankrotiavalduse esitamise kohustuse täitmata jätmise	2						2
§ 389. '1	Maksekohustuse varjamine ja tagastusnõudse alusetu suurendamine	6	4			17	15	42
§ 391.	Salakaubavedu				7			7
§ 392.	Keelatud ja eriluba nõudva kauba ebaseaduslik sisse- ja väljavedu	46						46
§ 394.	Rahapesu	58	31	51	66	140	239	585
§ 398. '1	Turumanipulatsioon	2						2
§ 400.	Konkurentsi kahjustav kokkulepe, otsus ja kooskõlastatud tegevus		13	13	5	5		36
§ 402. '1	Erakonna majandustegevusele ja varale kehtestatud piirangute rikkumine					2		2
§ 402. '3	Altkäemaksu võtmine erasektoris		7	1		1	1	10
§ 402. '4	Altkäemaksu andmine eraektoris		2		3	1		6
§ 404.	Süütamine	12	15	9	12	13	10	71
§ 405.	Plahvatuse tekitamine			3				3
§ 406.	Elutähtsa süsteemi häirimine ja kahjustamine	6						6
§ 414.	Lõhkeaine ebaseaduslik käitlemine	3	5	3	7	4	7	29
§ 415.	Lõhkeseadeldise ja selle olulise osa ebaseaduslik käitlemine	1	5	5	6	3	2	22
§ 418.	Tulirelva, selle olulise osa ja laskemoona ebaseaduslik käitlemine	58	57	60	59	63	58	355
§ 418. '1	Tsiviilkäibes keelatud tulirelva, selle olulise osa ja laskemoona ebaseaduslik käitlemine	5	6	5	8	9	3	36
§ 418. '2	Sõjarelva, selle olulise osa ja sõjalise otstarbega laskemoona ebaseaduslik käitlemine					1	2	3
§ 419.	Tulirelva lohakas hoidmine	2		1		1	1	5
§ 420.	Tulirelva helisummuti, laser- ja öösihiku ebaseaduslik käitlemine	4	10	1	6	4	2	27
§ 422.	Sõidukijuhil poolt liiklusnõuete ja sõiduki käitusnõuete rikkumine	34	47	50	35	32	26	224
§ 423.	Sõidukijuhil poolt liiklusnõuete ja sõiduki käitusnõuete rikkumine ettevaatamatusest	19	21	28	41	46	22	177

§ 423. '1	Sõiduki süstemaatiline juhtimine juhtimisõigusega isiku poolt		542	543	399	450	512	2,446
§ 423. '2	Sõidukijuhi poolt liiklusnõuete ja sõiduki käitusnõuete rikkumise järgselt alkoholi, narkootilise või psühhotroopse aine tarvitamine ja sündmuskohalt põgenemine					2	2	4
§ 424.	Mootorsõiduki juhtimine joobeseisundis	2,326	2,331	2,064	1,871	1,937	1,933	12,462
§ 424. '1	Mootorsõiduki, maastikusõiduki ja trammi juhtimine joobeseisundis ettevaatamatusest	2						2
§ 425.	Liiklusohutusnõuete ja sõiduki käitusnõuete rikkumine				1			1
§ 426.	Alarmsõiduki tähistuse ebaseaduslik kasutamine	3						3
§ 442.	Lendude ja nendeks ettevalmistamise nõuete rikkumine	1						1
Kokku		16,522	17,948	16,555	14,900	15,473	15,074	96,472

Allikas: Politsei- ja Piirivalveameti Analüüsibüroo, 30.04.2020; autori koostatud.

LISA 14 Eesti kodanike kuritegevus KarS peatüki järgi

KarS pt	Pt nimetus	2014	2015	2016	2017	2018	2019
9	Isikuvastased süüteod	3857	4191	3788	3671	4697	5296
10	Poliitiliste ja kodanikuõiguste vastased süüteod	83	110	148	187	150	150
11	Süüteod perekonna ja alaealiste vastu	167	338	424	353	320	320
12	Rahvatervisevastased süüteod	992	1011	929	1031	837	871
13	Varavastased süüteod	6805	6368	5553	4643	4874	4448
14	Intellektuaalse omandi vastased süüteod	8	5	12	7	1	0
15	Riigivastased süüteod	2	2	2	6	0	3
16	Avaliku rahu vastased süüteod	864	727	1087	1033	716	558
17	Ametialased süüteod	143	673	764	332	409	47
18	Õigusemõistmisevastased süüteod	300	410	255	322	315	200
19	Avaliku usalduse vastased süüteod	668	983	701	731	368	319
20	Keskkonnavastased süüteod	0	1	0	10	10	1
21	Majandusalased süüteod	157	88	114	129	211	274
22	Üldohtlikud süüteod	91	98	87	98	98	85
23	Liiklussüüteod	2384	2941	2685	2347	2467	2495
24	Kaitseväeteenistuslased süüteod	1	0	0	0	0	0
kokku		16 521	17 946	16 549	14 900	15 473	15 067

Allikas: Politsei- ja Piirivalveameti Analüüsibüroo, 30.04.2020; autori koostatud.

LISA 15 Eesti kodanike kuritegevuse struktuur

Liik	2014	2015	2016	2017	2018	2019
Isikuvastased	3857	4191	3788	3671	4697	5296
Varavastased	6805	6368	5553	4643	4874	4448
Liikluskuriteod	2385	2941	2685	2347	2467	2495
Avaliku rahu vastased	864	727	1087	1033	716	558
Muud kuriteod	2611	3721	3442	3206	2719	2277
Kokku	16522	17948	16555	14900	15473	15074

Allikas: Politsei- ja Piirivalveameti Analüüsibüroo, 30.04.2020; autori koostatud.

LISA 16 Eesti kodanikest väärtegade toimepanijate hulgad seaduste lõikes

Seadus	2014	2015	2016	2017	2018	2019
Alkoholiseadus	4767	3715	3362	2814	1611	2110
Autoveoseadus	97	135	78	80	116	240
Erakonnaseadus	6					
Elektriturseadus	2					
Euroopa Parlamendi valimise seadus	1					
Jäätmeseadus	2	7	4		4	3
Karistusseadustik	7186	7813	6723	5687	5118	4680
Kaubandustegevuse seadus	2	4				
Kohaliku omavalitsuse korralduse seadus	300	136	114	90	74	72
Kalapüügiseadus	9	10	10	7	2	4
Korruptsioonivastane seadus	18	9	7	5	6	2
Liikluskindlustuse seadus	2509	2797	2046	2066	1785	2051
Lõhkematerjaliseadus	1	3	6	6	6	
Loomakaitseseadus	11	6	8	11	5	5
Liikluseadus	80 535	81 308	79 641	64 911	61 987	80 307
Metsaseadus		2				
Meresõiduohutuse seadus	65	68	46	42	62	62
Narkootiliste ja psühhotroopsete ainete ning nende lähteainete seadus	1 782	2 337	2 863	2 768	2 282	1 990
Rahapesu ja terrorismi rahastamise tõkestamise seadus	8	3	10	5		1
Ravimiseadus			1	1		
Raudteeseadus	6			1	1	1
Relvaseadus	235	240	255	217	214	228
Riigipiiri seadus	137	136	124	107	78	97
Riigivapi seadus			1			
Teeseadus	916	374	1			
Tubakaseadus	2582	1234	1566	1055	374	524
Välismaalaste seadus	13	5	7	7	2	7
Ühistranspordiseadus	127	123	117	131	92	76
Kokku	101 317	100 465	96 990	80 011	73 819	92 460

Allikas: Politsei- ja Piirivalveameti Analüüsibüroo, 30.04.2020; autori koostatud.

LISA 17 Osakaal - Tähtajalise elamisloa saanud kodakondsused

Kodakonds	2014	2015	2016	2017	2018	2019
Afganistan	0,1%	0,1%	0,2%	0,1%	0,1%	0,1%
Albaania	0,3%	0,1%	0,2%	0,1%	0,1%	0,2%
Ameerika Ühendriigid	4,5%	4%	3,3%	2,8%	2,5%	2%
Argentina	0,2%	0,1%	0,1%	0,1%	0,1%	0,1%
Armeenia	0,8%	0,5%	0,5%	0,5%	0,4%	0,4%
Aserbaidžaan	0,8%	0,6%	0,8%	0,9%	1,4%	1,5%
Austraalia	0,3%	0,2%	0,3%	0,3%	0,4%	0,2%
Bangladesh	0,5%	1%	1,4%	1,7%	1,6%	2,1%
Brasilia	0,5%	0,7%	0,7%	0,8%	1,1%	1,8%
Colombia	0,4%	0,3%	0,3%	0,2%	0,4%	0,3%
Egiptus	0,5%	0,5%	0,6%	0,5%	0,9%	0,8%
Filipiinid	0,4%	0,2%	0,3%	0,3%	0,2%	0,6%
Ghana	0,1%	0,1%	0,2%	0,3%	0,4%	0,4%
Gruusia	3%	2,2%	1,9%	2,1%	1,5%	1,5%
Hiina	2%	1,7%	1,7%	1,8%	1,3%	1,1%
Iisrael	1%	0,5%	0,5%	0,4%	0,3%	0,2%
India	3,2%	2,6%	2,8%	3,3%	3,5%	4,7%
Indoneesia	0,1%	0,2%	0,1%	0,1%	0,2%	0,2%
Iraan	0,7%	0,7%	0,6%	0,9%	1,3%	2,2%
Jaapan	0,6%	0,6%	0,6%	0,7%	0,6%	0,6%
Jordaania	0,1%	0,1%	0,1%	0,2%	0,1%	0,2%
Kamerun	0,2%	0,4%	0,4%	0,6%	0,4%	0,7%
Kanada	0,6%	0,4%	0,3%	0,5%	0,4%	0,2%
Kasahstan	0,4%	0,5%	0,6%	0,5%	0,5%	0,8%
Korea Vabariik	0,9%	0,8%	0,7%	0,6%	0,4%	0,2%
Kõrgõzstan	0%	0,1%	0,1%	0,1%	0,1%	0,2%
Lõuna-Aafrika Vabariik	0,1%	0,1%	0,1%	0,1%	0,2%	0,3%
Määratlemata	11,6%	10,5%	16,4%	15,3%	10%	7,8%
Mehhiko	0,6%	0,3%	0,6%	0,5%	0,6%	0,5%

Moldova	0,5%	0,5%	0,4%	0,3%	0,6%	0,4%
Muu	1,7%	2,2%	2,3%	2,4%	2,3%	2,6%
Nepal	0,5%	0,4%	0,5%	1%	1,3%	0,6%
Nigeeria	1,9%	2,9%	3%	2,7%	3,9%	3,6%
Pakistan	0,5%	0,9%	0,8%	0,9%	1,6%	2,1%
Serbia	0,1%	0,2%	0,1%	0,2%	0,2%	0,2%
Sri Lanka	0,1%	0,2%	0,1%	0,2%	0,3%	0,6%
Tai	0,4%	0,2%	0,4%	0,4%	0,3%	0,3%
Türgi	2,1%	1,9%	1,8%	2,8%	2,5%	2,5%
Ukraina	26,8%	32,7%	25,7%	28,4%	31,6%	30,1%
Usbekistan	0,5%	0,2%	0,1%	0,2%	0,2%	0,2%
Valgevene	2,3%	2,1%	2,8%	3,2%	3,6%	4%
Venemaa	27,6%	25,1%	25,3%	20,7%	20,4%	20,8%
Vietnam	0,3%	0,1%	0,2%	0,2%	0,2%	0,2%
Alusandmed: Lisa 2 (autori koostatud ja arvatud)						

LISA 18 Kasv - Tähtajalise elamisloa saanud

Kodakonds	2015	2016	2017	2018	2019	AK ¹
Afganistan	50%	166,7%	-31,3%	9,1%	-41,7%	25,5%
Albaania	-46,2%	128,6%	-50%	-12,5%	114,3%	22,4%
Ameerika Ühendriigid	7,7%	12,2%	-5,9%	-4,3%	-9,5%	0%
Argentina	-22,2%	14,3%	0%	37,5%	-27,3%	0,4%
Armeenia	-15,6%	14,8%	29%	-17,5%	6,1%	2,8%
Aserbaidžaan	0%	71%	28,3%	70,6%	18,1%	31,3%
Austraalia	-7,7%	75%	19%	40%	-40%	14,4%
Bangladesh	138,1%	90%	37,9%	1,5%	45,1%	52,1%
Brasilia	54,5%	47,1%	22%	50,8%	79,3%	42,3%
Colombia	-27,8%	38,5%	-11,1%	81,3%	-20,7%	10%
Egiptus	18,2%	57,7%	-17,1%	105,9%	1,4%	27,7%
Filipiinid	-33,3%	100%	25%	-20%	170%	40,3%
Ghana	133,3%	114,3%	60%	25%	23,3%	59,3%
Gruusia	-9,2%	17,4%	22,7%	-24,2%	16,8%	3,9%
Hiina	0%	41%	17,1%	-21,9%	-9,3%	4,5%
Iisrael	-41,5%	37,5%	-18,2%	-22,2%	-28,6%	-12,2%
India	0,8%	43,8%	33,2%	12,9%	53%	23,9%
Indoneesia	60%	-25%	83,3%	72,7%	0%	31,8%
Iraan	28,6%	16,7%	52,4%	67,2%	83,2%	41,3%
Jaapan	26,1%	37,9%	35%	-11,1%	22,9%	18,5%
Jordaania	-16,7%	0%	240%	-64,7%	166,7%	54,2%
Kamerun	125%	44,4%	65,4%	-16,3%	88,9%	51,2%
Kanada	-8,7%	4,8%	72,7%	-18,4%	-38,7%	1,9%
Kasahstan	58,8%	48,1%	2,5%	-4,9%	92,3%	32,8%
Korea Vabariik	8,1%	17,5%	-8,5%	-23,3%	-48,5%	-9,1%
Kõrgõzstan	150%	20%	16,7%	71,4%	66,7%	54,1%
Lõuna-Aafrika Vabariik	-40%	166,7%	-25%	150%	60%	51,9%
Määratlemata	10%	112,4%	4,6%	-29,8%	-12,7%	14,1%
Mehhiko	-40%	146,7%	10,8%	9,8%	-4,4%	20,5%

Moldova	9,5%	13%	-7,7%	112,5%	-23,5%	17,3%
Muu	53,6%	46,2%	14,2%	6,8%	24,9%	24,3%
Nepal	-9,1%	60%	128,1%	41,1%	-51,5%	28,1%
Nigeeria	84,6%	38,9%	-0,5%	57,8%	3,5%	30,7%
Pakistan	110%	33,3%	16,1%	93,8%	53,2%	51,1%
Serbia	66,7%	0%	80%	0%	-16,7%	21,7%
Sri Lanka	80%	-44,4%	180%	92,9%	96,3%	67,5%
Tai	-31,3%	163,6%	6,9%	-22,6%	20,8%	22,9%
Türgi	11,8%	24,2%	78%	-1,9%	12,1%	20,7%
Ukraina	48,1%	6,8%	23,8%	20,4%	6,6%	17,6%
Usbekistan	-42,1%	-18,2%	100%	-22,2%	28,6%	7,7%
Valgevene	12,9%	76,2%	28,6%	22,7%	24,3%	27,5%
Venemaa	10,5%	37,1%	-8,5%	7%	13,7%	10%
Vietnam	-45,5%	100%	0%	41,7%	11,8%	18%

Alusandmed: Lisa 2

Kasv - eelneva aastaga võrreldes.

1. Aritmeetiline keskmine

(autori koostatud ja arvutatud)

LISA 19 Osakaal -Registreeritud lühiajaliselt töötajad

Kodakonds	2014	2015	2016	2017	2018	2019
Ameerika Ühendriigid	2%	3,9%	2,6%	0,8%	0,4%	0,3%
Armeenia	0,2%	0,1%	0,2%	0,2%	0,1%	0,1%
Aserbaidžaan	0,3%	0,2%	0,2%	0,7%	0,6%	0,4%
Austraalia	0,5%	0,1%	0,2%	0,2%	0,1%	0%
Bangladesh	0,2%	0%	0%	0,1%	0,1%	0,2%
Brasiilia	17,9%	1,1%	1,8%	0,3%	0,4%	0,4%
Egiptus	0,1%	0%	0,1%	0,1%	0,1%	0,1%
Filipiinid	0,9%	0,3%	0,2%	0,1%	0,1%	0,1%
Gruusia	0,8%	0,6%	0,4%	0,4%	0,9%	1,3%
Hiina	0,9%	0,8%	1,8%	0,4%	0,3%	0,3%
Israael	0,4%	0,6%	0,3%	0,1%	0,1%	0%
India	2%	2,2%	2,6%	1,5%	1%	1%
Iraan	0%	0,3%	0,1%	0,1%	0,1%	0,2%
Kasahstan	0,3%	0,1%	0,2%	0,1%	0,2%	0,5%
Kõrgõzstan	0,2%	0%	0,1%	0,1%	0,1%	0,4%
Kuuba	0,5%	3,4%	1,6%	1,5%	0%	0%
Lõuna-Aafrika Vabariik	0,2%	1,3%	0,7%	0,1%	0,1%	0,2%
Määratlemata	0,6%	0,6%	0,5%	0,5%	0,3%	0,3%
Mehhiko	0,1%	0,2%	0,4%	0,1%	0,1%	0,1%
Moldova	3,6%	3,4%	3%	4,4%	4,3%	3,6%
Mongoolia	0%	0%	0%	0%	0,1%	0,2%
Muu	1,5%	2,9%	2%	1,3%	1%	1%
Nepal	0,3%	0,3%	0,6%	0,3%	0,2%	0,2%
Pakistan	0%	0,3%	0,1%	0,2%	0,1%	0,2%
Serbia	0%	0,2%	0,2%	0,1%	0,1%	0,1%
Tadžikistan	0%	0%	0,2%	0,1%	0,2%	0,4%
Tai	0,3%	0,5%	1%	0,2%	0,1%	0,1%
Türgi	0,5%	0,5%	0,4%	0,5%	0,3%	0,4%
Türkmenistan	0%	0%	0,1%	0%	0%	0,2%

Ukraina	47,7%	62,4%	68,8%	74,4%	78,2%	75,5%
Usbekistan	0,3%	0,1%	0,1%	0%	0,4%	2%
Valgevene	1,9%	2%	1,9%	6,3%	5,6%	5,7%
Venemaa	15,7%	11,8%	7,7%	4,8%	4,3%	4,5%
Alusandmed: Lisa 3						
(autori koostatud ja arvutatud)						

LISA 20 Kasv -Registreeritud lühiajalised töötajad

Kodakondsus	2015	2016	2017	2018	2019	AK ¹
Ameerika Ühendriigid	121,1%	11,9%	34%	30,2%	29,3%	45,3%
Armeenia	-50%	200%	366,7%	71,4%	25%	122,6%
Aserbaidžaan	-33,3%	50%	1666,7%	124,5%	5,9%	362,7%
Austraalia	-80%	200%	333,3%	-7,7%	33,3%	95,8%
Bangladesh	-100%	0%	0%	600%	107,1%	121,4%
Brasília	-93%	166,7%	-18,8%	180,8%	74%	61,9%
Egiptus	-100%	0%	1000%	63,6%	127,8%	218,3%
Filipiinid	-66,7%	0%	266,7%	36,4%	120%	71,3%
Gruusia	-12,5%	14,3%	262,5%	510,3%	136,2%	182,2%
Hiina	0%	255,6%	0%	56,3%	88%	80%
Israael	50%	-16,7%	100%	40%	-21,4%	30,4%
India	26,3%	95,8%	146,8%	63,8%	73,7%	81,3%
Iraan	0%	-33,3%	250%	157,1%	211,1%	117%
Kasahstan	-66,7%	300%	175%	290,9%	258,1%	191,5%
Kõrgõzstan	-100%	0%	600%	128,6%	693,8%	264,5%
Kuuba	640%	-21,6%	289,7%	-95,6%	-20%	158,5%
Lõuna-Aafrika Vabariik	600%	-7,1%	-53,8%	116,7%	500%	231,1%
Määratlemata	0%	50%	300%	86,1%	29,9%	93,2%
Mehhiko	100%	300%	-25%	216,7%	68,4%	132%
Moldova	5,7%	43,2%	517%	161,5%	33,9%	152,3%
Mongoolia	0%	0%	0%	0%	121,7%	24,3%
Muu	128,6%	12,5%	177,8%	96%	60,2%	95%
Nepal	0%	233,3%	90%	105,3%	102,6%	106,2%
Pakistan	0%	-33,3%	500%	141,7%	93,1%	140,3%
Serbia	0%	50%	100%	66,7%	290%	101,3%
Tadžikistan	0%	0%	33,3%	850%	276,3%	231,9%
Tai	66,7%	260%	-27,8%	84,6%	95,8%	95,9%
Türgi	0%	60%	362,5%	45,9%	113%	116,3%
Türkmenistan	0%	0%	100%	250%	900%	250%

Ukraina	47,7%	80,8%	355,9%	177%	57,1%	143,7%
Usbekistan	-66,7%	100%	0%	4250%	626,4%	982%
Valgevene	22,2%	50%	1327,3%	135,5%	64,9%	320%

Venemaa	-15,2%	7%	162%	136,8%	72,2%	72,6%
<p>Alusandmed: Lisa 3</p> <p>Kasv on näidatud eelneva aastaga võrreldes.</p> <p>1. Aritmeetiline keskmine</p> <p style="text-align: right;">(autori koostatud ja arvutatud)</p>						

LISA 21 Kehtivad alalised elamisõigused

Alaline elamisõigus 1. jaanuari seisuga						
Kodakondsus	2014	2015	2016	2017	2018	2019
Ameerika Ühendriigid			1	2	2	3
Austria	12	14	15	16	18	22
Belgia	14	15	20	24	28	32
Brasiilia	0	1	1	1	1	2
Bulgaaria	36	39	44	47	58	80
Gruusia					1	1
Hiina						4
Hispaania	32	36	40	50	58	74
Holland	60	69	76	83	89	101
Horvaatia	1	1	1	3	3	4
Iirimaa	18	22	25	29	36	42
Indoneesia	1	1	1	1	1	1
Island	4	7	9	9	9	11
Itaalia	109	131	146	181	217	270
Jaapan						1
Kanada	2	2	2	2	2	2
Kreeka	4	6	10	11	16	22
Kõrgõzstan						1
Küpros	1	1	2	2	3	4
Leedu	1253	1273	1299	1313	1346	1362
Luksemburg	2	2	3	3	3	4
Läti	1492	1569	1658	1739	1918	2042
Moldova						3
Määratlemata kodakondsus	14	15	16	16	14	15
Norra	59	66	80	92	103	110
Poola	134	141	150	162	180	191
Portugal	20	20	24	27	34	44
Prantsusmaa	46	48	53	65	81	104
Rootsi	228	260	182	309	332	346
Rumeenia	15	18	20	29	37	72
Saksamaa	338	359	395	438	465	496
Slovakkia	2	2	2	3	5	8
Sloveenia	2	2	3	3	4	5
Soome	1133	1254	1381	1572	1758	1922
Suurbritannia	137	162	183	235	289	347
Taani	57	65	71	75	80	86
Tai					2	2
Tšehhi	8	10	11	11	13	15
Ukraina					3	3
Ungari	13	21	30	35	38	43

Usbekistan					1	
Valgevene					1	2
Venemaa	44	44	48	56	56	57
Vietnam						1
Šveits	13	15	17	21	22	23
Kokku	5304	5691	6119	6720	7328	7981

Allikas: Politsei- ja Piirivalveameti Analüüsibüroo 04.05.2021; autori koostatud.

LISA 22 Kehtivad pikaajalise elaniku elamisload

Pikaajalise elaniku elamisluba 1. jaanuari seisuga						
Kodakondsus	2014	2015	2016	2017	2018	2019
Afganistan	3	3	3	4	4	5
Albaania						1
Alžeeria	2	2	2	2	3	2
Ameerika Ühendriigid	142	162	182	188	197	204
Angola	1	1	1	1	1	1
Argentina	2	2	2	2	2	2
Armeenia	112	118	123	116	122	127
Aserbaidžaan	123	133	145	154	152	152
Austraalia	7	7	7	7	6	5
Bangladesh	2	2	2	3	1	2
Bosnia ja Hertsegoviina	2	2	2	1	1	1
Brasiilia	4	4	5	6	6	6
Colombia	2	2	1	2	2	1
Cote d'Ivoire (Elevandiluurannik)				1	1	
Dominikaani Vabariik			1	1	1	1
Ecuador	1	2	2	2	2	2
Egiptus	5	5	7	7	5	5
Filipiinid	1	1	1	1	1	1
Ghana					1	
Gruusia	72	74	75	74	83	86
Guatemala			1	2	2	2
Hiina	24	28	27	28	30	30
HongKong (Hiina)					1	1
Horvaatia	3	3	3	1	1	1
Iisrael	39	43	50	55	63	68
India	29	28	34	32	32	32
Indoneesia	1	1	1	1	2	2
Iraak	2	2	1	2	2	2
Iraan				1	2	3
Jaapan	12	13	13	15	18	21
Jeemen	2	2	2	2	2	2
Jordaania		1				
Kamerun						1
Kanada	17	17	16	17	18	17
Kasahstan	47	47	45	47	52	54
Kongo Vabariik	3	3	3	3	3	2
Korea Vabariik	5	5	4	4	4	5
Kuuba	2	2	2	2	2	2

Kõrgõzstan	13	14	14	12	12	12
Liibanon	1	1	2	2	2	2
Lõuna-Aafrika Vabariik				1	1	1
Maroko	3	3	3	3	3	3
Mehhiko	3	5	5	5	5	6
Moldova	51	54	57	54	56	58
Mongoolia	1	1	1	1	1	1
Määratlemata kodakondsus	81 234	78 566	76 422	75 059	73 512	71 744
Nepal	8	8	6	7	7	7
Nigeeria	2	2	2	2	2	2
Pakistan	11	7	8	9	9	9
Palestiina okupeeritud ala			1	1	1	
Peruu	4	4	5	5	5	6
Põhja-Makedoonia				1	1	1
Serbia	3	4	3	3	2	1
Soome	1	1	1	1	1	1
Sri Lanka		1	3	1	1	2
Sudaan	2	2	2	2	2	2
Süüria	1	1	1	2	2	3
Tadžikistan					1	1
Tai	1	1	1	1	1	1
Tansaania						1
Tuneesia	3	2	2	2	4	3
Türgi	10	11	14	13	17	18
Türkmenistan	4	4	4	3	2	3
Tšiili				1	1	1
Uganda					1	
Ukraina	4083	4104	4112	4094	4064	4133
Uruguay	1	1	1	2	2	2
Usbekistan	14	13	13	13	13	13
Uus-Meremaa	1	1	1	1	2	2
Valgevene	1269	1248	1247	1239	1231	1242
Venemaa	87 634	86 303	85 215	84 430	83 235	81 984
Venezuela		1	1	1	1	2
Vietnam	8	8	8	8	8	8
Kokku	174 763	171 086	167 920	165 765	163 036	160 126

Allikas: Politsei- ja Piirivalveameti Analüüsibüroo 04.05.2020; autori koostatud.